

wandelen in de Drents Overijsselse Delta

Marycke Janne Naber

MET
DIGITALE
BONUS-
TRACKS

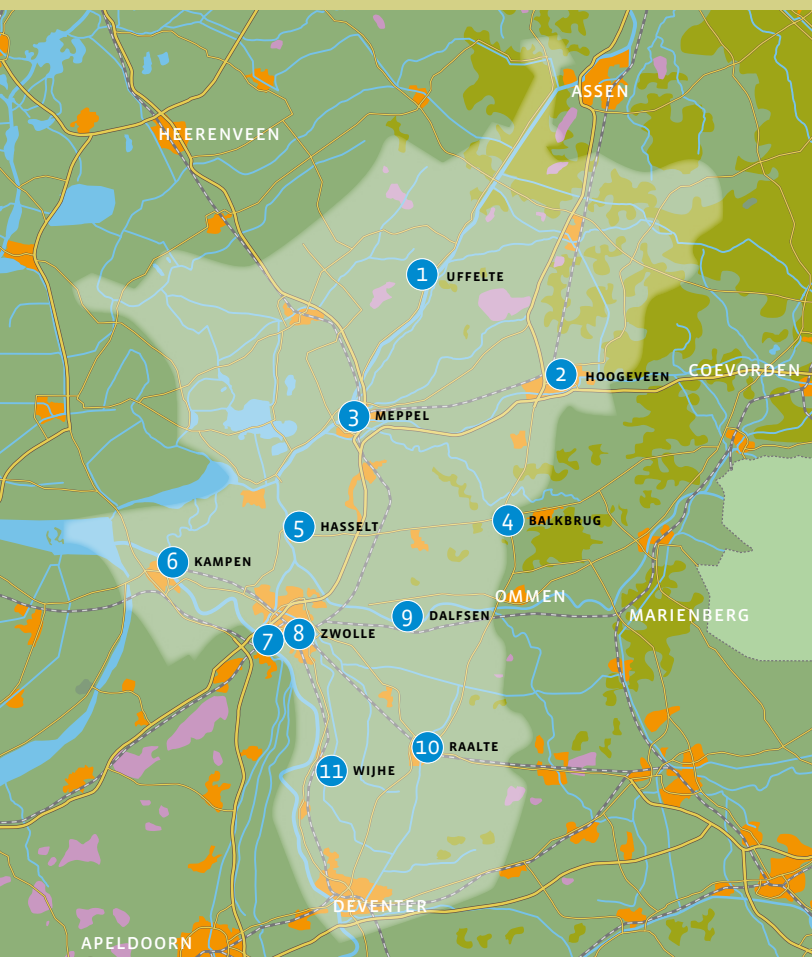
ELF RONDWANDELINGEN

TUSSEN DEVENTER EN ASSEN

WATER, DIJKEN, BOSSEN EN LANDGOEDEREN

⊗ Gegarandeerd Onregelmatig

1	HOLTINGERVELDPAD	✓	✗	✓	✓	14	6
2	BOERENVEENSE PLASSENPAD	✓	✓	✓	✓	15	16
3	GRACHTENPAD	✓	✓	✓	✗	13	26
4	REESTDALPAD	✓	✗	✓	✓	17	38
5	STENENDIJKPAD	✓	✗	✓	✓	12	50
6	SCHERENWELLEPAD	✓	✓	✓	✓	15	62
7	SCHELLERWAARDPAD	✓	✓	✓	✓	15 / 13	72
8	WESTERVELDSE-AAPAD	✓	✓	✓	✓	12	84
9	VECHTDALPAD	✓	✓	✓	✓	16 / 14	96
10	REELAERPAD	✓	✓	✓	✗	15	106
11	WETERINGENPAD	✓	✓	✓	✗	12	116

wandelen
in de Drents
Overijsselse
Delta Marycke Janne Naber

Gegarandeerd Onregelmatig

Veel plezier op pad,
met vooral het oog
op water! _

VOORWOORD

Trek eropuit langs het water met deze fraaie gids met elf mooi uitgezette wandelingen in het gebied van Waterschap Drents Overijsselse Delta. Toen ik in 2021 als dijkgraaf begon bij WDO Delta, kreeg ik van meerdere kanten te horen: welkom in dit prachtige werkgebied! Onderweg in ons waterschapsgebied ben ik inmiddels ook overtuigd geraakt van de vele, mooie gezichten van ons water en ons werk. Zoals het Reestdal of de Stenendijk langs het Zwarte Water bij Hasselt.

Ons werkgebied strekt zich uit tussen Assen en Deventer. Zo kom je door de verschillende landschappen en kernen van Drenthe en Overijssel: van het Drents plateau en Salland tot de Kop van Overijssel en de delta van IJssel en Vecht. Hier kun je het water in het landschap ontdekken in al zijn facetten.

Samen met de provincies en 22 gemeenten werken we aan het water. We zorgen voor sterke dijken om overstromingen te voorkomen. Te veel en te weinig water proberen we op te vangen met het peilbeheer van onze wateren via onze gemalen en stuwen. Ook de kwaliteit van het water voor mens en natuur is onze zorg. Voor schoon en gezond water zuiveren we het afvalwater van inwoners en bedrijven. En daarbij vinden we het mooi dat iedereen kan genieten van water.

Ik ben daarom benieuwd wat u ontdekt over de rol van het water langs de routes in dit fraaie boekje.

Veel plezier op pad, met vooral het oog op water!

Dirk Siert Schoonman

Dijkgraaf

Waterschap Drents Overijsselse Delta

WANDELAANWIJZINGEN

Alle wandelingen starten op een beginpunt dat goed bereikbaar is, zowel met de auto als met het openbaar vervoer. Liefst is er ook een horecavoorziening bij de start. Je kan natuurlijk altijd op een andere plek 'instappen' in de wandeling en vervolgens de ronde maken. Zoek dan zelf even uit hoe je komt op je instappunt en waar je parkeert.

MEEST RECENTE VERSIES EN (BONUS)TRACKS

Op wandelzoekpagina.nl kun je de meest recente versie en de tracks van de wandelingen downloaden. Daar zul je ook een aantal bonustracks aantreffen. Leuk voor als je alle wandelingen uit deze gids al een keer hebt gemaakt en toch in hetzelfde gebied nog op zoek naar nieuwe wandelverrassingen bent.

De wandelingen zijn niet bewegwijzerd, maar soms vallen stukjes route wel samen met een bewegwijzerde andere wandelroute. Dat kan bijvoorbeeld de wit-rode markering van een lange-afstands-wandelpad (LAW) zijn, of de geel-rode markering van een streekpad. Soms wordt dat in de routebeschrijving vermeld, met name wanneer er weinig andere herkenningpunten zijn en er wat langduriger zo'n markering wordt gevolgd.

In de routebeschrijvingen worden straatnamen genoemd als ze in het zicht zijn, als hulpmiddel; als er geen straatnaam wordt genoemd, is die dus blijkbaar ook niet in het zicht.

De volgende afkortingen worden gebruikt:

RD = rechtdoor

RA = rechtsaf

LA = linksaf

Met de QR-code op de openingspagina van een wandeling verschaft je je toegang tot de betreffende wandeling op www.wandelzoekpagina.nl. Met de viercijferige kortingscode – rechts van de QR-code – kun je daarna gratis de meest actuele routebestanden downloaden. Met nevenstaande code heb je ook toegang tot de digitale bonustracks.

HOLTINGERVELDPAD

LENGTE

14 km

BEGIN- EN EINDPUNT

 Bushalte Dorpsstraat
Uffelte, lijn 28 Meppel-
Dwingeloo via Dieverbrug

OPENBAAR VERVOER

 Bushalte Dorpsstraat
Uffelte, lijn 28 Meppel-
Dwingeloo via Dieverbrug

PARKEREN

Groot parkeerterrein
bij wegrestaurant
Frederikshaven

HORECA

 Wegrestaurant
Frederikshaven, Rijksweg 41
Uffelte, frederikshaven.nl
 Herberg de Roskam
Dorpsstraat 27
Uffelte, herbergderoskam.nl

BIJZONDERHEDEN

Honden niet toegestaan!

Typisch Drents landschap

De route start aan de Drentsche Hoofdvaart ter hoogte van Uffelte. Oostwaarts wordt een lus gemaakt via Rheebruggen, een historisch landgoed op hogere gronden tussen de beekdalen van de Ruiner Aa en de Oude Vaart. Na de Drentsche Hoofdvaart bij de Uffeltersluis loop je over het zuiden van het Holtingerveld, met onder meer het Uffelter Binnenveld, terug naar Uffelte. Het pad geeft een goed inzicht in het reliëfrijke landschap van Drenthe en hoe het water hier een rol in speelt.

Zo'n 10.000 jaar geleden leefden er rendierjagers in het Holtingerveld. Ongeveer 3000 jaar v. Chr. bouwde het Trechterbekervolk twee hunebedden aan de voet van de stuwwal Havelterberg. In de eeuwen daarna begroef men de doden in graf- en brandheuvels. In de middeleeuwen veranderde het bosrijke gebied in een open heideveld, waar runderen en schaapskuddes uit de omringende dorpen graasden. Door overbegrazing en het plaggen van de heide ontstonden zandverstuivingen, die inmiddels grotendeels zijn bebost.

Vanaf oktober 1942 legde de Duitse bezetter er een groot vliegveld aan, Fliegerhorst Havelte genaamd. Het is zelden gebruikt, omdat het gebied intensief is gebombardeerd. Sporen ervan zijn nog te zien. Na de oorlog vonden grote ontginningen maar beperkt plaats. Daardoor bleef het karakter van het Holtingerveld grotendeels in stand. In 2017 is een deel van de 273 hectaren die in gebruik waren als militair oefenterrein overgedragen aan Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Af en toe vinden er nog lichtere oefeningen plaats.

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandelzoekpagina

A Drentsche Hoofdvaart

Het kanaal verbindt het Meppelerdiep bij Meppel en het Noord-Willemskanaal bij Assen. Het is aangelegd als verbetering van de Smildervaart naar Meppel, die in 1612 was gegraven voor de ontginning van de Dieverder- en Smildervenen. Het was een klein kanaaltje dat alleen geschikt was voor kleine turfschepen. Vanaf 1763 werd de vaart doorgetrokken naar Assen. Het kanaal werd gebruikt voor het vervoer van turf, suikerbieten, passagiers, bouwmaterialen en alles wat de bevolking nodig had. Eind 20e eeuw is de beroepsvaart verschoven naar de pleziervaart. Het kanaal vervult ook een belangrijke rol in de waterhuishouding van het hooggelegen middengedeelte van Drenthe.

S Loop vanaf de bushalte of het parkeerterrein bij Wegrestaurant Frederikshaven via de blauwe klapbrug (de 1e Uffelterbrug) de Drentsche Hoofdvaart over, ga LA, Egginkstraat, en meteen RA, Reestweg. Deze gaat al gauw over in een zandweg / karrenspoor. Volg na de brug de zandweg / karrenspoor naar rechts en links.

B Stuw Hooge stukken

Via de brug in de Reestweg steek je de Oude Vaart over. Dit is een van oorsprong natuurlijk riviertje dat in vroeger tijd werd bevaren om turf af te voeren. In de 20e eeuw is de meanderende beek rechtgetrokken en sindsdien wordt het water op peil gehouden met stuwen. Bij de brug ligt zo'n automatisch regelbare klepstuw. De plaat wordt aangedreven door middel van een soort fietsketting. Voor de stuwen zijn plannen om deze passeerbaar te maken voor vis.

1 Karrenspoor naar links negeren. Ga na een flauwe bocht naar rechts en een verwilderd grasland (bij knooppunt 75) LA over het smalle pad door het natuurreservaat van Het Drentse Landschap. Volg het pad na een houten voetgangerssluis met een bocht naar rechts. Na de bocht naar links gaat het over in een zandweg / karrenspoor.

2 Na een bocht naar rechts ga je in de bocht naar links (bij knooppunt 87) RA over het smalle pad langs de bosrand, 'Natuurreservaat Het Drentse Landschap'. Je bevindt je op landgoed Rheebruggen. Na de hoek naar rechts gaat het pad over in een karrenspoor. Ga aan het eind RA (bij knooppunt 77) langs de afsluitboom en houd links aan. Loop RD over de klinkerweg langs een paar monumentale boerderijen.

C Landgoed Rheebruggen

Het landgoed ligt op een keileem- en zandopduiking, omringd door uitgestrekte vochtige groenlanden. Het middeleeuwse woord Rhee of Rede staat voor waterloop en riet. De oudste berichten over het gebied Rederbroec dateren van 1382. Het landgoed is lange tijd een adellijke

bezitting geweest. Huis Rheebruggen is in 1835 afgebroken. In 1972 is de kern van het landgoed met de vier monumentale boerderijen overgedragen aan Het Drentse Landschap.

3 Waar de Rheebruggen overgaat in de Anserweg kruist

de weg een smal meanderend stroompje (of greppel), een vroegere bedding van de Oude Vaart. Dat is de Scheidgruppe, een oude grens van het kerspel Havelte, en nog steeds de grens tussen de huidige gemeenten Westerveld en De Wolden. Het stroompje loopt langs een met bomen begroeid heuveltje, het 'Borchbargien', een van de drie overgebleven mottes in Drenthe. Zij werden van de 11e tot de 13e eeuw door de plaatselijk heerser en zijn mannen gebruikt als toevluchtsoord in roerige tijden. Ga het 1e karrenspoor RA naar huisnr. 8 (paarse markering). Loop links langs de boerderij, daarna RD, ga aan het eind LA over de zandweg. Aan het eind bij een bankje en een infopaneel over landgoed Rheebruggen ga je RA over de klinkerweg (Anserweg).

D Oude Vaart

De van oorsprong natuurlijke beek ontspringt bij Elp op het Drents Plateau als Elperstroom. Stroomafwaarts heet deze Westerborkerstroom, Beilerstroom respectievelijk Dwingelerstroom. Ten zuiden van Dieverbrug buigt het inmiddels gekanaliseerde riviertje naar het zuiden en heet dan Oude Vaart. Toen de Smildervenen werden ontgonnen, met Hoogersmilde als eerste nederzetting, werd de turf naar Meppel afgevoerd via de Oude Vaart en de Smildervaart. De groenlanden in de beekdalen werden natuurlijk bemest door een vloeiweidensysteem, waarvoor hier de eerste waterschappen werden opgericht, zoals Waterschap Uffelte in 1865.

4 Ga op de T-splitsing RA, Anserweg. Bij de brug kruist deze de Oude Vaart. Loop RD over de 2e Uffelterbrug. Vanaf daar zie je aan je linkerhand de Uffeltersluis. Steek de voorrangsweg over, ga LA en meteen RA over het fietspad. Aan de overkant van de weg zie je een gedenkteken ter ere van brugwachter Jan Schenkel, met bankjes. Volg de weg met een bocht naar links (zijwegen naar rechts negeren).

E Uffeltersluis

Door het aanzienlijke hoogteverschil was het nodig in de Drentsche Hoofdvaart een zestal sluizen aan te brengen, waarvan de Uffeltersluis er één is. Het beheer daarvan wordt verzorgd door de provincie Drenthe. Begin 19e eeuw zijn de Uffeltersluis en de Haveltersluis voorzien van schepraderen, die in droge tijden het water weer terugpompten. Vanwege onvoldoende capaciteit in de zomer zijn deze in 1925 vervangen door gemalen. In de jaren '50 is er, met budget van Marshallhulp, op het sluiseiland een tweedeemaal bijgekomen. Het waterschap Drents Overijsselse Delta houdt met deze monumentale gemalen het water in en rond de Drentsche Hoofdvaart op peil.

5 Ga direct na de sportvelden, voor huisnr. 10, RA over het karrenspoor en ga tegenover een dam (bij keuzepunt 13) het 1e smalle pad scherp LA. Steek aan het eind de asfaltweg over en loop RD over de zandweg. In de bocht naar rechts gaat de zandweg over in een karrenspoor. Ga na een hobbel in de weg het 1e bospad scherp RA (bij keuzepunt 83), over een veerooster. Je loopt door het Uffelter Binnenveld. Volg het pad met de nodige bochten.

F Uffelter Binnenveld

Het gebied, eigendom van Het Drentse Landschap, ligt op de westflank van het beekdal. Het werd een binnenveld genoemd, omdat het van oudsher aan alle kanten door landbouwgrond werd omsloten. Het is een gevarieerd terrein met heide, bloemrijke schraallanden en bos. De hoogteverschillen zijn door zandstormen in de laatste ijstijd ontstaan. De vegetatie van

het heideterrein is daardoor bijzonder gevarieerd. Op veel plaatsen zijn sporen van Fliegerhorst Havelte te zien, zoals bomkraters, bunkerresten en - door dwangarbeiders gegraven - loopgraven.

6 Houd aan het eind van het naaldbos links aan door het open gebied, langs een met riet begroeid ven aan je rechterhand. Volg

het pad door het bos en aan het eind daarvan over het graspad.

Ga na de bocht naar links bij keuzepunt 84 (rechts een houten hek) LA. Na een heidegebied met links in de verte een ven loop je weer het bos in. Daar zijn een paar

overblijfselen uit de Tweede Wereldoorlog te zien: aan je rechterhand een bomkrater en links van het pad een bunkerrest: een krater met trappetjes.

7 Ga (met voor je knooppunt 85) het 1e pad schuin RA, langs de hei en een ven aan je linkerhand. Aan het eind ga je na een infopaneel over het Uffelter Binnenveld RA over de asfaltweg, na een boerderij RA over het smalle bospad. Steek de halfverharde weg schuin naar rechts over (aan je rechterhand zie je bij een infopaneel een grafheuvel, het Eupen Barchien, en vervolg het smalle bospad. Je kruist eerst een sloot (met links een klein gemaal) en verderop een graspad, loop steeds RD. Steek aan het eind van het pad de asfaltweg over en ga LA over het fietspad. Ga het 1e pad RA langs een picknicktafel, aan het eind RA over de zandweg.

G Eupen Barchien

Bij archeologisch onderzoek in 1946 zijn in het centrum van de grafheuvel (uit vermoedelijk ca. 1300 v. Chr.) lijkschaduwen van vier personen en het overblijfsel van een bronzen bijl gevonden. Verderop in de heuvel bevonden zich graven van vijf overledenen, bij drie daarvan resten van een houten grafkist. Rondom het Eupen Barchien bevonden zich oorspronkelijk twee steenkransen, die allebei grotendeels zijn verdwenen. Waarschijnlijk hebben 'steenkloppers' de stenen in de 17e en 18e eeuw geroofd om te verkopen. Ook werd beweerd dat het spookte bij de heuvel. Vandaar de bijnamen 'Klöppersbarchien' en 'Spoekbarchien'.

8 Ga (bij een pijl rechtdoor van het Wandelnetwerk) het 1e pad LA. Steek het fietspad over en loop RD, 'Welkom in het Holtingerveld'. Bij de golfbaan aan je linkerhand buigt het pad naar rechts. Houd na een aantal bochten op de V-splitsing rechts aan. Volg het pad tot het eind, ga daar LA, aan je linkerhand volg je eerst een greppel. Loop RD over het heuvelachtige pad, zijpaden negeren. Je passeert een betonnen paal 'MVO' van het militair oefenterrein. Ga daarna op de vijfsprong schuin RA naar de zandweg, daar schuin LA. De weg gaat over in een bospad.

9 Ga op de kruising RA, op de V-splitsing schuin LA en LA omhoog. Vanaf de dikke boomstam op de wal zie je het 'Gat van Berend Boer', genoemd

naar de aanwonende boer. Het zand werd afgegraven voor de aanleg van de startbanen van Fliegerhorst Havelte. Loop weer terug omlaag en volg nu het pad met de wal en het water aan je linkerhand. Ga na het water het 1e pad LA, volg het pad naar links langs het water en ga aan het eind RA over het brede bospad. Loop RD, langs de

afsluitboom (einde natuurgebied) en over het halfverharde karrenspoor. Dat gaat over in een klinkerweg (Westeinde), Uffelte in. Loop RD, Dorpsstraat.

H Uffelte

De naam van het dorp kan afgeleid zijn van Uffo en zijn broers. Hun landgoed werd in 1040 door keizer Hendrik III van hen afgenomen en geschonken aan Bernold, bisschop van Utrecht. De hof te Uffelte ontwikkelde zich tot administratief centrum van de vele hoeven die Bernold in Drenthe bezat en tot opslagplaats van de rogge die de hoeven als belasting moesten betalen. Deze werd met kleine schepen naar Meppel vervoerd, wat de inwoners van Uffelte periodiek werk bij de sluis bezorgde. Op den duur verloor de hof te Uffelte haar administratieve functie en werd verpacht. Door de aanleg van de Drentsche Hoofdvaart groeide de bevolking van Uffelte vanwege meer gevarieerde werkgelegenheid. Na de Tweede Wereldoorlog is het dorp uitgebreid met nieuwbouw. Het is veranderd van een agrarische nederzetting in een forensendorp. In de oude kern staan nog oude Saksische boerderijen, nu meestal met een woonfunctie.

10 Ga de 1e weg LA omhoog en al gauw RA over de zandweg met fietspad. Ga de 1e zandweg respectievelijk klinkerweg RA (Dwarsweg), aan het eind LA (Dorpsstraat). Loop op het kruispunt RD, ga de 1e straat RA, Liezenveenweg, en al gauw LA over het klinkerpad. Ga op de driesprong schuin RA en loop bij de vijver RD over de brug. Ga na de fietssluis LA over de klinkerweg, volg die met een hoek naar rechts en ga op de T-splitsing LA (Vijverlaan). Aan het eind ga je RA, Dorpsstraat, houd op de driesprong links aan en ga op de volgende driesprong schuin RA langs het parkeerterrein naar de voorrangsweg met bushalte.

BOERENVEENSCH E PLASSEN PAD

LENGTE

15 km

BEGIN- EN EINDPUNT

Station Hogeveen

OPENBAAR VERVOER

Station Hogeveen

Na 4 km: Bushalte Pesse

PARKEREN

P+R station Hogeveen
Parkeerterrein aan de
Crerarstraat

HORECA

StationsHuiskamer
Hogeveen
stationshuiskamer.nl

International
Chinees Restaurant,
internationalhogeveen.nl

Allerlei horecagelegen-
heden in het centrum van
Hogeveen

BIJZONDERHEDEN

Houd rekening met hoog gras
op de dijk langs het Oude Diep.
Lees in de natuurgebieden de
routebeschrijving goed! De
GPS-track kan helpen.

Natuurreservaat Boeren-
veense Plassen is niet
toegankelijk voor honden.
Na een natte periode kunnen
de paden niet herkenbaar zijn
door het hoge gras. Er is een
alternatief.

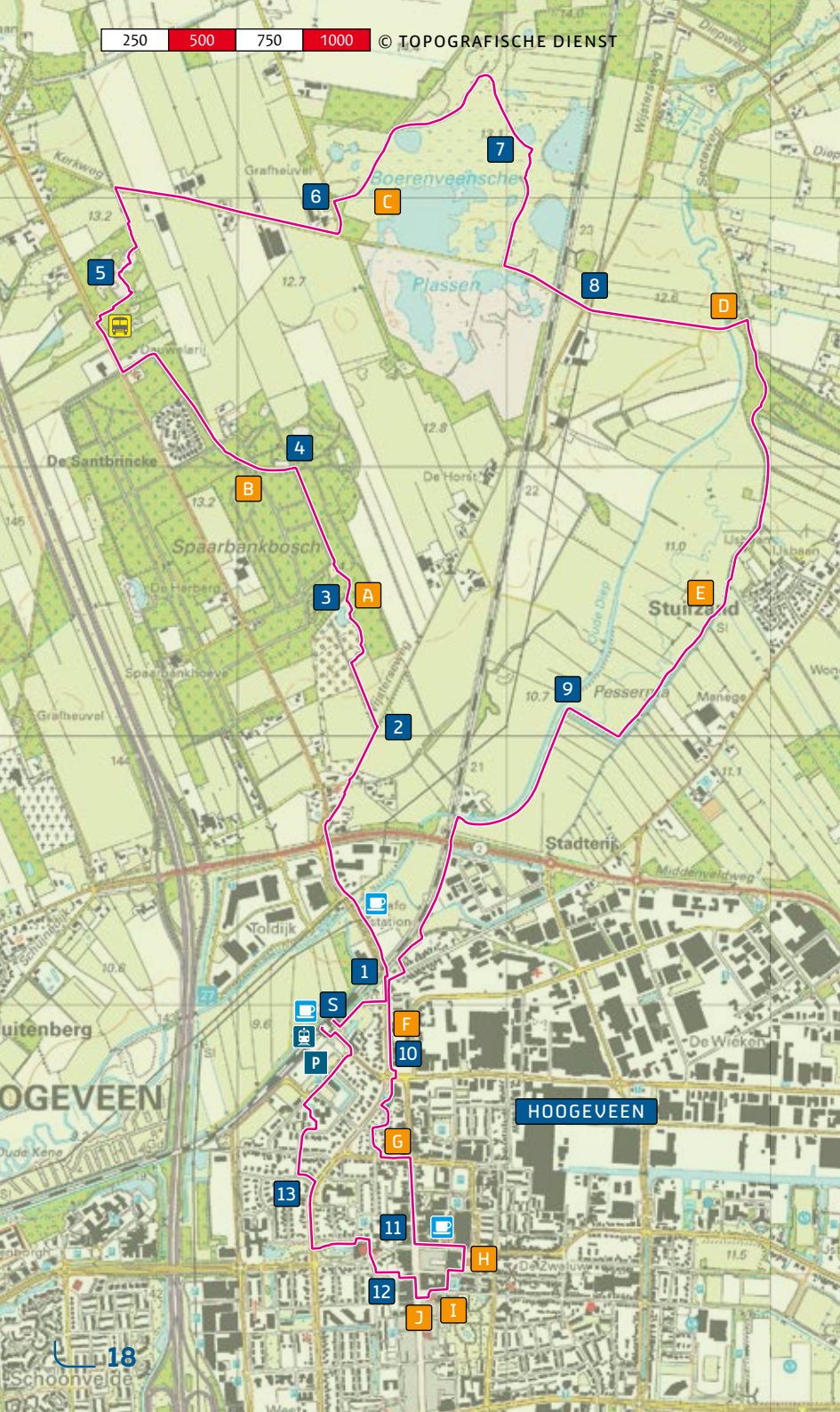
Beekdal bij Hogeveen

De route loopt via het Spaarbankbos naar
natuureservaat Boerenveense Plassen. Daarna
loop je langs de hooilanden van Pesserma en het
Oude Diep naar het centrum van Hogeveen. De
beek volgt vanaf de velden rond Balinge en Mantinge
deels de natuurlijke waterloop en mondt uit in
de Hogeveense Vaart. Tegenwoordig werkt het
waterschap samen met het Drentse Landschap aan
herstel van het natuurlijke karakter van de beek, om
daarmee ook het water langer vast te houden.

Dit deel van Drenthe bestond ooit uit uitgestrekte
hoogvenen, heidevelden en verspreid liggende
esdorpen langs het beekdal van het Oude Diep.
Het veenmoeras rond Hogeveen is vanaf 1631
ontgonnen door de Algemene Compagnie van de
5000 Morgen van Roelof van Echten en enkele
Hollandse regenten. Voor de ontwatering van het
veen en de afvoer van de turf werd een uitgebreid
stelsel van kanalen en wijken gegraven. Op het
belangrijkste kruispunt, het Kruis genaamd,
vestigden zich al snel winkeliers, verveners,
rentmeesters en ambachtslui. Vanaf ongeveer 1665
tot begin 19e eeuw was Hogeveen de grootste
turfproducent van Drenthe en na 1750 zelfs de
grootste van het land. Vanwege de afname van het
gebruik van turf, de uitvinding van de kunstmest
en de opening van de spoorlijn Meppel-Groningen in
1870 schakelde men over op landbouw, veeteelt en
industrie, zoals de Coöperatieve Zuivelfabriek, een
blikfabriek en een conservenfabriek. Na de Tweede
Wereldoorlog werden de meeste kanalen gedempt,
waardoor lange, brede, rechte wegen ontstonden.
Door de vestiging van onder meer Philips, Fokker en
Standard kregen de economie en bevolkingsgroei
van Hogeveen een enorme impuls.

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandeloekpagina

S Ga op het Stationsplein, met je rug naar het perron, LA over het asfaltpad, aan het eind LA langs de asfaltweg met fietsstroken (Pesserstraat).

1 Na de twee zijstraten kruis je het spoor. Via de brug steek je het Oude Diep over. Steek de voorrangsweg over bij de verkeerslichten en loop RD, Toldijk. Voor de bocht naar links ga je RA bij huisnr. 15 en meteen LA over de klinkerweg resp. halfverharde weg. Loop RD over het parkeerterrein en ga aan het eind RA over de asfaltweg.

2 Ga het 1e pad schuin LA, via het rechter zijhek en tussen de jonge bomen. Ga op de kruising RA over het graspad, na de bocht naar links op de driesprong schuin RA. Je bevindt je in het Spaarbankbos. Loop op de V-splitsing RD, ga bij het ven schuin RA over het smalle pad, op de driesprong schuin RA.

A Spaarbankbos

Het bos was ooit een nat heideveld dat één geheel vormde met de Boerenveensche Plassen. De Spaarbank uit Hoogeveen kocht het terrein in 1890 als belegging en plantte er bos voor mijnhout in Limburg. In de Tweede Wereldoorlog is er vlak voor de bevrijding een Duits munitietransport ontploft. De resterende bomen zaten vol granaatscherven en waren niet meer geschikt voor de houtproductie. De Spaarbank maakte er toen een wandelbos voor de inwoners van Hoogeveen van. Later kwam dat in handen van de Gemeente Hoogeveen. Omdat het beheer niet als kerntaak van de Gemeente werd gezien, is het bos in 2013 verkocht aan Het Drentse Landschap.

3 Loop op de schuine kruising RD, houd daarna links aan. Bij de open plek zie je aan je linkerhand een houten kruis op de plek waar op 9 april 1945, een dag voor de bevrijding van Hoogeveen, drie jongemannen zijn geëxecuteerd. Loop RD over het zand naar het monument in de vorm van een grote veldkei. Ga daar RA, Oude Dieproute, zijpaden negeren.

4 Ga op de kruising LA. Loop op de volgende kruising RD, houd daarna rechts aan, langs het stalen infobord. Ga bij het vijfdelige oorlogsmonument schuin RA, steek na de voetgangerssluis de zandweg over en loop RD langs de afsluitboom. Blijf het pad volgen, steek na de hoek naar links de asfaltweg over en ga RA over het fietspad. Aan je rechterhand zie je school De Akker. Oprit naar rechts na huisnr. 30 negeren, ga daarna de eerste halfvergane asfaltweg RA. Ga het 1e pad (50 m voor de bocht naar rechts) LA, volg het pad naar rechts en ga 20 m voor het hek met 'verboden toegang' LA door het gaashekje. Volg het pad langs een insectenhotel en over de hei.

B Oorlogsmonument

In de Tweede Wereldoorlog werd Hoogeveen een broeinest van verzet. Op 29 juli 1943 is bij een mislukte aanval op het distributiekantoor in het

gemeentehuis van Schoonebeek door leden van Knokploeg De Krim de NSB-burgemeester aldaar omgekomen. Daags daarna werden bij een razzia in Hoogeveen door de Grüne Polizei 25 à 30 mensen gearresteerd en overgebracht naar het toenmalige kinderherstellingsoord Noorderhuis in het Spaarbankbos. Op 1

augustus 1943 werden drie van hen gefusilleerd, twee dagen later twee joodse onderduikers. In 2003 is er een stalen monument met infobord en tegenoverstaande bank, vervaardigd door Albert Geertjes, onthuld.

5 5m voor het houten paaltje nr. 9 ga je RA. Struin een stuk door de hei en ga dan schuin LA over het smalle pad naar paaltje nr. 8. Ga daar LA en loop RD tot het eind, ga daar LA, voor de greppel RA. Volg het pad over de vlonder en langs de afrastering. Aan het eind ga je na de vlonder RA over de asfaltweg, na een kleine kilometer LA, Oostering.

Als je een hond bij je hebt, blijf dan RD lopen. De asfaltweg gaat over in een klinkerweg. Bij het veerooster kan je hond door het metalen hek (achter je sluiten!). Zie verder bij **8**.

Boerenveense Plassen

Het 147 hectare grote natuureservaat bestaat uit een uitgestrekt nat heideterrein met waterplassen, vennen en veenputten. Het gebied ziet er afhankelijk van de plek en de tijd zompnat of kurkdroog uit. Het is van grote betekenis voor trekvogels, met name watervogels zoals eenden en steltlopers.

6 Na de bocht naar links ga je RA over het karrenspoor, door het klaphek naast het houten hek. Je betreedt het uitgestrekte heideterrein Boerenveense Plassen. Volg het brede graspad langs een bomenrij en een plas aan je rechterhand. Ga daarna op de Y-splitsing schuin RA en houd al gauw op de volgende Y-splitsing rechts aan. Na een klein betonnen paaltje bij een eik zijn de paden niet duidelijk, maar loop schuin RD, evenwijdig aan struikgewas aan je linkerhand.

7 Loop na de plas aan je linkerhand RD in de richting van een plas met dode bomen en ga al gauw het 1e smalle pad RA. Ga op de Y-splitsing schuin LA en houd na de drie eiken links aan. Maak aan het eind van het pad de elektriciteitsdraad los en weer vast en ga LA over de klinkerweg.

D Oude Diep

De voor een groot deel gekanaliseerde beek ontspringt in de buurt van Balinge en kruist het Linthorst Homankanaal, om wat noordelijker weer verder naar het westen te lopen langs Hoogeveen. Nabij Echten mondt het diep uit in de Hoogeveense Vaart.

8 Loop na het spoor op de voorrangskruising RD, Secteweg. Bij de brug kruis je het Oude Diep. Ga op de T-splitsing RA, Secteweg, in de scherpe bocht naar links RA over het karrenspoor. Waar deze overgaat in een vergrast karrenspoor en het zandpad naar links buigt ga je schuin RA de grasdijk op (het bordje 'rustgebied' slaat op het gebied rechts van de dijk, Pesserma geheten). Volg de dijk met een hoek naar rechts.

E Pesserma

Evenals het in 2008 gecreëerde Oude Kene aan de noordwestelijke rand van Hoogeveen heeft het Waterschap Drents Overijsselse Delta in 2012 Pesserma ingericht als noodwaterberging en natuurgebied. De oorspronkelijke loop van het Oude Diep mag er weer vrij meanderen. Bij overvloedige neerslag kan het Oude Diep er tijdelijk overtollig water kwijt, waarna het geleidelijk af kan stromen. Wateroverlast op andere plekken kan hiermee worden voorkomen. Beide gebieden zijn sinds de inrichting in beheer bij Het Drentse Landschap.

9 De knijpstuw in de oorspronkelijke loop van het Oude Diep, aan het eind van het pad, regelt de vulling van Pesserma. Houd daar links aan, in de zomer door hoog gras. Aan het eind van de dijk takt het oorspronkelijke van het gekanaliseerde Oude Diep af. Ga LA over de asfaltweg onder het viaduct door, verderop klinkerweg (Prilleweg). Aan het eind ga je RA (Stuifzandweg), aan het eind daarvan LA langs de Pesserstraat.

F Van Goghuis

Op Pesserstraat 24, het toenmalige logement Hartsuiker, heeft Vincent van Gogh vanaf 11 september 1883 gelogeerd. Van daaruit ondernam hij reizen door het Drentse land. De dagen die hij in het logement verbleef betaalde hij één gulden per nacht voor kost en inwoning. Hij had echter meer licht en ruimte nodig om naar model te kunnen werken. Daarom vertrok hij na drie weken naar Nieuw-Amsterdam/Veenoord.

10 Na het Van Goghuis op nr. 24 zie je de voormalige huishoud- en industrijschool uit 1917. Loop op de rotonde RD, ga dan de 1e weg LA, Van Nijenhovelaan. Houd rechts aan en ga de 1e straat LA, Oostenrijkselaan. Steek aan het eind de asfaltweg over, ga LA, op het kruispunt RA (Hoofdstraat). Loop RD tussen de paaltjes.

G Oostenrijkse buurt

Voor Hoogeveen heeft N.V. Nederlandse Thermobouw in 1948 twaalf houten montagewoningen geïmporteerd uit Oostenrijk. Dat land kampte na de oorlog met een voedseltekort en verkocht veel woningen, die in natura betaald konden worden. In Nederland zijn tussen 1946 en 1948 in het kader van de wederopbouw ongeveer 800 van deze prefab woningen gebouwd. Aanvankelijk waren ze bedoeld als noodwoningen (geschatte levensduur circa tien jaar), maar veel ervan staan er nog steeds.

11 Na het rode kunstwerk 'De Tas' van Gert Jan Mulder zie je rechts de voormalige Spaarbank waarnaar het Spaarbankbos is genoemd, tegenwoordig horecagelegenheid. Ga daarna de 2e straat LA, Grote Kerkstraat.

Na de horecagelegenheden passeer je de remonstrantse kerk uit 1894, ga daarna de 1e straat RA, Kleine Kerkstraat. Aan je linkerhand staat de Grote Kerk. Aan het eind ga je RA. Hier liep het kanaal het Krakeel, dat in 1925 is gedempt. Ga na het parkeerterrein LA, dan de 1e voetgangersstraat RA. Loop aan het eind LA langs de Hoofdstraatkerk uit 1904 met fonteintjes ervoor en RA langs het meanderende waterkunstwerk. Ga RA en verderop LA, na nr. 110, door het steegje naar het Bilderdijkplein.

H Grote Kerk

In 1631 werd door de Algemene Compagnie van de 5000 Morgen bepaald dat een oppervlakte van 100 morgen (circa 100 hectare) veen apart gehouden moest worden. De opbrengst daarvan was bestemd voor kerk, school en armen. In 1652 startte de bouw van de Grote Kerk. Toen deze in 1658 werd opgeleverd, waren er nog zoveel gebreken dat

de kerk pas in 1697 redelijk in orde was. In 1801 en 1804 werd de kerk vergroot, waarbij ze haar huidige vorm kreeg, een driebeukige hallenkerk. In 1806 werd de klokkentoren geplaatst.

I Hoofdstraatkerk

De kerk is in 1904 gebouwd, in opdracht van de Afscheidenen en de Dolerenden. Deze twee kerken gingen samen verder als Gereformeerde Kerk. De jaartallen in de voorgevel van de Hoofdstraatkerk verwijzen nog naar de Afscheiding (1834) en Doleantie (1886).

J Cascade

In het kader van een nieuw structuurplan voor het centrum van Hoogeveen en de herinrichting van de Hoofdstraat heeft Karin Daan in 1995 het 250 m lange kunstwerk 'Cascade' gemaakt, met begin- en eindbeeld van Roberto Ruggio. Het herinnert aan het kanaal in de Hoofdstraat dat in 1948 is gedempt. Na die tijd werden bijna alle belangrijke vaarwegen volgestort. In plaats van een kruispunt van vaarwegen werd Hoogeveen een kruispunt van autowegen, wat de economie een enorme impuls gaf.

12 Ga RA langs het parkeerterrein en de 1e straat LA, aan het eind RA (Bilderdijklaan). Steek de voorrangsweg over en loop RD, Raadhuisplein, voor het gemeentehuis in de stijl van de Delftse School uit 1940 langs. Ga aan het eind LA, aan de achterkant van het gebouw LA en RA de trap af langs de vijver en loop RD. Het beeld 'Turfgravers' van Han Wezelaar herinnert aan de grootschalige vervening. Steek de asfaltweg over en ga RA over het tegelpad langs het fietspad. Ga de 2e straat LA, Ferdinand Bolstraat.

13 Voor het speeltuintje ga je RA over het klinkerpad, loop aan het eind daarvan RD (Eisenhowerstraat). Na de bocht naar rechts ga je tegenover huisnr. 45 LA over het klinkerpad, op de driesprong schuin RA. Loop aan het eind RA langs de asfaltweg, steek in de bocht naar rechts LA de weg over en loop langs het busstation naar het station, dat in 1984 in de plaats kwam van het oorspronkelijke station uit 1870. Aan de linkerkant van de overkapping staat een monument met een propellerblad van een in 1943 neergestorte Lockheed P-38 Lightning. Op de plek van het parkeerterrein links voor het station lag vanaf het begin van de 20e eeuw water met een badinrichting.

GRACHTENPAD

LENGTE

13 km

BEGIN- EN EINDPUNT

 Station Meppel

OPENBAAR VERVOER

 Station Meppel

PARKEREN

 P+R Leonard Springerlaan
t.o. nr. 10, Meppel

 P+R Ezingerweg 53-55,
Meppel

HORECA

 StationsHuiskamer
stationshuiskamer.nl

 Cafetaria De
Haveltermade
dehaveltermade.nl

 Allerlei horeca in het
centrum van Meppel

 Café La Porte
cafelaporte.eu

BIJZONDERHEDEN

Molen de Weert, Weerdstraat
78, molendeweert.nl

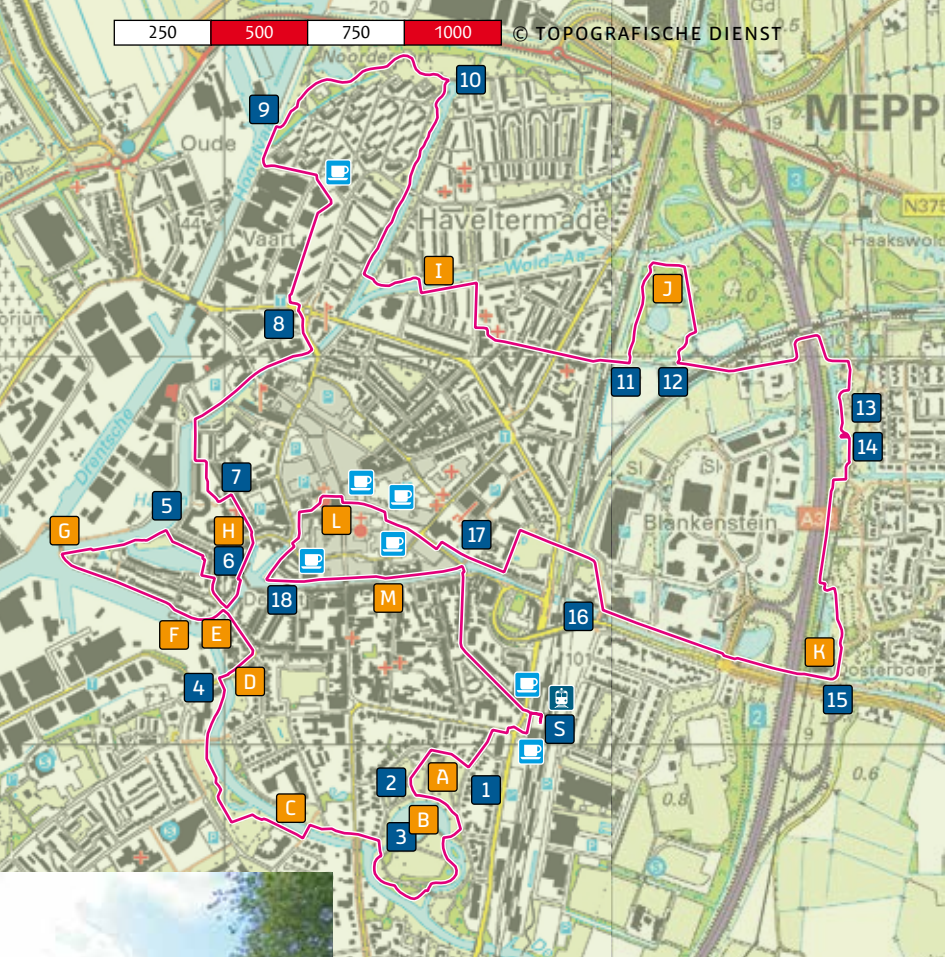
Meppel, Binnenlandse zeehaven

Deze route voert langs watererfgoed in en rond de binnenstad van Meppel en loopt tevens door een waterbergingsgebied langs de Wold Aa. Toen Meppel in 1141 voor het eerst werd genoemd was het slechts een groepje boerderijen op een knooppunt van Havelter Aa, Wold Aa, Oude Diep en Reest, die uitmondden in de Sethe. In de 15e eeuw was het niet meer dan een dorp, maar in de 16e eeuw kwam Meppel tot bloei vanwege de turfwinning in Drenthe. Daarvoor werden de riviertjes omgevormd tot vaarten. Vanaf de Hoogeteense Vaart, de Oude Vaart en later de Drentsche Hoofdvaart werd via het Meppelerdiep, Zwartsluis en de Zuiderzee de turf verscheept naar het westen van het land. Meppel was dus een belangrijke doorvoerhaven. In de 17e en 18e eeuw vestigden zich veel binnenschippers in de plaats, die in 1644 van de drost van Drenthe stadsrechten had gekregen en inmiddels meer dan 1000 inwoners telde. In 1809 kreeg Meppel van koning Lodewijk Napoleon opnieuw stadsrechten. De wateren in de oude stadskern worden grachten genoemd. De Heerengracht en de Keizersgracht volgen het tracé van de oude Hoogeteense Vaart. In de 20e eeuw zijn diverse grachten gedempt en enkele ophaalbruggen vervangen door vaste bruggen, waardoor niet meer dwars door de stad kan worden gevaren.

De inwoners van de stad worden Meppeler muggen of muggenspuiters genoemd. Op een nacht zou namelijk brandalarm zijn geluid, omdat een zwerm muggen rond de kerktoren voor een rookwolk was aangezien.

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandeloehpagina

S Loop vanaf de uitgang van het station LA en steek halverwege het stationsgebouw RA via de zebropaden de weg over. Loop RD, Stationsweg, en ga de 1e straat LA, Marten Ottenlaan.

A Harm Smeenge-monument

De vier bloemvazen op het monument uit 1938 symboliseren de domeinen waarop de Drentse politicus Smeenge (1852-1935) zich inspande: landbouw, scheepvaart, onderwijs en ontginning. Hij was onder andere pleitbezorger voor de belangen van de binnenvaartschippers, ook als voorzitter van de schippersvereniging Schuttevaer.

1 Ga de 1e straat RA, Wilhelminapark, en loop na het Harm Smeenge-monument schuin LA over het asfaltfietspad het park in. Aan je rechterhand bevindt zich achter het rozenpoortje het rosarium (niet toegankelijk voor honden), met links een monument voor de Canadese bevrijders van Meppel en rechts het verzetsmonument van Titus Leeser.

B Wilhelminapark

Een groep prominente Meppelers kwam rond 1905 met het initiatief om de onwelriekende grond tussen de Reest en de Stationsweg op te hogen en geschikt te maken voor een park met luxewoningen rondom. Het park is ontworpen door landschapsarchitect Leonard Springer. De grootste opgave was het waterbeheer. Dat werd een succes dankzij de oprichting van een interprovinciaal waterschap. Vanwege de Eerste Wereldoorlog is pas in 1918 met de aanleg van het park begonnen en in 1919 is het opengesteld voor het publiek.

2 Ga bij het poortje schuin LA over het halfverharde pad,

aan het eind schuin LA langs de vijver met de 'Groene Glazen Vazen' van Gerlof Hamersma. Ga op de asfaltstraat schuin RA en het 1e klinkerpad schuin RA. Na de brug ga je LA, houd links aan langs de hertenkamp. Ga op de driesprong schuin LA, aan het eind RA en meteen LA over het halfverharde pad. Aan je linkerhand zie je het Aardkundig Monument voor de Reest. Houd links aan langs de Reest, ga op de kruising LA over het asfaltpad en steek de brug over.

C De Reest

Dit meanderende riviertje, die de grens tussen Overijssel en Drenthe vormt, vindt zijn oorsprong in de omgeving van Slagharen en mondt uit in het Meppelerdiep. De natte en zeer vruchtbare landbouwgronden in het Reestdal leverden meer oogst op dan waar ook en veel boeren legden zich toe op de veeteelt. In de 19e eeuw kwam de export op gang en Meppel ontwikkelde zich als epicentrum van die agrarische welvaart. In de hoogtijdagen beschikte de stad over de grootste varkensmarkt van West-Europa, plus de op een na grootste botermarkt van ons land.

3 Ga na de theekoepel uit 1840 LA over de asfaltweg. Loop op het kruispunt RD over de klinkerweg, Prinses Irenelaan, langs een 'social sofa', en ga schuin LA langs het fietspad. Ga LA over de brug over de Reest en meteen RA over het asfaltvoetpad. Pad naar links negeren, ga op de driesprong RA, na de bocht naar links het 1e pad RA. Houd rechts aan langs de Reest en loop bij de brug RD.

D Molen De Weert

In de molen uit 1807 werd vroeger schors van eikenhout gemalen. Dat was bestemd voor de leerlooierijen en werd tevens gebruikt om zeilen van schepen en molens te tanen, waardoor ze weerbestendiger werden. Naast de eekstenen had

de molen twee koppels stenen om diverse graansoorten te malen. In 1937 is de bovenbouw van de molen gesloopt, omdat de onderhoudskosten te hoog werden. Sinds de restauratie van 1998 tot 1999 is de molen weer maalvaardig.

E Meppelersluis

In 1634 werd op de plaats van de huidige sluis de eerste, geheel houten, sluis gebouwd. Via de Hoogeveense Vaart werd turf van de vervening bij Hoogeveen naar het Meppelerdiep en het Zwarte Water vervoerd en hetzelfde gold voor de turf uit de Dieverder- en Leggelerven, maar dan via de Oude Vaart. Meppel was de eigenaar, onderhield de sluis en ontving de pachtgelden. Aan weerszijden van de huidige, in 1930 aangelegde, sluis bevonden zich ondergronds zogenaamde omloopriolen om een teveel aan bovenstrooms water snel te kunnen spuien. Bij de renovatie in 2000 is één daarvan afgesloten en het andere door Waterschap Drents Overijsselse Delta voorzien van een klep om het waterpeil in de stad Meppel te kunnen beheersen.

4 Ga aan het eind RA over de brug (Weerdstraat). Aan je linkerhand staat korenmolen De Weert. Ga mee met de bocht naar links, Kastanjelaan, en loop RD over de witte klapbrug. Aan je rechterhand bevindt zich de Meppelersluis. Ga LA, Westeinde, je loopt langs het Meppelerdiep. In de bocht naar rechts komt aan je linkerhand de Reest op het diep uit. Houd links aan langs de passantenhaven. Loop RD over het fietspad, ga voor de brug RA over het tegelpad langs de (Buiten)haven, over de hoge brug en het tegelpad langs de kade.

F Meppelerdiep

Het kanaal begint bij de Meppelersluis en mondt bij Zwartsluis uit in het Zwarte Water. Van oorsprong was het een natuurlijke waterweg, de Sethe genaamd, die de benedenloop vormde van de Wold Aa, Reest en Havelter Aa / Oude Vaart en een open verbinding naar zee had. In 1664 werd al begonnen met het uitdiepen van het Meppelerdiep, maar eeuwenlang voelde niemand zich er verantwoordelijk voor. In 1859 nam het Rijk het over van de particuliere eigenaren, waarna het verder werd uitgediept, verbreed en rechtgetrokken. Het kanaal is nog steeds belangrijk voor de beroepsvaart richting de binnenhaven Meppel en voor de waterhuishouding in Drenthe. Het gemaal Zedemuden bij Zwartsluis speelt daarin de hoofdrol. Met het verpompen van 7.440 m³ water per minuut is dat het op een na grootste gemaal van Nederland (na IJmuiden).

G Kaapbruggen

De twee fietsbruggen ontleen hun naam aan De Kaap, een landtong tussen de Drentsche Hoofdvaart en de doodlopende Buitenhaven. De oude, handbediende, bruggen werden midden jaren '80 vervangen door de huidige. Vanuit het tegelijkertijd gebouwde brugwachtershuis op het schiereiland heeft de brugwachter een ruim overzicht op een deel van het Meppelerdiep en de Drentsche Hoofdvaart. Hij bedient meerdere bruggen op afstand, gebruikmakend van camera's en intercom om al het water- en wegverkeer rond de onbemande bruggen goed te kunnen regelen.

5 Ga de 1e doodlopende straat RA, Prins Hendrikkade. Je loopt langs de Schuttevaerhaven, genoemd naar Willem Jan Schuttevaer (1798-1881), de oprichter van de Koninklijke Schippersvereniging Schuttevaer. Ga na de schuur van nr. 15 RA over het tegelpad, aan het eind daarvan LA, aan het eind van de straat RA (Schuttevaerstraat). Houd op de driesprong links aan, ga voor de brug LA over de kade langs de Meppelersluis, Sluisgracht.

6 Na het eind van de sluis loop je aan de overkant van de weg langs het pand van het Historisch Centrum Meppel met een infobord en molen De Vlijt ernaast. Loop op het kruispunt RD, Havenstraat. Huis nummer 1 is het voormalige stadsziekenhuis uit 1895, het eerste ziekenhuis van Drenthe. Dat deed tot 1938 dienst als hospice.

H Molen De Vlijt

Nadat eerdere 18e-eeuwse molens waren afgebrand is de nieuwe koren- en eekmolen in 1859 voor de veiligheid vier meter naar achteren geplaatst. In de jaren '30 van de vorige eeuw zijn geleidelijk aan de wieken, de kap, de omloop en de ronde stenen romp verwijderd. Op de overgebleven achtkantige stomp is in 2002 de bovenbouw hersteld, om de kosten te drukken in houten vorm.

7 Ga na het pand van het Leger des Heils op het kruispunt LA, Kinkhorststraat. Hier heeft vanaf 1509 kasteel De Kinkhorst gestaan. De ruïne ervan is in de 18e eeuw afgebroken. Ga voor de trap RA over het pad langs het appartementencomplex en ga bij de parkeerplaatsen

LA over de klinkerweg. Aan het eind ga je RA, Prins Hendrikkade, weer langs de (doodlopende) Buitenhaven. Loop RD over de brug, ga daarna RA, Mallegat. Houten brug naar rechts negeren, steek bij de brug de klinkerweg over en loop RD over het klinkervoetpad. Ga bij de volgende brug LA (Eendrachtstraat).

8 Loop langs de linkerkant van de rotonde en ga aan de overkant van de Ceintuurbaan LA. Ga vlak voor het tankstation RA over het tegelpad, in de bocht naar rechts LA over het graspad. Aan het eind bij de klinkerweg ga je schuin RA, op het plein met voor je cafetaria De Haveltermade LA en na het parkeerterrein schuin LA langs de Johan van Oldenbarneveltstraat. In de bocht naar links ga je RA, Paradijsweg. Je loopt langs de tussen 1767 en 1780 aangelegde Drentsche Hoofdvaart, met als basis de Smildervaart, maar nu doorgetrokken tot Meppel en Assen.

9 Ga het 1e asfaltvoetpad RA het (Noorder)park in, op de driesprong schuin LA. Houd op de V-splitsing rechts aan. Negeer na de vijver aan je linkerhand de zijpaden naar links en loop op de V-splitsing RD. Houd daarna links aan, negeer na de ruime bocht naar rechts het pad naar rechts en ga op de V-splitsing schuin LA naar het water. Verderop zie je aan je linkerhand het kunstwerk 'Het feest' van Onno de Ruijter.

I Wold Aa

Dit gekanaliseerde riviertje begint nabij het VAM-terrein in Wijster als Ruiner Aa. De Wold Aa is van belang voor de afwatering van de hoger gelegen gronden van Midden-Drenthe en vormt de ruggengraat van de karakteristieke woldontginningen ten oosten van Meppel. De Wold Aa mondt via het Mallegat en de Buitenhaven uit in het Meppelerdiep.

10 Ga vóór het water scherp RA en loop RD over het asfaltpad aan de rechterkant van het water. Dit is de sinds de jaren '70 doodlopende Oude Vaart. Steek bij de brug de asfaltweg over en loop RD. Ga LA over de volgende brug en het asfaltpad. Je loopt langs de Wold Aa. Ga RA over de houten brug, aan de overkant LA (Woldkade). Bij de brug ga je RA, Witte de Withstraat, dan de 1e weg LA, Rechteren. Volg deze naar rechts en links en loop daarna RD (Jufferenpad). Steek de Comm. de Vos van Steenwijklaan over en loop RD, Blankensteinweg, aan het eind LA en RA over het spoor.

11 Loop tegenover het hek van de volkstuinvereniging LA via het graspad over de dijk en RD over het bospad. Je loopt door het Meppeler wandelbos.

(Mocht het bos onder water staan, loop dan RD over de asfaltweg en zie verder bij routepunt 12.) Na een paar bochten ga je voor de brug (over de Wold Aa) schuin RA en het 1e pad RA, langs een waterloop. Ga aan het eind RA over het brede graspad en een grasbetonplein en ga LA de trap af, langs een infopaneel over de Waterberging Engelgaarde en een oud bord over het Meppeler Bos.

J Waterberging Engelgaarde

Na de wateroverlast van 1998 is een strook langs de Wold Aa en Koekanger Aa aangewezen als waterberging. De uitvoering door Waterschap Drents Overijsselse Delta heeft vanaf november 2015 tot juni 2017 plaatsgevonden. In het westelijke deel, het Meppeler wandelbos en het natuur- en recreatiegebied Engelgaarde, is de oude beekloop hersteld en zijn de kades verwijderd. Het waterpeil beweegt mee met dat van de Wold Aa, waardoor het gebied een aantal keren per jaar onder water zal staan. Op de landbouwgrond ten oosten van de recreatieplas kan bij veel neerslag gestuurde berging plaatsvinden door het openen van twee inlaten.

12 Ga na de trap RA over de halfverharde weg, scherp LA over het asfaltfietspad en loop na de spoortunnel RD. Volg het fietspad naar links en rechts over de A32, ga de bocht naar links het 1e fietspad RA. Loop na het bord van het fietsnetwerk met informatie over het voormalige dorp Oosterboer RD over het graspad en het klinkerpad.

13 Al gauw ga je ter hoogte van het pad naar links RA over het graspad langs een brede waterloop. Ga in de bocht naar links scherp RA omlaag. (Als je niet zo avontuurlijk bent, loop dan RD en zie verder bij routepunt 14.) Steek via de stapstenen het water over, vaar met het trekpontje naar de overkant en loop daar de trap op.

14 Ga op het klinkerpad RA, aan het eind RA langs het fietspad en in de bocht naar links RA over het graspad langs de elektriciteitskast. Aan het eind ga je LA over het brede graspad langs een waterloop. Ga LA over de dam, daarna RA over het klinkerpad. Op de kruising ga je RA, aan het eind RA langs het fietspad. Aan je rechterhand heb je zicht op Gemaal Oosterboer.

K Gemaal Oosterboer

Van augustus 2019 tot februari 2020 was het fietspad langs de Hoogeveense Vaart afgesloten vanwege de bouw van het nieuwe en de sloop van het oude gemaal.

Het gemaal zorgt ervoor dat

de bewoners van de laaggelegen woonwijk Oosterboer en omgeving in perioden met veel neerslag droge voeten houden. Per uur kan middels twee visvriendelijke pompen 3.000 m³ water worden verpompt naar de Hoogeveense Vaart. Via een speciale leiding kunnen vissen er zonder gevaar passeren.

15 Volg het fietspad naar rechts langs het gemaal en de Hoogeveense Vaart, over het tegelpad (Rumptigerpad). Steek de Blankenstein over bij de verkeerslichten en loop RD via het tegelpad. Ga aan het eind schuin RA langs het fietspad, na de tunnel op het kruispunt LA (Mr. W. Doornbosstraat), aan het eind RA. Je loopt langs de sinds de jaren '20 van de vorige eeuw doodlopende Gasgracht.

16 Loop bij de brug RD. Ga aan het eind van het water LA langs de beeldengroep 'Stadswandeling' van Charles Henri en ga RA. Steek de Kromme Elleboog over, steek na de 'Meppeler praam' het plein over naar

rechts, ga LA (Grote Kerkstraat) en aan het eind vóór de Grote Kerk RA en direct na nr. 52 LA door de fietssluis, Kleine Kerkstraat.

L Grote of Mariakerk

De kerk is vanaf 1423 gebouwd. In 1459 werd het koor ingezegend door de bisschop van Utrecht. De 45 meter hoge gotische toren stamt uit de tweede helft van de 15e eeuw, de noordelijke beuk uit 1518. In 1598 ging de kerk in over in protestante handen. Tussen 1623 en 1627 werden er soldaten van Prins Maurits ondergebracht. Daarna was de kerk volkomen geruïneerd. Van 1775 tot 1780 is de Grote Kerk uitgebreid tot de Hoofdstraat en voorzien van een neoclassicistische oostgevel. In 2022 moest het rijksmonument, onder meer om financiële reden, zijn deuren sluiten. Wellicht is er een mogelijkheid tot herbestemming.

17 Na het openbare toilet zie je aan je rechterhand het kunstwerk 'Meppeler Muggen' van Aart van den IJssel. Ga hier LA door de fietssluis, steek het Kerkplein schuin naar rechts over en ga de straat schuin naar rechts in (heet ook nog Kerkplein). Ga LA langs het fraaie pand met trapgevel. Je loopt langs het voormalige Drukkerijmuseum Meppel. Steek aan het eind van de Kleine Oever de Brouwersstraat over en loop RD, Stoombootkade.

18 Aan het eind, na de horeca in een voormalig pakhuis, ga je scherp LA over het klinkervoetpad (Zuideindigerpad). Je loopt langs de Oude Hoogeveense Vaart. Steek bij de brug de Hoofdstraat over en loop RD, Keizersgracht. Aan het eind zie je voor je de Prinsenbrug over de Gasgracht. Ga RA over de witte klapbrug en loop RD over het zebrapad en langs de Emmastraat. Volg deze naar links, loop aan het eind via het zebrapad naar het station.

M Oude Hoogeveense Vaart

De Hoogeveense Vaart is in de 17e eeuw gegraven in het beekdal van het Oude Diep en in de 19e eeuw verbreed en verlengd. Ten tijde van de verving in Zuidoost-Drenthe werd het kanaal druk bevaren door turfschepen. Tegenwoordig is er niet veel professionele binnenvaart meer. Er wordt voornamelijk grind, ijzer en kunstmest vervoerd. Oorspronkelijk liep de vaart dwars door Meppel tot de Meppelersluis. Sinds het eind van de 20e eeuw is dat tracé 650 meter ten oosten van tolhuis De Knijpe - voorzien van een oud toltarievenbord - afgesloten. Vanaf dat punt loopt de Hoogeveense Vaart nu onder Meppel langs, om ten zuidwesten van de stad uit te monden in het Meppelerdiep.

REESTDALPAD

LENGTE

17 km

BEGIN- EN EINDPUNT

Bushalte Balkbrug
Centrum

OPENBAAR VERVOER

Bushalte Balkbrug
Centrum

PARKEREN

Parkeerterrein van Jumbo
Nanning, Ommerweg 2,
Balkbrug

HORECA

Cafetaria De Balk
cafetariadebalk.nl

Rustpunt Thomashuis
Balkbrug
thomashuis.nl/balkbrug

Brasserie de Boerderij
brasserie-de-boerderij.nl

Bezoekerscentrum
De Wheem
[landschapoverijssel.nl/
bezoekerscentrum-de-
wheem](http://landschapoverijssel.nl/bezoekerscentrum-de-wheem)

Drentse koffiekast
Rabbinge 4, Zuidwolde

Lunchroom bakkerij
Oegema

bakkerij-oegema.info

Chinees restaurant
Princess Garden
princessgarden.nl

BIJZONDERHEDEN

Honden niet toegestaan!

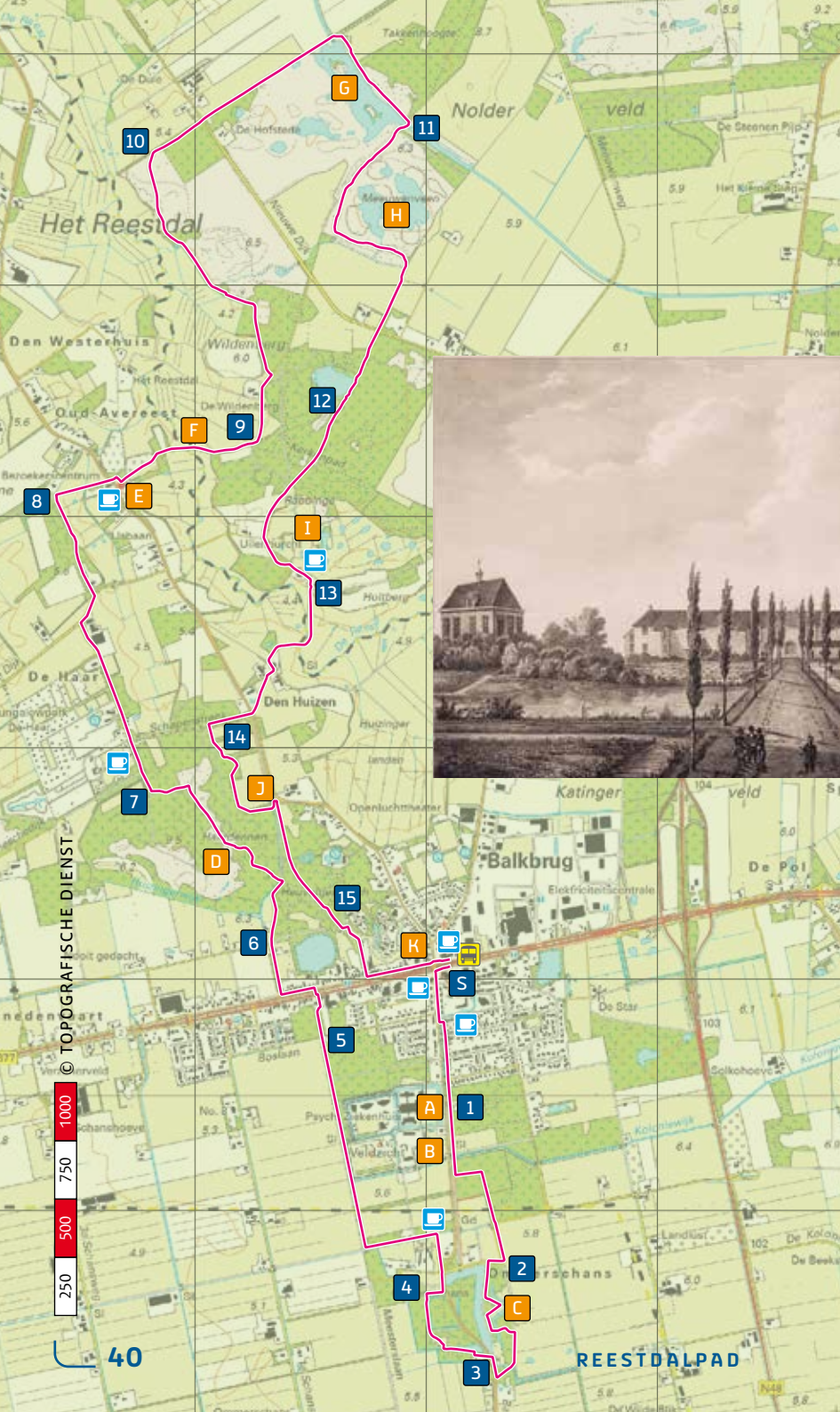
Langs de grens tussen Drenthe en Overijssel

Om te beginnen maakt de grotendeels onverharde route een lus over de 17e-eeuwse Ommerschans. Deze lag middenin het oude hoogveenmoeras en werd in de 19e eeuw als bedelaarsgesticht van de Maatschappij van Weldadigheid gebruikt. Daarna loop je via natuurgebied de Haardennen naar de buurtschap Oud Avereest. Vandaar voert de route door het Reestdal, de Takkenhoogte en langs het Meeuwenveen, vervolgens opnieuw door het Reestdal en door het Heuveltjesbos terug naar Balkbrug.

Het kleinschalige landschap van het Reestdal met zijn afwisseling van hooilanden, weiden, akkers, moeraslanden, bos, heide, vennen en oude boerderijen is gelukkig bewaard gebleven. Dit mede dankzij het feit dat het riviertje de grens vormt tussen Drenthe en Overijssel, en het behoud van het cultuurlandschap door Het Drentse Landschap en Landschap Overijssel. Al vroeg graasde het vee langs de beek en de hogere ruggen werden gebruikt voor akkerbouw. De akkers kwamen steeds hoger te liggen door de mest uit de potstallen. Daardoor ontstond een karakteristiek essenlandschap. De Reest is om diverse redenen nooit rechtgetrokken. Wel is de waterhuishouding in het middendeel verbeterd door Waterschap Reest en Wieden (een van de voorlopers van Waterschap Drents Overijsselse Delta), samen met gebiedspartners. Om natte voeten, zoals in 1998 in Meppel, te voorkomen zijn er bij Oud Avereest en Den Kaat hoogwaterdeuren geplaatst. Dit om extra water vast te houden en het bij extreme neerslag tijdelijk te parkeren in het beekdal.

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandelzoekpagina

REESTDALPAD

S Loop vanaf de bushalte naar de groene brug en ga LA (komend vanaf Dedemsvaart over de brug en RD) (Ommerweg). Links en rechts van de weg staan (voormalige) dienstwoningen van Veldzicht. Ga LA over het 1e bruggetje, daarna RA. De straat gaat over in een fietspad.

A Veldzicht

Oorspronkelijk was Veldzicht een in 1894 opgericht opvoedingsgesticht voor jongens. Het gebruikte de gronden van de in 1890 opgeheven bedelaarskolonie Ommerschans in de heropvoeding van de jongens.

Later konden ze ook ambachtopleidingen volgen. In 1930 werd het gesticht opgeheven en in 1933 werd Veldzicht het eerste 'Rijksasyl voor Psychopathen', later tbs-kliniek en tegenwoordig forensisch psychiatrisch centrum geheten. Aanvankelijk stond opsluiting op de voorgrond, na de oorlog werden psychiatrische en psychologische behandelingen er geleidelijk toegepast. Sinds 1 januari 2016 is Veldzicht een Centrum voor Transculturele Psychiatrie. Het biedt psychiatrische hulp aan onder anderen mensen met een niet-westerse achtergrond.

1 Bij de volgende brug heb je rechts zicht op het Centrum voor Transculturele Psychiatrie Veldzicht. Daarna zie je aan je rechterhand de in chaletstijl gebouwde villa Erica, het woonhuis van de geneesheer-directeur. Na de betonnen brug bevindt zich de schuifstuw Veldzicht. Ga verderop het 1e bospad LA tussen de paaltjes. Voorbij de hoek naar rechts zijpad naar links negeren, blijf aan het eind van het bos RD lopen over de (halfverharde) zandweg.

B Koloniewijk en stuw Veldzicht

De Koloniewijk is ooit gegraven voor de ontwatering van het uitgestrekte hoogveen in de bovenloop van het Reestdal. De watergang ligt langs de historische noord-zuid route door het moeras. Het waterschap heeft in 2022 een stuw aangelegd om wateroverlast in woonwijken te voorkomen en het peil beter te reguleren in natte en droge tijden.

2 Ga (bij keuzepunt 43) het 1e karrenspoor RA, dan het 1e brede graspad LA, langs de Schansgracht. Ga het 1e graspad LA. Je loopt over de Ommerschans. In de scherpe bocht naar rechts staat een verhalenpaal over de schans. Ga aan het eind van het pad LA en steek via stapstenen in de vorm van bladeren het water over. Ga op de halfverharde weg RA (Schansweg). In de bocht naar rechts bevindt zich de eenvoudige schotbalkstuw Ommerschans. Ga aan het eind RA over het fietspad.

C Ommerschans

De enige weg van het huidige Duitsland naar Groningen liep door een uitgestrekt moerasgebied. In 1628 werd er een verdedigingswerk opgeworpen ter bescherming van de zuidgrenzen van Groningen, Friesland en Drenthe: de Ommerschans. Van 1820 tot 1890 bevond zich daar het gelijknamige gesticht van de Maatschappij van Weldadigheid. Deze was in 1818 opgericht om het groeiende aantal paupers, bedelaars en landlopers een bestaan te laten opbouwen. Onwillige arbeiders uit

de 'vrije' landbouwkolonies Frederiksoord, Willemsoord en Wilhelminaoord werden in het gesticht Ommerschans opgesloten en gedwongen tewerkgesteld. In de gracht en het reliëf is nog de vorm van de schans te herkennen.

3 Steek aan het begin van de bocht naar links LA de weg over en loop door het smeedijzeren hek

(achter je sluiten). Je bevindt je op de oude begraafplaats van de beampten en kolonisten van de Ommerschans. Loop RD langs het infopaneel. Na de graven stond links van het pad het lijkenhuisje, nu is het een rustplek met veel informatie over de Ommerschans en de begraafplaats. Ga hier RA, dan LA langs de schansgracht. Ga RA over de vlonder, daarna schuin LA over het graspad. Negeer een pad naar rechts en volg het pad langs het water aan je rechterhand.

4 Na de gracht ga je bij een oude stuw RA over het graspad langs de vestingwal aan je linkerhand. Aan het eind, met rechts een afbeelding van het bedelaarsgesticht, ga je LA over het halfverharde parkeerterrein, met links van het kanon een verhalenpaal over de kolonisten. Steek de asfaltweg over en loop RD over de halfverharde weg. Bij de hoek naar links staat de Boskerk, tegenwoordig een Thomashuis met rustpunt. Kruisende klinkerweg negeren, ga na een brede watergang met de kantelstuw Vinkenbuurt RA. Het pad (in de volksmond Dronkemanslaan) gaat over in een beukenlaan.

D Haardennen

De heuvels in dit stukje bos en heide zijn veroorzaakt door de schapen uit de buurtschap Den Huizen aan de Reest. Ze werden via de Schapenstreek vanaf de Meppelerweg de heide opgedreven. Door overbegrazing kon het zand gaan stuiven en dat leidde tot stuifduintjes. Om het zand vast te houden werden er dennen aangeplant. 'Haar' betekent verhoging in het landschap, vandaar de benaming Haardennen.

5 Het huisje rechts aan de klinkerweg is een zogenaamd limiethuisje, het laatst overgebleven exemplaar van ongeveer vijftien dergelijke huisjes. Daarvandaan werden de landerijen van de Maatschappij van Weldadigheid bewaakt en werd voorkomen dat er kolonisten ontsnapten. Blijf RD lopen. De eikenlaan gaat na de bocht naar rechts schuin naar links over in een tegelvoetpad. Steek de dubbele rijbaan over, ga LA langs het fietspad (je passeert bushalte Zwolseweg richting Zwolle) en de 1e weg RA, Achterweg.

6 Loop in de bocht naar links schuin RD over het brede zandpad, het Reestdal in. Ga (bij keuzepunt A21) LA over de houten brug. Houd op de Y-splitsing links aan naar beneden. Je loopt in de Haardennen. Ook op de volgende Y-splitsing houd je links aan. Na een aantal bochten loop je door een heidegebied. Ga aan het eind (bij keuzepunt A22) RA. Ga op de Y-splitsing schuin LA en houd links aan over het brede bospad.

7 Ga aan het eind RA, langs een afsluitboom, en loop RD over de halfverharde weg, De Haar. Deze gaat over in een zandweg en na camping Si-Es-An (met brasserie De Boerderij) in een klinkerweg. Aan het eind ga je RA, Nieuwe Dijk, in de bocht naar rechts (bij keuzepunt A29) LA over de eigen weg. De halfverharde weg gaat over in een bospad.

E Reestkerk

Op de plek van de begraafplaats naast de huidige kerk is het eerste (houten) kerkje in de 13e eeuw gebouwd. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog werd dat door Spaanse troepen als onderkomen gebruikt. Op dezelfde plek werd in 1635 een stenen kerk gebouwd, die in 1672 werd geplunderd door troepen van de bisschop van Münster. De huidige kerk is in 1852 gebouwd. In de

toren bevindt zich een bronzen luidklok uit 1698, afkomstig van de klokkenstoel die bij de tweede kerk stond. Een klok uit 1638 is in de Tweede Wereldoorlog verdwenen. Tegenwoordig is de kerk in gebruik als multifunctioneel centrum.

- 8** Ga aan het eind RA over het smalle pad. Dat gaat over in een zandweg respectievelijk verhard karrenspoor, langs bezoekerscentrum

De Wheem. Steek de asfaltweg over, ga RA over het parkeerterrein bij de Reestkerk en ga vóór de kerk LA. Loop RD langs de afsluitboom en volg het zandpad tot de Reest. Deze steek je over via een houten brug, de 'Kerkvonder', met een oppervlaktewatermeetpunt van Waterschap Drents Overijsselse Delta.

F De Reest

Vroeger ontving het riviertje zijn water uit de uitgestrekte hoogvenen rond onder meer Slagharen, Hardenberg en Dedemsvaart. Honderden jaren lang waren die in staat om water vast te houden. Overtollig water liep geleidelijk via veenbeekjes weg. De Reest kende een constante waterafvoer en de oeverlanden overstroonden doorgaans in de wintermaanden. De sponswerking van het veen verdween door het afgraven ervan. Het riviertje kreeg veel meer water te verwerken en het beekdal stond regelmatig op ongelegen momenten onder water. Van 1830 tot 1984 zijn allerlei plannen gesmeed om de situatie te verbeteren, van het afsnijden van bochten tot zelfs een kanaal dwars door het Reestdal. Vanwege geldgebrek, weerstand van de boeren en het feit dat de beek al eeuwenlang de grens tussen de provincies Drenthe en Overijssel vormt is het er niet van gekomen. Tegenwoordig zijn de maatregelen er juist op gericht om verdroging van het Reestdal tegen te gaan.

9 Ga op de V-splitsing (rechts voor je keuzepunt A39) schuin LA, op de kruising schuin LA. Loop aan het eind van het smalle pad langs de afsluitboom, daarna RD langs vakantiewoning Pimpernel en over de halfverharde weg. Negeer na de bocht naar rechts het graspad naar links en ga daarna het 1e pad LA. Karrenspoor naar links negeren, ga aan het eind van het pad, na een veerooster, LA. Volg het pad RD langs en over de hei.

G Takkenhoogte en Reestvervangende Leiding

Takkenhoogte is ontstaan als een rivierduin in de warme periode voor de laatste ijstijd. In de eerste helft van de 20e eeuw begroef boer Takken, die in het Reestdal woonde, de kadavers van zijn met miltvuur besmette koeien in dit terrein. Dat werd daarna met bos beplant en Takkenhoogte genoemd. In de jaren '90 is landbouwgrond aangekocht en naar een plan van waterschap Riegmeer en Het Drentse Landschap een nieuw natuureservaat aangelegd. Dat heet ook Takkenhoogte en verbindt de oude Takkenhoogte en het Meeuwenveen met het Reestdal. In plaats van het rechte trekken van de Reest is rond 1970 op de noordflank van het Reestdal de Reestvervangende Leiding gegraven, die een groot deel van het water buiten het dal om versneld ging afvoeren.

10 Loop na het veerooster RD over het brede bospad, steek na de afsluitboom aan het eind de klinkerweg over. Loop RD over de halfverharde weg, langs een infopaneel over Takkenhoogte en Meeuwenveen en langs de metalen afsluitboom. Aan je rechterhand zie je het eind 20e eeuw aangelegde natuurreervaat Takkenhoogte. Verderop kruist de Reestvervangende Leiding (aan je rechterhand verbreed tot een plas) bij stuw Nolderveld je pad. Ga daarna (bij knooppunt 43) RA en RD langs de plas. Aan je linkerhand bevindt zich het oude gebied Takkenhoogte.

H Meeuwenveen

De naam hangt samen met de grote kokmeeuwkolonie die er in het verleden verbleef. Veel Drentse vennen zijn ontstaan in de laatste ijstijd als pingoruïne, zo ook het Meeuwenveen. Een pingo is een heuvel die ontstaat als de ondergrond permanent bevroren is en grond wordt opgeperst door een uitdijende lensvormige ijsmassa. Bij het ontdooien daarvan glijdt de erop aanwezige grond naar beneden. De zo gevormde omwalde laagte

wordt aangeduid als pingoruïne. In het geval van het Meeuwenveen heeft deze zich voor het grootste deel opgevuld met hoogveen.

11 Ga aan het eind van het pad (bij knooppunt 42) RA, daarna op de V-splitsing schuin RA. Volg het brede zandpad respectievelijk meersporige pad, met

het Meeuwenveen aan je linkerhand. Aan het eind daarvan maakt het pad een bocht naar links (paarse markering). Verderop loopt het pad naar rechts en over een veerooster. Steek na de voetgangerssluis de klinkerweg over en loop RD (ook bij knooppunt 01).

12 Aan je rechterhand heb je bij twee bankjes zicht op het Spookmeertje. Ga na het tweede bankje op de V-splitsing schuin LA en loop RD. Blijf ook op de kruising (bij knooppunt 38) RD lopen. Loop aan het eind van het bos RD over het karrenspoor; dat gaat over in een zandweg. Houd op de driesprong links aan. Je loopt door de buurtschap Rabbinge. De zandweg gaat over in een klinkerweg over het erf van een boerderij, met dranken en versnaperingen in de 'Drentse koffiekast', daarna in een halfverharde weg.

I Rabbinge

Rabbinge ligt aan de Drentse kant van de Reest. De buurtschap bestaat uit vijf verspreid liggende boerderijen. Al sinds de middeleeuwen wonen hier mensen op de in de laatste ijstijd ontstane dekzandruggen, omringd door veenmoeras. Aangezien deze ruggen smal waren konden er niet veel boerenfamilies van leven. Het is bekend dat Rabbinge in 1652 bestond uit twee erven, voor die tijd waarschijnlijk uit één: het pachtgoed Rabbering. Bij Rabbinge 4 loop je over het erf tussen het woonhuis en de potstal door. Onder de hooimijt bevindt zich een kleinere potstal. In de wintermaanden worden de stallen bewoond door Limousinrunderen, die het Reestdal begrazen en openhouden.

13 Ga op de driesprong (bij keuzepunt A33) schuin RA over het karrenspoor. Na de brug over de Reest gaat de halfverharde weg in de buurtschap Den Huizen over in een klinkerweg. Houd rechts aan en ga al gauw schuin LA over het karrenspoor (wandelpijlen). Steek de asfaltweg over en loop schuin RD, Schapenstreek, een halfverharde weg met fietspad. Ga (bij keuzepunt A26) het 1e bospad LA, houd op de V-splitsing links aan over het ruiterspad.

J Trambaan

De 21 kilometer lange stoomtramlijn liep via Rogat, De Wijk, De Stapel, Bloemberg en Avereest van Meppel naar Balkbrug. Deze is in 1908 geopend en werd geëxploiteerd door de Spoorweg-Maatschappij Meppel - Balkbrug. Voor de gemeente Meppel zijn jarenlang grote hoeveelheden zand per tram aangevoerd vanuit Bloemberg, De Stapel en De Wijk, voor onder meer de aanleg van het Wilhelminapark. Het personenvervoer op de lijn werd in 1934 gestaakt, het goederenvervoer in 1939.

14 Ga vóór de afsluitboom LA over het ruiterspad en volg dat naar links, rechts en links. Aan het eind bij een gaasklaphek ga je RA over de brug en meteen RA over de zandweg. Je loopt langs de Huizingerwijk, waarover de boeren op 'zompen' (scheepjes met weinig diepgang) schapen en turf vervoerden van Den Huizen naar de Dedemsvaart. Loop op de

V-splitsing RD over het ruiterspad. Je loopt door het Heuveltjesbos, over de oude trambaan tussen Meppel en Balkbrug. Volg het verhoogde pad RD, kruisende paden en zijpaden negeren.

Het dorp is ontstaan bij de kruising van de weg van Ommen naar Meppel met de Dedemsvaart. Dat kanaal werd in de 19e eeuw gegraven als vaarweg richting het Zwarte Water en voor de afwatering van de veenkoloniën langs de flanken van het Reestdal. De weg liep over de Balkbrug, waaraan het dorp zijn naam ontleent. Onder deze brug lag een beweegbare balk die moest voorkomen dat te diep geladen schepen de brug konden passeren. Sinds de jaren '60 is de Dedemsvaart afgesloten voor de scheepvaart en grotendeels gedempt. Nu loopt de N377 over grote delen van het tracé. Van begin 2020 tot juni 2021 is ter hoogte van de weg van Ommen naar Meppel een onderdoorgang gemaakt voor het doorgaande verkeer. Bovenop is door A&E Architecten een lichtgroen kunstwerk geplaatst dat herinnert aan de oude ophaalbrug.

15 Houd bij de greppel aan je rechterhand links aan en ga meteen op de driesprong schuin RA. Blijf het pad RD volgen. Steek aan het eind het fietspad over en ga meteen LA. Op de T-splitsing (bij keuzepunt A18) ga je RA over het bospad respectievelijk karrenspoor. Ga aan het eind LA langs het fietspad. Aan je rechterhand zie je hoe de doorgaande weg (over de gedempte Dedemsvaart) onder de groene Balkbrug duikt. Aan je linkerhand zie je bij een houten bank een liggend infopaneel over Balkbrug en de brug. Steek voor de bushalte richting Zwolle de voorrangsweg over en loop RD. Voor de bushalte richting Dedemsvaart ga je RA over het zebrapad, daarna LA.

STENENDIJKPAD

LENGTE

12 km

BEGIN- EN EINDPUNT

Bushalte Hasselt Centrum

OPENBAAR VERVOER

 Bushalte Hasselt Centrum, lijn 71 Zwolle - Emmeloord en lijn 74 Kampen of Kampen Zuid - Genemuiden

PARKEREN

 bij supermarkt Jumbo, Buiten de Venepoort 5, Hasselt

HORECA

- Restaurant De Linde, delindehasselt.nl
- Rustpunt Natuurboerderij Hogeboom, natuurboerderijhogeboom.nl
- Cafetaria Onder de Luifel, onder-de-luifel.nl
- Lakrimi doner en pizza, lakrimi-hasselt.nl
- IJssalon Talamini, Kaai 2, Hasselt
- Brasserie/café Ad'vundum 2.0, ad-vundum.nl
- Eetcafé De Compagnie, eetcafedecompagnie.nl

BIJZONDERHEDEN

Museum Kalkovens Hasselt, kalkovenshasselt.nl
 Korenmolen De Zwaluw, molendenzwaluwshasselt.nl
 Processietuin Heilige Stede, Eiland 22, Hasselt.

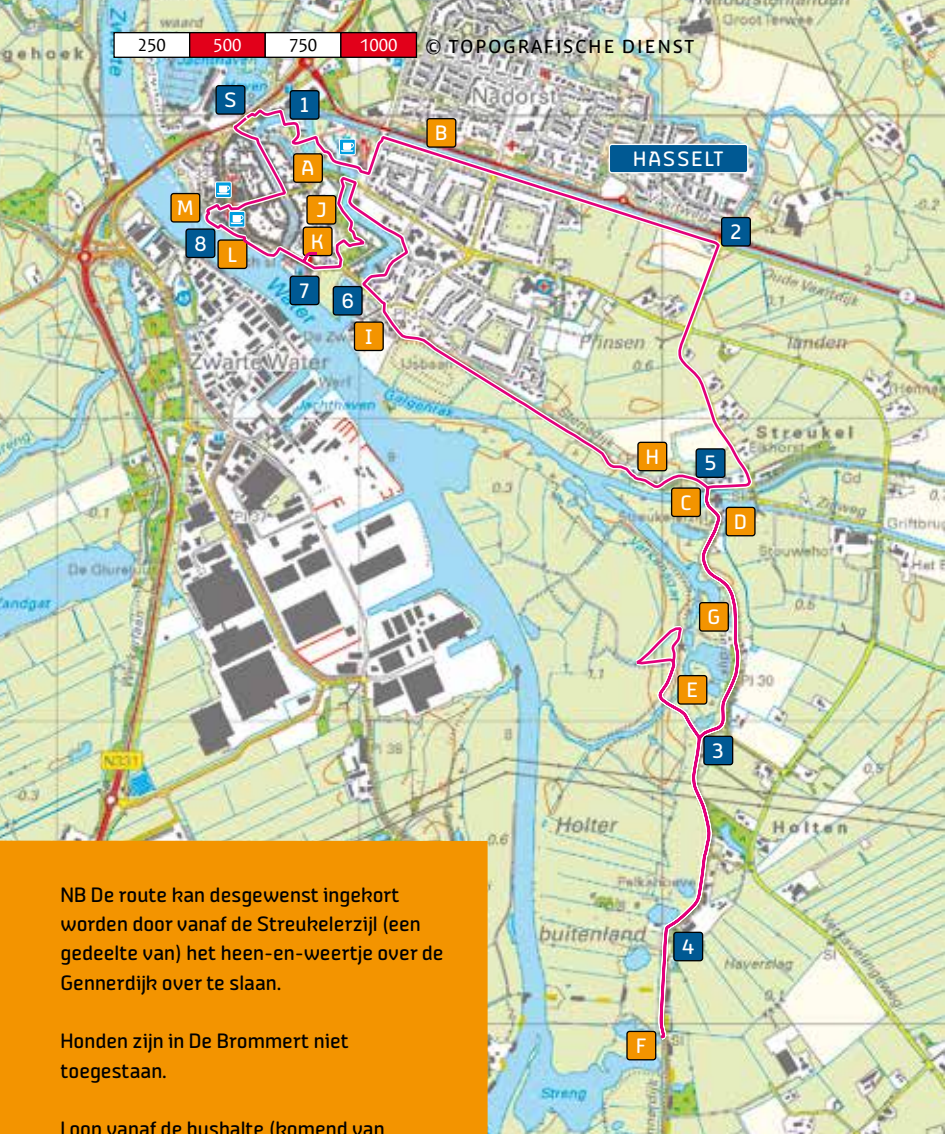
Rond de oude Hanzestad Hasselt

De wandeling loopt na de kalkovens aan de Buitengracht langs de Dedemsvaart. Na een drietal gemalen en een uiterwaard met kievitsbloemen aan de Gennerdijk loop je langs de 16e-eeuwse Stenendijk naar de binnenstad van Hasselt aan het Zwarte Water. Opgravingen hebben uitgewezen dat daar al rond 1000 v. Chr. mensen aanwezig waren op de hoger gelegen zandruggen in de delta, waar later ook dijken werden gebouwd. Door de ligging op een knooppunt van land- en waterwegen werd de nederzetting een belangrijk handelscentrum. Rond 1252 kreeg Hasselt stadsrechten van de bisschop van Utrecht. De stad kreeg ook handelsvoorrechten, zoals het recht op drie jaarmarkten per jaar en op weekmarkten. In de 14e eeuw sloot Hasselt zich aan bij de Hanze. Dat was een netwerk van handelssteden in het gebied dat grenst aan de Noordzee en de Oostzee, met het Duitse Lübeck als bestuurscentrum.

In het rampjaar 1672 had Hasselt zwaar te lijden onder de troepen van Bommen Berend, bisschop van Munster. De deels vernietigde, leeggeplunderde en verarmde stad raakte in verval. Met de aanleg van de Dedemsvaart in 1809 leefde Hasselt echter weer op. Strategisch gelegen aan de monding van dit kanaal speelde de stad weer een belangrijke rol in de regio op het gebied van handel en vervoer (vooral van turf en bouwmaterialen). Het goed geconserveerde historische centrum heeft tientallen oude en monumentale gebouwen binnen zijn grachten en is een beschermd stadsgezicht. Daardoor vormt het toerisme tegenwoordig een belangrijke bron van inkomsten.

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandeloekpagina

NB De route kan desgewenst ingekort worden door vanaf de Streukelerzijl (een gedeelte van) het heen-en-weertje over de Gennerdijk over te slaan.

Honden zijn in De Brommert niet toegestaan.

Loop vanaf de bushalte (komend van Zwolle) in de rijrichting van de bus, ga na de fietsenstalling RA, Erfgenamenwegje, na de bocht naar links RA over de ophaalbrug.

A Kalkovens

De twee markante torens aan de Buitengracht zijn kalkovens. In de archieven worden in 1504 voor het eerst kalkovens in Hasselt vermeld. Maar waarschijnlijk waren ze er al veel eerder. Deze ovens werden gebruikt voor de fabricage van schelpkalk, een belangrijk bestanddeel van metselspecie en beton. In de ovens werden schelpen, afgewisseld met lagen turf, verhit tot meer dan 1.000 graden Celsius. De bedrijfstak was nauw verbonden met de scheepvaart. De schippers visten de schelpen aanvankelijk langs de kust van de Noordzee, later ook uit de Waddenzee. De turf haalden zij uit het Land van Vollenhove en Drenthe. De kalk werd niet alleen in de regio afgezet, maar voor een belangrijk deel ook via de Zuiderzee in Noord- en Zuid-Holland. De kegelvormige ovens op het terrein zijn opgetrokken uit handgevormde bakstenen en dateren van circa 1850. Tot 1990 waren zij de enige nog werkende schelpkalkbranderij in West-Europa.

1 Op de asfaltweg ga je LA (Bolwerk). Aan je rechterhand bevinden zich de Joodse begraafplaats en een herdenkingsmonument voor de acht in WO II vermoorde joodse Hasselters. Ga 10 m voor de bocht naar links schuin LA over het onverharde paadje, dan LA over het tegelpad, na de ophaalbrug RA door de fietssluis. Je passeert Museum Kalkovens Hasselt. Aan het eind ga je LA langs het gemeentehuis (Telvorenstraat). Ga vlak voor de Dedemsvaart RA over het betonpad, het voormalige jaagpad. Loop bij de brug RD. Het voetpad wordt verderop een betonfietspad, Oude Vaartdijk.

B Dedemsvaart

Vanaf 1809 is vanuit Hasselt richting Gramsbergen een 40 kilometer lange vaart gegraven, in opdracht van Mr. W.J. baron van Dedem (1776-1851). Het kanaal volgt deels de middeleeuwse voorganger Beentjesgraven en diende voor de afwatering van de veengebieden en het vervoer van de afgegraven turf. Deze handel bracht Hasselt weer welvaart en bedrijvigheid. Langs de vaart liggen oude jaagpaden waarover trekschuiten werden voortgetrokken. Bij de sluisen en bruggen ontstonden dorpen als Den Hulst, Balkbrug en Dedemsvaart. Na de Tweede Wereldoorlog nam de betekenis van de vaart af. In 1965 werd besloten deze gedeeltelijk te dempen om plaats te maken voor een autoweg. De Dedemsvaart is nu vooral van belang voor de wateraf- en aanvoer van het achterland van Hasselt.

C Gemaal Galgenrak

Het vijzelgemaal Galgenrak is gebouwd in 1979, met een nieuwe aanvoer vanuit de Dedemsvaart. Het kunstwerk pompt het overvloedige water weg uit het stroomgebied rond de Dedemsvaart, grofweg tussen Hasselt, Balkbrug en Staphorst. Samen met het naastgelegen historische gemaal Streukelerzijl speelt het een cruciale rol in de waterhuishouding van de achterliggende polders, die rond de NAP-nullijn liggen. Het water stroomt via het Galgenrak en het Zwarte Water richting het Zwarte Meer en het IJsselmeer. Het Waterschap Drents Overijsselse Delta is van plan dit gemaal te vervangen voor meer capaciteit en om water in te kunnen laten in droge periodes.

2 Ga op de kruising RA over de betonweg, Zandvoortweg, de buurtschap Streukel in. Loop op het kruispunt RD, ga aan het eind RA (Hogenbergweg, langs het Hasselterpand). Aan de overkant van het water zie je de stuw Fissele, die de stroomgebieden van de Dedemsvaart met de Groote Grift kan verbinden. Aan de dijk ligt het gemaal Galgenrak. Ga daar LA, Gennerdijk. Meteen rechts staat een schotbalkenloods, onderdeel van de IJssellinie uit de Koude Oorlog. Aan je linkerhand staat het gemaal Streukelerzijl, die via de Groote Grift afvoert op het Galgenrak. (Hiervandaan loopt de route op en neer naar uiterwaard De Brommert (april t/m oktober, honden verboden) en de Gennegerzijl met picknicktafel en verhalenpaal. Ook hier is voor de IJssellinie uit de Koude Oorlog een schotbalkenloods neergezet. Wil je dit 4 km lange stuk overslaan, zie dan verder bij routepunt 5.) Houd in Holten rechts aan.

D Gemaal Streukelerzijl

Voor 1925 was waterafvoer van de middeleeuwse Polder Haerst - Genne naar het Zwarte Water alleen bij eb mogelijk via de voormalige afwateringssluis, de 'zijl'. In dat jaar is het huidige gemaal gesticht door

het toenmalige waterschap De Noorder Vechtdijken. De uitstroom ervan is afsluitbaar gemaakt met een regelwerk aan de buitenkant van de dijk. In 1955 is de zuidvleugel van het gemaal in dezelfde stijl uitgebreid, waarbij

naam en jaartal naar de zijgevel verhuisden. Gemaal Streukelerzijl is een gemeentelijk monument vanwege de ligging, architectonische waarde en technische inrichting. Het heeft een bijzondere hybride aandrijving van zowel diesel- als elektromotoren. Het Waterschap Drents Overijsselse Delta heeft plannen het gemaal te renoveren, waarbij het blijft functioneren met behoud van de historische waarde.

E De Brommert

De uiterwaard de Brommert tussen dijk en rivier is eigendom van Staatsbosbeheer. In het vroege voorjaar bloeit er de kievitsbloem, die door zijn blokjespatroon op een kievitsei lijkt. Zo'n 80 % van de in Nederland voorkomende kievitsbloemen groeit langs de Overijsselse Vecht en het Zwarte Water tussen Genemuiden en Zwolle. Het bolgewas wordt dan ook wel Zwolse tulp genoemd. Het natte grasland wordt niet bemest en er wordt laat gemaaid en gehooid, omdat de planten eerst uitgebloeid moeten zijn om zaad te vormen. De zaaddoos met zo'n 250 zaden springt half juni open. Bij overstroming van de uiterwaard worden zij verspreid en ontkiemen het volgende voorjaar. Pas na een jaar of zeven groeit uit de plant een bloem.

3 Voor een ommetje door de Brommert (verboden voor honden en niet toegankelijk van november t/m maart) ga je bij een infopaneel over het gebied RA. Loop RD door het klaphek en 100 m na de bocht naar rechts RD door het klaphek. Van ongeveer half april tot begin mei kun je de kievitsbloemen bewonderen. Je kunt er een rondje lopen: na het klaphek RD over het gras (kan erg hoog zijn), na de Amerikaanse windmolen LA, op het grasbetonpad LA. Loop terug door de klaphekken en weer op de dijk RA.

Als je naar Rustpunt Natuurboerderij Hogeboom wilt (300 m van de route), ga dan de 1e weg LA de dijk af (Verkavelingsweg 1 t/m 5A), op de asfaltweg RA.

F Gennegerzijl

Het sluisje zorgde voor de afvoer van het overtollige water van de buurtschappen Genne en Holten naar het Zwarte Water. Het Gennegerzijl is een in 1732 gebouwde stenen duikersluis ter vervanging van een houten voorganger. De eerste vermelding daarvan in de archieven van de markte Genne en Holten dateert uit 1611. Het sluisje is in 1980 en 2002 gerestaureerd. De schotbalkenloods is in 1952 gebouwd als onderdeel van de IJssellinie. Door de sluis dicht te zetten kon het achterland inunderen van Nijmegen tot Genemuiden. De schotbalken zijn nu permanent aangebracht om het water buiten de deur te houden.

4 Na een paar doorbraakkolken loop je door een schilderachtig buurtje. Na het bord 'Einde Holten' kom je bij de Gennegerzijl en de schotbalkenloods met een picknicktafel en een verhalenpaal over een onderduikersschip. Loop dan terug en vervolg de dijk. Na een paar huizen heb je links een mooi zicht op het haventje in een kolk van het Varkensgat.

G Varkensgat

Het Varkensgat verbindt het Galgenrak via een 1,5 kilometer lange lus met het Zwarte Water. In de Brommert is het een smal stroompje. In een van de kolken langs de Gennerdijk is een jachthaventje aangelegd. Schepen kunnen van daaruit het Zwarte Water bereiken. In de 17e eeuw had Zwolle er, om te concurreren met de lucratieve veerdienst op Holland vanuit Hasselt, een alternatieve vertrekhaven ingericht. Van daaruit voeren de Duitse seizoensarbeiders, de zogenoemde Hollandgangers ofwel hannekemaaiers of 'poepen', naar Holland.

H Stenendijk

Deze unieke dijk is één kilometer lang en de 'laatste gemetselde zeewering in Nederland' die nog overeind staat. Hij beschermt de omgeving van Hasselt tegen overstromingen vanuit het Zwarte Water. De eerste vermeldingen van de muur dateren uit de 16e eeuw. Op oude kaarten is te zien hoe de rivier vlak langs de dijk stroomde en een stevige kering vereiste, mogelijk eerst van hout en later van steen. Destijds waren de aangrenzende landeigenaren verantwoordelijk voor het in stand houden van de dijk. De muur kreeg daardoor een heel divers karakter, als een lappendeken van verschillend metselwerk. De Stenendijk is sinds 1975 een rijksmonument en het meest waardevolle erfgoed van het waterschap. In 2023 is de Stenendijk versterkt met een ongeveer twaalf meter diepe damwand. De monumentale muur met karakteristieke stenen en steunberen is tegelijkertijd gerestaureerd.

5 Houd na de Streukelerzijl links aan, Stenendijk, en ga na de bocht ter hoogte van nr. 8 schuin LA naar beneden over het grasbetonpad respectievelijk zand- of graspad, onder langs de voormalige zeewering De Stenendijk. Aan het eind ga je schuin LA over het fietspad, even later weer schuin LA, onder langs de dijk. Loop bij een doorgang in de muur schuin RA en verder over de dijk. Op de plek van Stenendijk 2 heeft herberg De Prins gestaan, voor reizigers die niet verder konden als de stadspoort 's nachts was gesloten. Ga na korenmolen De Zwaluw aan het eind van de weg LA, Buiten de Enkpoort.

I Korenmolen De Zwaluw

De achtkantige stellingmolen uit 1784 is in 1857 door brand verwoest, maar weer herbouwd. In 1955 heeft de N.V. IJsselmij geprobeerd om met windkracht van de molen elektriciteit op te wekken, waarvoor het maalwerk werd verwijderd. De molen bleek daarvoor echter te zwak. In

1964 is de molen gerestaureerd en werden de maalwerktuigen weer aangebracht. In 1996 is de molen overgedragen aan de Stichting tot Behoud van de Korenmolen 'De Zwaluw', die de molen opnieuw heeft gerestaureerd.

J Van Stolkspark

Het park ligt op het terrein van het voormalige bastion Het Holten Wambuis. Nadat Hasselt in 1813 als vestingstad was opgeheven, werden de vestingwerken tot 1830 stukje bij beetje afgebroken. De grond binnen de stadswal werd verkocht of verpacht aan burgers van Hasselt, die er tuinen aanlegden. Op 1 januari 1925 werd het openbare park geopend, genoemd naar mevrouw Olga Eveline van Stolk, die haar Engelse landschapstuin had geschonken aan de gemeente.

6 Ga de 1e straat RA, Kiliaen van Rensselaerlaan, aan het eind LA (Tijlswegje). Houd links aan. Je loopt langs de Buitengracht. Aan het eind ga je LA over de klapbrug, die bij de gedeeltelijke demping van de Dedemsvaart overbodig is geworden. Ga al gauw LA het Van Stolkspark in en meteen LA langs het infobord. Houd op de driesprong links aan langs de Buitengracht en ga na de bocht naar rechts het 1e pad LA. Aan het eind ga je LA, bij de vogelkooien scherp RA langs het speeltuintje. Ga aan het eind RA, op de kruising LA langs de muziekkoepel uit 1952. Ga aan het eind schuin LA, houd rechts aan over het klinkerpad en ga aan het eind van het park RA langs de klinkerstraat.

K Heilige Stede

Op het bedevaartsterrein uit de 13e à 14e eeuw zouden talrijke wonderen hebben plaatsgevonden. Tevens konden bedevaartgangers een aflaat verdienen (kwijschelding van hun zonden). Na de Reformatie werd in 1590 de middeleeuwse kapel afgebroken en was er lange tijd een bedevaartverbod. Kort nadat de katholieke gemeenschap het terrein had teruggekocht is in 1893 een houten kapel gebouwd. In 1933 is deze vervangen door de Heilige Stephanuskerk en de huidige kapel. Sindsdien vinden er een jaarlijkse processie en bedevaartviering plaats op de tweede zondag na Pinksteren.

7 Loop op het kruispunt RD (Eiland), langs de rooms-katholieke kerk. Loop door de poort in de toren om een kijkje te nemen in de processietuin Heilige Stede. (Als het hek op slot is, kun je daardoor een blik werpen op de tuin.) Terug op straat zie je meer informatie over de Heilige Stede bij de huisnr's. 23 en 14. Ga direct na de ophaalbrug (over de oude sluis) LA het trapje op en loop na de bocht naar rechts (op het voormalige Meijersbolwerk) RD langs het Zwarte Water, Julianakade. Ga na de paaltjes RA en LA voor de Water- of Vispoort langs.

L Waterpoort

De Water- of Vispoort gaf samen met de Veerpoort toegang tot de Kaai, waar handelsschepen afmeerden. De in 1827 afgebroken Veerpoort tegenover de vroegere veerpont over het Zwarte Water was een van de drie hoofdboorten in de oude stadsmuur van Hasselt. De poort diende niet alleen ter verdediging van de stad, maar ook als waterkering bij stormvloeden. In 2015 werden de fundamenten ervan opgegraven. Deze vormden de basis voor de reconstructie van het onderste deel van de poort in 2021.

M Zwarte Water

De naam van de rivier heeft (naar alle waarschijnlijkheid) niets met de kleur zwart te maken, maar met 'zwet', wat grens betekent. De 19 kilometer lange rivier begint bij de stadsgracht van Zwolle. Ten noorden van Zwolle mondt de Overijsselse Vecht er in uit. Het Zwarte Water stroomt vervolgens langs Hasselt, Zwartsluis en Genemuiden. Vroeger stroomde de rivier rechtstreeks naar de Zuiderzee. Sinds de aanleg van de Noordoostpolder eindigt ze in het Zwarte Meer. Via het Ketelmeer, dat afsluitbaar is met de balgstuw Ramspol, kan men vervolgens naar het IJsselmeer varen. Aan de Kaai herinnert het brugwachtershuisje nog aan de Van Nahuysbrug uit 1896. Nadat deze tot tweemaal toe was opgeblazen (op 10 mei 1940 door het Nederlandse leger en in mei 1945 door de terugtrekkende Duitse troepen) is deze in 1972 vervangen door de huidige Zwartewaterbrug.

8 Ga de 1e trap (met sleuven voor schotbalken in geval van hoogwater) LA en RA over de kade. Voor je zie je het brugwachtershuisje van de Van Nahuysbrug. Loop schuin RA door de gereconstrueerde Veerpoort, daarna het linker trapje op. Ga RA over het klinkerpad met het wapen van Hasselt op de hoek, Burgemeester Royerplein, dan RA en LA over de klinkerstraat. Op het kruispunt ga je RA langs de 15e-eeuwse Grote of Sint Stephanuskerk, met een monument voor de in de Tweede Wereldoorlog gevallen en de omgekomen joden. Houd op de driesprong na het oude stadhuis uit 1550 links aan langs de Markt en loop RD, Nieuwstraat. Ga na de ophaalbrug (over de nieuwe sluis in de Stadsgracht) LA, Baangracht. Pand nummer 6 maakte deel uit van het voormalige Mariaklooster uit de 14e eeuw. Ga aan het eind LA over de ophaalbrug en loop RD, Keppelstraat. Ga aan het eind RA, terug naar de bushalte.

SCHERENWELLEPAD

LENGTE

15 km

BEGIN- EN EINDPUNT

 Station Kampen

OPENBAAR VERVOER

 Station Kampen

 Na 7 km: Wilsum
Dorpsweg

PARKEREN

 Parkeerterrein bij
Stationsplein Kampen

HORECA

 Perron 1 op station
Kampen
perron1.nl

 Snackbar Timmer
timmer.jamezz.app

 Rustpunt Sonnenberg
bedandbreakfast-sonnenberg.
nl

 Café IJsselzicht
facebook.com/CafeIJsselzicht

 Diverse gelegenheden in
Kampen

BIJZONDERHEDEN

Niet geschikt als de
uiterwaarden onder water
staan

Langs de IJssel tussen Wilsum en IJsselmuiden

De wandeling (niet geschikt als de uiterwaarden onder water staan) voert door de IJsseldelta ten oosten van Kampen. Je loopt langs de oude trekvaart naar Oosterholt en van daar door de Polder Mastenbroek. De route komt uit op de IJsseldijk en loopt via de buurtschap Nieuwstad naar Wilsum. Dat is gebouwd op een rivierduin, heeft al voor 1321 stadsrechten gekregen van de bisschop van Utrecht, maar heeft nog steeds een dorps karakter. Vervolgens loop je door natuurgebieden in de uiterwaarden van de IJssel en over de IJsseldijk terug naar het station.

De 127 kilometer lange IJssel takt bij Westervoort ten oosten van Arnhem af van de Rijn en stroomt in noordoostelijke en later in noordelijke richting naar het Ketelmeer respectievelijk het IJsselmeer. Een oude naam van de IJssel is Isala, wat net als de streek Salland is afgeleid van de Germaanse stam de Saliërs. In de 21e eeuw is door aardwetenschappelijk onderzoek aangetoond dat de huidige loop van de IJssel pas in de vroege middeleeuwen (tussen 400 en 700 na Chr.) op natuurlijke wijze is ontstaan. Doordat de afvoer van de westelijke tak van de Rijn door sedimentafzetting was verslechterd zou een barrière bij Zutphen zijn doorbroken. De stroomrichting van de IJssel verplaatste zich toen naar het noorden door het in de eerste ijstijd gevormde dal tussen de Veluwe en de Sallandse Heuvelrug. Door het grote verval is de IJssel onze snelst stromende rivier. Kribben houden deze op diepte voor de scheepvaart.

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandeloekpagina

S Loop vanaf het perron de trap af naar de bushaltes, ga daarvóór RA, op de asfaltweg RA (Trekvaart), langs de voormalige trekvaart van Kampen naar Zwolle en Hasselt. Ga vóór de brug RA over de betonweg.

1 Ca. 50 m voor de witte boogbrug aan je linkerhand ga je RA over het betonpad. Loop aan het eind RD over het parkeerterrein, ga RA over de brug, daarna LA. Steek meteen RA de voorrangsweg over, ga LA over het gras en voor de brug RA over het gras langs de trekvaart. (Als dat te hoog is, loop dan even terug en ga LA over het fietspad.) Verderop gaat het gras over in een asfaltpad. Aan het eind (rechts een picknicktafel) ga je LA over het fietspad. Steek voorbij het bord 'IJsselmuiden' RA de weg over via de oversteekplaats en loop RD, Oosterholtseweg.

A Trekvaart

De straatnaam Trekvaart herinnert aan de tijd dat er trekschuiten werden 'gejaagd' van Kampen naar Hasselt en Zwolle. Vanaf de plaats Mastenbroek in het centrum van de polder liep het jaagpad richting Zwolle langs de Oude Wetering. De trekschuiten hebben tot ongeveer 1930 gevaren, soms met mensen, maar meestal met vracht aan boord. De watergang is in 1664 aangelegd en in 1939 gesloten voor de scheepvaart.

250

500

750

1000

© TOPOGRAFISCHE DIENST

B Polder Mastenbroek

Aanvankelijk was Mastenbroek een uitgestrekt broekbos. De naam heeft ook te maken met het feit dat omwonenden naast de winning van turf en hout het gebied gebruikten voor het vetmesten (masten) van vee. In 1364

heeft de stad Kampen zijn rechten op Mastenbroek geruild met de Utrechtse bisschop Jan van Arkel voor het Kampereiland en het recht op aanwas in de IJsselmonding. De bisschop liet de woestenij omdijken en ontwateren. In 1390 was Mastenbroek voorzien van nieuwe watergangen, dijken met afwateringssluisjes, wegen en bruggen, en verdeeld onder de rechthebbenden. De oudste polder van Nederland was geboren. Vanwege de moeizame afwatering van het gebied in de wintermaanden werden de eerste boerderijen op huisterpen gebouwd. De polder is

tot op heden agrarisch gebied gebleven, op de nieuwbouwwijk Stadshagen in Zwolle na.

2 Houd op de Y-splitsing rechts aan, Sonnenbergerweg. De weg is genoemd naar het voormalige kartuizerklooster Sonnenberg in de buurt van het rivierduin bij de zijweg Kamper Wetering. Je passeert Rustpunt Sonnenberg en steekt het spoor van het Kamperlijntje tussen Zwolle en Kampen over. Verderop loop je een stuk evenwijdig aan de provinciale weg. Steek deze na de bushalte RA over en loop RD, Wilsumersteeg.

C Klooster Sonnenberg

Het klooster Sonnenberg of Sint-Martijns huis werd in de 11e eeuw gesticht als de noordelijkste van de zes kartuizerkloosters in Nederland. Het kwam in de 14e eeuw tot bloei en werd met toestemming van Kampen en de Kartuizerorde in 1484 formeel gesticht. Het klooster had meerdere landerijen en bezittingen in de wijde omgeving en zelfs in de provincies Groningen en Utrecht. In 1572 werd het klooster geplunderd en in 1578 moesten de monniken het na de verovering van Kampen door de graaf van Rennenberg definitief verlaten. Na de sloop ervan in 1581 werden de stenen hergebruikt in een stadspoort van Kampen.

3 Ga op de driesprong schuin LA, Dorpsweg, en loop RD over de dijk. Aan je rechterhand zie je een holk of wiel, ontstaan door een oude dijkdoorbraak. Ga bij bushalte Nieuwstad schuin LA de dijk af. Je loopt door de buurtschap Nieuwstad. Weer op de dijk ga je schuin LA, Dorpsweg.

C Sint-Lambertuskerk

De kerk is omstreeks het jaar 1050 gebouwd en een van de oudste van Overijssel. De toren en het schip, romaans van opzet, vormen het oudste gedeelte. In de 14e eeuw is de kerk vergroot en in de 15e eeuw verbouwd, waarbij de romaanse vensters zijn vervangen door spitsboogvensters. In 1902 is de kerk gerestaureerd en is de consistorie aangebouwd. De pastorie dateert van 1929. Bij de restauratie van 1981/82 zijn een aantal muurschilderingen uit de 15e eeuw onder de kalk vandaan gehaald.

4 Je loopt het dorp Wilsum in. Aan je rechterhand staat de Sint-Lambertuskerk, links daarvan op het pleintje de dorpspomp. Op nr. 17 staat 't Olde Veerhuis, toentertijd met volledige vergunning. Loop RD, langs café IJsselzicht met infopaneel op de muur. Daar tegenover staat een ooievaarsnest in het weiland. Blijf RD lopen, langs de gereformeerde kerk.

5 Ga daarna de 1e weg schuin RA de dijk af, beneden scherp RA over het graspad en door de voetgangerssluis. Je loopt door de Koppelerwaard. Ga aan het eind schuin RA over de asfaltweg, na het passantenhaventje LA over de klinkerweg en schuin RA over het graspad.

E Koppelerwaard

Buitendijks liggen de weilanden van de Koppelerwaard in een meander van de IJssel. Het westelijke deel waar ooit een oude rivierarm stroomde wordt beheerd door Staatsbosbeheer als drassig natuurgebied, belangrijk voor weidevogels. De plas is in 1996 ontstaan door het winnen van klei ten behoeve van de dijkverzwaring rondom Kampen. De natte weilanden zijn van belang voor weidevogels.

6 Na de betonnen dam ga je schuin LA. Links van de grasbeton parkeerplaats staat bij de picknickplek een replica van de klokkenstoel bij het voormalige Wilsumer voetveer. Loop RD, langs een afsluitboom en een strandje. Houd een eind na drie voetgangerssluizen links aan (wandelpijlen). Je loopt door natuurgebied Scherenwelle. Vlak voor de picknicktafel kun je bij de wegwijzer 'met je voeten in de IJssel' naar de IJssel lopen. In de bocht naar rechts kun je LA door het klaphek naar een uitkijkplatform met bankjes.

F Scherenwelle

Het natuurgebied was vroeger een eiland in de IJssel. In de uiterwaard liggen een aantal min of meer verlande oude IJssellopen, lokaal bekend als de Hank en de Streng. Deze worden omzoomd door rietmoeras en wilgenstruweel. In het gebied kunnen zwarte stern, ooievaar en kwartelkoning worden gespot, evenals de bever en de otter. Staatsbosbeheer verpacht een deel van de gronden in het centrale deel van het gebied. Dit wordt extensief agrarisch beheerd, wat onder meer betekent dat er geen kunstmest of drijfmest wordt aangebracht. Deze weilanden worden gemiddeld ieder jaar door de IJssel overspoeld. Daardoor is het bolgewas de kievitsbloem van ongeveer half april tot begin mei te bewonderen.

7 Het graspad gaat over in een karrenspoor. Waar het pad in een moerasgebied een hoek naar rechts maakt zie je aan je rechterhand een deel van een oude rivierloop van de IJssel. Na een houten hek ga je de dijk op, daar scherp LA (Uiterwijkseweg). Je passeert een picknickplaats bij een oude dijkpaal en een infopaneel over Wilsum. Links zie je de eerdergenoemde oude IJsselloop. Weg naar rechts negeren.

G Dijkpaal nr. 79

Van 1308 tot 1836 gaven dijschouwpalen de grenzen aan van de door de 'ingelanden' te onderhouden dijkvakken. Dijkpaal 79 was een van de 87 palen langs de IJsseldijk van Kampen naar Zwolle. In 1760 werden de houten palen vervangen door stenen exemplaren. De vijf nog overgebleven dijkpalen langs de IJsseldijk zijn rijksmonument. Na de dijkverzwaring in 1991 werd de paal herplaatst door de Bond Heemschut. De inscriptie geeft de lengtemaat aan van het te onderhouden dijkvak in Roede, Voet en Duimen.

8 Waar de weg naar beneden gaat blijf je RD over de dijk lopen, nu een grasbeton karrenspoor. Rechts beneden zie je dijkpaal 87 langs de asfaltweg. Je loopt onder de Molenbrug uit 1983 door. Aan je linkerhand zie je aan de overkant van de IJssel korenmolen d' Olde Zwarver uit 1842. Omdat de toenmalige eigenaar zijn fabriek wilde uitbreiden, dreigde de molen gesloopt worden. Wegens enorm verzet uit de bevolking is de molen in 1952 in z'n geheel op een dieplader met 48 wielen verplaatst naar de huidige plek. Loop na het metalen hek aan het eind van het karrenspoor verder over de asfaltweg.

G Kampen

Kampen kreeg omstreeks 1236 stadsrechten, was toen al een belangrijke en machtige stad en had een flinke vloot aan koggeschepen. Daarmee werd de Ommelandvaart gemaakt: de zeereis rond Denemarken naar de Oostzee. In 1441 trad de stad formeel toe tot het Hanzeverbond. De Hollandse Oorlog, rond het rampjaar 1672, betekende echter een einde aan de enorme macht van de stad. Kampen had vroeger stadsmuren om de hele stad heen. Van de stadspoorten zijn alleen de Koornmarktspoort, Cellebroederspoort en Broederpoort nog intact. De oude stadsmuur vormt voor 1,5 kilometer de bijna 2 kilometer lange Waterkering Kampen Midden. Waar straten en pleinen de muur onderbreken wordt bij dreiging van hoogwater de kering met losse schotbalken gesloten door de Hoogwaterbrigade.

9 Blijf RD lopen over het betonfietspad en houd daarna links aan over het asfaltfietspad. Je hebt een mooi zicht op de skyline van Kampen, die van zuid naar noord wordt gedomineerd door de Bovenkerk, Nieuwe Toren en Buitenkerk. De huidige Stadsbrug uit 1999 is de zesde brug over de IJssel in Kampen. De eerste (houten) brug werd gebouwd in 1448. Steek vóór de brug RA de weg over bij de verkeerslichten en loop RA het perron op.

I Station Kampen

Het eerste station uit 1865 is in 1912 vervangen door het huidige. Het station bevindt zich op de plek van de vroegere schans bij de brug. In 2017 zijn restanten van de Mastenbroekersluis ontdekt. Deze werd in 1381 gebouwd voor de afwatering van de polder en om de waterstand van het bolwerk te reguleren. Vanaf 1664 werd de toen aangelegde trekvaart via de sluis aangesloten op de IJssel. Op de plek van het huidige busstation bevond zich een draaikolk, Kikkergat geheten, waar de schepen konden keren.

SCHELLERWAARDPAD

LENGTE

15 km (hoogwater: 13 km)

BEGIN- EN EINDPUNT

Station Zwolle

OPENBAAR VERVOER

- Station Zwolle
- Het Engelse Werk
- Wkc Forelolk
- Zelfbedieningspontje 't Schellerveertje, mei t/m september dagelijks

PARKEREN

 Parkeergarage Pas de Deux, Hanzelaan 268, Zwolle
Q-Park P+R Zwolle, Hanzelaan 101, Zwolle (niet gratis, met OV-chipkaart voordeliger)
Gratis parkeerterrein bij winkelcentrum Forelolk.
Begin bij routepunt 11.

HORECA

- Starbucks Zwolle, Stationsplein 17, Zwolle
- Restaurant Deksel, kringloopzwolle.nl/winkels
- Restaurant Het Engelse Werk, hetengelsewerk.nl
- Scheller Snack, Forelolk 96, facebook: [schellersnack](https://www.facebook.com/schellersnack)
- Pizzeria A Bella Vita, abellavita.nl
- Pizzeria La Terra Italiana, laterraitaliana.nl
- Wok To Go Zwolle, Oosterlaan 1, woktogo.nl

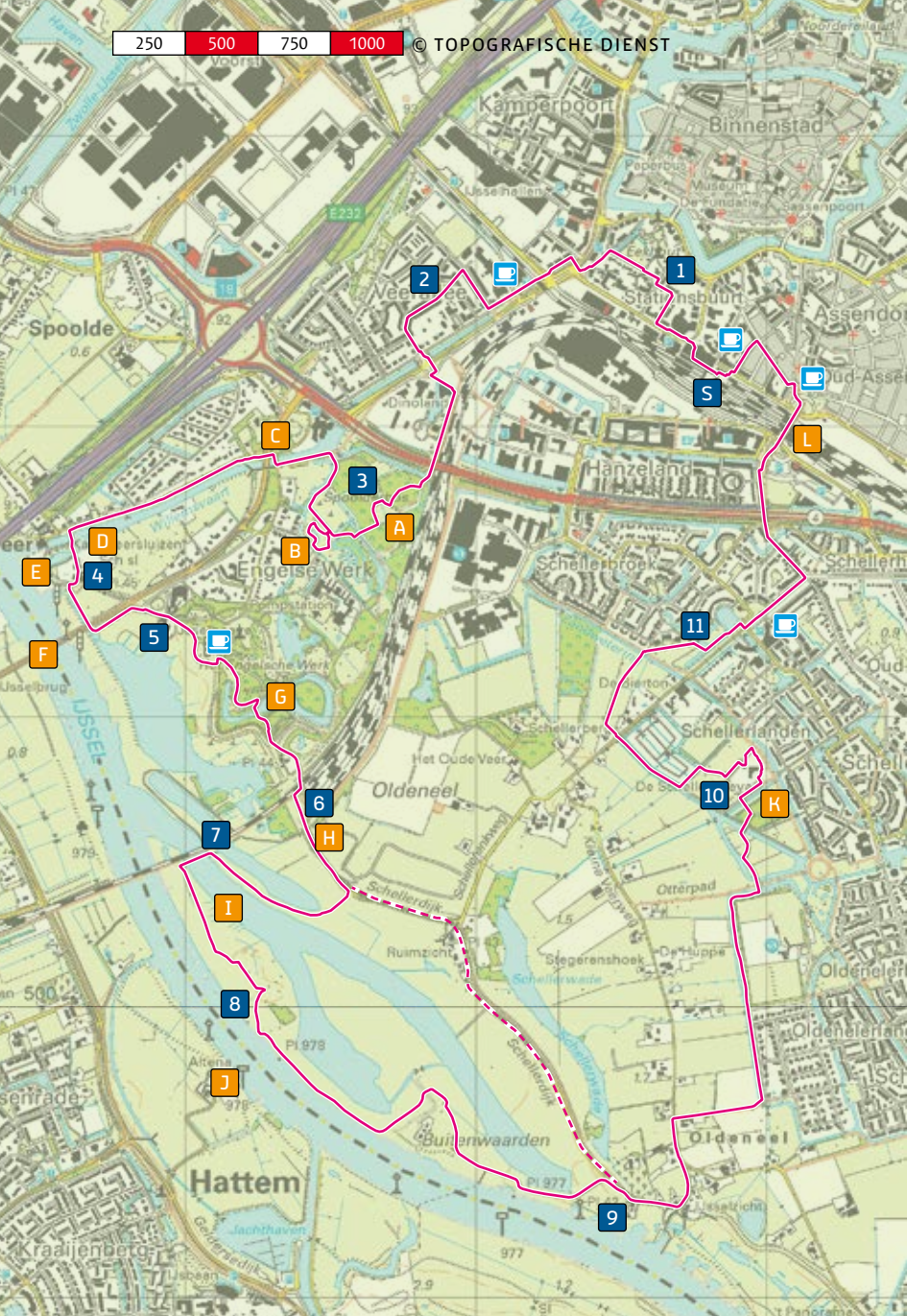
Struinen langs de IJssel

De wandeling loopt voornamelijk door het groene buitengebied van Zwolle, de hoofdstad van Overijssel. Via de Willemsvaart uit 1819, met aan het eind de Katerveersluizen, voert de route naar de IJssel. Daar loop je door de Scheller en Oldeneler Buitenwaarden met de in het kader van het programma 'Ruimte voor de rivier' gegraven nevengeulen. Bij hoogwater is er een alternatief.

De IJssel is een aftakking van de Rijn tussen Westervoort en Kampen, die via het Ketelmeer uitmondt in het IJsselmeer. De 127 kilometer lange rivier slingert tussen de Veluwe en de Sallandse Heuvelrug. Een oude naam van de IJssel is Isala, afgeleid van de Germaanse stam de Saliërs. Sinds de vroege middeleeuwen is de rivier als Rijntak bekend, nadat een barrière bij Zutphen was doorbroken. Vanaf die tijd kwamen Zutphen en Deventer tot grote bloei. In de tijd van de Hanze (van ongeveer 1200 tot 1450) was de IJssel een belangrijke internationale handelsroute. Naast Zutphen en Deventer werden ook Doesburg, Hattem en Kampen bruisende Hanzesteden. Zwolle en Hasselt waren bij het handelsverbond aangesloten via het Zwarte Water. Vanaf de 15e eeuw werd de rivier steeds minder goed bevaarbaar door verzanding. Oorzaak was met name de Sint-Elisabethsvloed van 1421, waardoor de Waal een kortere weg kreeg naar de zee. Het Pannerdens Kanaal werd in de 18e eeuw gegraven voor een veiliger en betere afvoerverdeling van het Rijnwater. Na de aanleg van stuwen in de Nederrijn in de 20e eeuw wordt geregeld dat 1/9e deel van al het Rijnwater via de IJssel wordt afgevoerd om het IJsselmeer te voeden.

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandelzoekpagina

S Verlaat het station via de uitgang Centrum. Loop LA langs het stationsgebouw, ga ter hoogte van de hoofdingang RA langs het standbeeld van Thorbecke. Steek het Stationsplein over via het zebrapad, ga schuin LA, over het klinkerpad en voor de Nieuwe Buitensociëteit langs. Ga de 1e straat RA, Westerstraat, op het kruispunt RA en meteen LA, Parkweg.

1 Ga het 1e halfverharde pad RA en meteen LA langs de dierenweide van Park Eekhout. Loop RD over het klinkerpad, steek voor het fietspad LA de asfaltstraat over en loop RD over het tegelpad. Loop RD langs het fietspad (Emmawijk), steek bij de verkeerslichten RA de Willemskade over en ga LA langs de klinkerstraat. Loop bij de verkeerslichten RD over het spoor. Na de kringloopwinkel met restaurant Deksel de Kamperweg negeren, ga daarna de 1e straat RA, Koningin Wilhelminastraat. Je bevindt je in het oudste deel van het Veeralleekwartier, met Jugendstilhuizen van rond het jaar 1900. Ga op het kruispunt LA, Prinses Julianastraat.

2 Loop RD, houd op de driesprongen steeds links aan en loop RD, langs het beeld van Iris Le Rütte op de brug over de Willemsvaart uit 1819 en via de verkeerslichten. Ga aan het eind RA langs het fietspad en meteen LA over het tegelpad langs het parkeerterrein. Na de voetgangerssluis ga je RA over het fietspad, langs de spoorlijn en Dinoland. Daarna loop je over een brug het Spoolderbos in. Ga het 1e bospad RA, op de driesprong schuin LA, aan het eind RA.

A Spoolderbos

Het 20 hectare grote Spoolderbos grenst aan het Engelse Werk. Dit parkbos is in 1980 aangelegd in een bestaand waterwingebied, ter gelegenheid van de viering van 750 jaar Zwolse stadsrechten. 4000 Zwollenaren financierden een boom of struik en plantten die eigenhandig. Een klein deel is elzenbroekbos dat al bestond voor de aanleg. Direct naast het park staan de waterbehandelingsinstallaties van waaruit Zwolle en wijde omgeving van drinkwater worden voorzien.

B Natuurtuin

In de jaren '70 heeft Piet Zonderwijk de Natuurtuin van drinkwaterbedrijf Vitens aangelegd. Hij was hoogleraar vegetatiekunde, plantenecologie en onkruidkunde aan de Landbouwhogeschool, nu Universiteit van Wageningen. De tuin is omringd door vier dijken ('IJsseldijk', 'Vechtdijk', 'Reggedijk' en een reservedijk), waarop planten groeien die horen bij die specifieke dijken. In het midden bevinden zich een moeras en een vijver.

3 Ga het 1e pad LA over een bruggetje, op de Y-splitsing schuin LA. Na het bruggetje aan het eind ga je RA, na de brug RA. Na de bocht naar links en naar rechts kun je eventueel LA over de brug en een rondje lopen door de Natuurtuin. (Het kan er drassig zijn en in de zomer kan het struinen zijn tussen het riet!). Vervolg het halfverharde pad, ga aan het eind schuin LA. Aan het eind ga je LA over het fietspad langs de Willemsvaart, in de bocht naar links RA over de fietsvoetgangersbrug. Aan de overkant bevindt zich rechts de Spoolderberg. Ga LA over de asfaltweg, onder de Spoolderbergbrug door, daarna schuin LA over het onverharde pad met eiken, langs de

Willemsvaart. Ga aan het eind LA over de ophaalbruggen bij de Katerveersluizen.

C Spoolderberg

De heuvel is een restant van een hoog rivierduin, dat begroeid was met eiken. Al in de Frankische tijd vonden er allerlei belangrijke gebeurtenissen plaats. Er werd recht gesproken en Zwolle kreeg er in 1230 zijn stadsrechten toegekend door de bisschop van Utrecht, Wilbrand van Oldenburg. In 1308

kondigde bisschop Gwijde (Guy) van Avesnes op deze plek het Dijkrecht van Salland af. Dat betrof de aanleg en het onderhoud van dijken en de aanstelling van dijkgraaf en heemraden, die drie keer per jaar een controle van de dijken moesten uitvoeren, het 'schouwen'.

D Willemsvaart **E** Katerveer

Lange tijd hebben de concurrerende steden Kampen en Deventer een directe verbinding van Zwolle met de IJssel verhinderd, maar uiteindelijk kwam deze er in het begin van de 19e eeuw. De aanleg was mogelijk door een belangrijke financiële bijdrage van Koning Willem I, naar wie de vaart is genoemd. Door de aanleg van het Zwolle-IJsselkanaal in de jaren '60 werd de Willemsvaart overbodig en werd deze gedeeltelijk gedempt.

Eind 16e eeuw is een verdedigingslinie aangelegd tussen

Zwolle en de IJssel, bestaande uit een aarden wal met een brede sloot. Deze werd in de loop van de 17e eeuw uitgebreid met schansen en andere versterkingen. De schans aan de IJssel werd Katerveerschans genoemd, naar de in de 13e eeuw ingestelde veerdienst tussen Spoolde en Katen er tegenover. Het dorp Katen is overigens in de 15e eeuw bij een dijkdoorbraak verdwenen. Bij de monding van de Willemsvaart in de IJssel is in eerste instantie de kleine Katerveersluis in 1819 aangelegd. Om grote schepen door te laten is daarnaast de grote sluis met dubbele ophaalbrug aangelegd, die in 1873 is voltooid. De sluis wordt niet meer gebruikt voor de scheepvaart en is meestal met schotbalken dichtgezet om het water in het stedelijk gebied van Zwolle op peil te houden en de stad bij hoogwater te beschermen.

4 Loop na de witte villa's RD en ga na de bocht naar rechts bij een informatiepaneel over het Katerveer LA over het fietspad.

Bij hoogwater ga je direct na de witte villa's LA over de dijk (Katerveerdijk). Steek de voorrangsweg over bij de verkeerslichten en loop RD over het fietspad. Ga in de bocht naar links RA, Het Engelse Werk. Zie verder bij rijkpunt 5.

Het pad loopt onder de oude IJsselbrug door en komt uit op de asfaltweg over de dijk. Ga RA. (Links bevindt zich bushalte Het Engelse Werk.)

5 Ga na huisnr. 1 schuin RA over het halfverharde pad, verderop over de grasdijk. Aan het eind ga je LA (verderop bevindt zich restaurant Het Engelse Werk). Ga het 1e pad RA, Park Het Engelse Werk in. Houd vanaf de rood-witte paaltjes steeds rechts aan over het brede pad. Ga na de bocht naar links het 1e pad scherp RA en loop na de brug RD. Op de driesprong (bij keuzepunt K52) ga je schuin RA, in de bocht naar links RD naar beneden.

Weer boven ga je LA over de asfaltweg.

F IJsselbrug

Op 15 januari 1930 werd ter vervanging van het Katerveer de IJsselbrug feestelijk geopend. Mei 1940 werd deze door het Nederlandse leger opgeblazen in een poging de Duitsers tegen te houden. Tot het herstel daarvan werd het Katerveer weer ingezet. Tijdens de hongerwinter passeerden meer dan 150.000 mensen uit het westen de brug op zoek naar voedsel. Op 1 maart

1945 bliezen ditmaal de Duitsers de brug op, waarna hij twee jaar later werd heropend.

G Het Engelse Werk

Schans Het Nieuwe Werck maakte deel uit van de verdedigingslinie tussen Zwolle en de IJssel. In 1700 liet veldheer Menno van Coehoorn er fortificaties aanleggen. In 1790 hield Zwolle op vestingstad te zijn, waarna koning Lodewijk Napoleon het verdedigingswerk aan de stad Zwolle schonk. Het werd vanaf 1828 omgevormd tot een 'openbare wandelplaats' in Engelse Landschapsstijl, op advies van tuinarchitect Hendrik van Lunteren. De oude schans werd slechts gedeeltelijk vergraven en is met zijn hoogtes en waterpartijen tot op de dag van vandaag herkenbaar. Het park is een rijksmonument.

H Monumentale dijkpaal

Op enkele plekken op de IJsseldijk staan bijzondere herinneringen aan de eeuwenlange strijd met het water. Vijf natuurstenen dijk- of hoefslagpalen uit 1760 zijn nog intact en behoren tot onze kleinste rijksmonumenten. De inscriptie (De inscriptie geeft de lengtemaat aan van het te onderhouden dijkvak in Roede, Voet en Duimen.) verwijst naar het traject

dat in die tijd door lokale grondeigenaren

werd onderhouden. Om te bepalen

wie welk deel voor zijn rekening
nam werd de dijk verdeeld

in vakken (slagen). De

grenzen daarvan werden met palen
gemarkeerd.

6 Ga direct na het spoortunneltje RA de trap op, steek bovenaan het fietspad over en loop over het voetpad over de dijk. Loop RD over de asfaltweg (Schellerdijk). Meteen links staat een 'hoefslagpaal' uit 1760. Rechts heb je zicht op een nevengeul van de IJssel. Bij een infopaneel over het landgoed Schellerberg ga je schuin RA de dijk af en RA door het klaphek, over het Voerman Struinpad. Je loopt door de Schellerwaarden. Volg de paaltjes met groene pijl, over het graspad tussen twee nevengeulen. Wintervariant (of als je een hond bij je hebt of bang bent voor koeien; ook in de zomer kunnen door langdurige regenval de uiterwaarden onder water staan): Loop RD over de dijk, met rechts zicht op het Gelderse Hattem. Houd rechts aan over de dijk en ga vlak voor het fietspad schuin RA naar beneden. (Je kunt over de dijk blijven lopen.) Ga aan het eind LA, op de dijk schuin RA. Zie verder bij routepunt 9.)

I Nevengeulen

Na de hoogwaters van 1993 en 1995 is het programma 'Ruimte voor de rivier' ontwikkeld. In het kader daarvan zijn in de Scheller en Oldeneler Buitenwaarden nevengeulen langs de IJssel gegraven, waarmee de afvoercapaciteit van de rivier sinds 2016 is vergroot. Ten noorden van de IJsselbrug ligt het Ruimte voor de Rivier-project dijkverlegging Westenholte en de Vreugderijkerwaard. De natuurwaarde van de IJssel is door Rijkswaterstaat vergroot door de stenen oeverbescherming te verwijderen.

7 Steek de nevengeul over met het (langzaam varende) zelfbedieningspontje 't Schellerveetje vlak voor de spoorbrug. Volg de aanwijzingen op het bord en op het pontje; mocht dat onderweg haperen, druk dan even op de knop richting Zwolle, daarna weer op die richting Hattem. Volg het pad, verderop langs de omheining, daarlangs LA omhoog en naar rechts over het karrenspoor langs de zandstenen banken. Op de terp is een opgemetselde cirkel met een gedicht over de IJssel door Koos Geerds te zien, daarnaast de restanten van de voor de nevengeulen opgeofferde boerderij van de familie Sluiter. Ga daar RA over het smalle pad de terp af.

Tichelwerk Altena

Aangezien de klei van de uiterwaarden langs de IJssel geschikt was voor het fabriceren van bakstenen en dakpannen, bevonden zich daar veel tichel- of steenovens. De steenbakkerij Altena is al voor 1700 gesticht aan de overkant van de IJssel bij Hattem. De klei was afkomstig van de uiterwaarden bij Spoolde en Oldeneel. In 1860 bestond het complex uit een directeurswoning en twee veldovens. Deze werden in 1880 omgebouwd tot zogenaamde Hollandse ovens, die aan alle kanten gesloten waren. Rond 1915 werd een derde oven gebouwd. Vanwege het opraken van de klei is in 1931 met de productie gestopt. In 1957 is een van de ovens verkocht aan Monumentenzorg. Deze heeft de oven afgebroken en de stenen gebruikt voor de restauratie van het Anne Frankhuis in Amsterdam.

8 Beneden loop je schuin LA over het graspad naar de IJssel. Aan de overkant zie je de voormalige steenoven van Altena. Ga schuin LA langs een bomenrij en de IJssel. Bij een 'schilderijlijst' met een mooi zicht op Hattem buigt het pad naar links langs de afrastering, verderop schuin LA langs de linkerkant van een rij wilgen. Na een doorgang tussen knotwilgen buigt het pad naar rechts. Ga na de hoek naar rechts van de afrastering schuin LA over het brede graspad. Op de asfaltweg ga je schuin LA, volg deze RD. Volg na een veerooster met klaphek de asfaltweg, de dijk op.

9 Je bevindt je in de buurtschap Oldeneel. Deze maakte evenals Spoolde en Schelle tot 1 augustus 1976 deel uit van de gemeente Zwollerkerspel, een ring van dorpen en buurtschappen rond Zwolle. Volg de Kleine Veerweg op de V-splitsing RD en ga het 1e betonfietspad RA, Van Rechterenpad. Na de brug ga je LA over het halfverharde pad langs de Van Rechterenmarke. Loop RD, ga na de bocht naar rechts LA over de brug. Steek het fietspad over en ga na de brug het 1e pad RA. Houd rechts aan over de brug, loop RD het bos in en ga het 1e pad LA. Na de brug ga je RA, dan het 2e pad LA, naar de ingang van wijkboerderij de Schellerhoeve. Ga na het hek RA over de vlonder en het houtsnipperpad. Houd bij de stenen bank links aan, houd daarna rechts aan langs de afrastering. Houd bij de doolhof steeds rechts aan en volg het zandpad met een bocht naar links langs water aan je linkerhand. Na de vlonder ga je RA over de klinkerweg, door het klaphek, aan het eind LA over het halfverharde pad langs de dierenweide.

K Schellerhoeve

Op de wijkboerderij zijn veel dieren te zien, maar ook tuinen die vanuit verschillende visies worden bewerkt. In het multifunctionele gebouw bevinden zich naast een stal een ontmoetingsruimte, vergaderruimte, peuterspeelzaal en buitenschoolse opvang. Een belangrijk onderdeel is natuur- en milieu-educatie.

10 Ga aan het eind RA, op de kruising LA langs de volkstuintjes, aan het eind RA, grondwaterbeschermingsgebied. Steek de asfaltweg over en loop RD over het graspad. Steek na het hek het voetbalveld over naar de brug, ga daarna RA, Zandweteringpad, en meteen schuin LA over het halfverharde pad. Omdat de natuurlijke waterafvoer van Salland op de IJssel stagneerde, zijn in de middeleeuwen weteringen gegraven, in dit gebied de Steenwetering en Zandwetering. Zij waterden via de Frankhuizerzijl (ten zuiden van het huidige Stadshagen) af op het Zwarte Water, vanaf 1819 op de Willemsvaart.

11 Ga aan het eind RA en na de vlonder en het trapje LA over het asfaltpad (Arsenaultplantsoen, naar een omgekomen Canadese bevrijder van Zwolle). Ga aan het eind RA. Steek na het kruispunt de Forelolkolk over en loop bij keuzepunt K71 RD over het graspad. Steek het klinkerpad en de Van Laersweg over en loop RD over het smalle pad. Ga aan het eind LA, Schellerweg, na de brug schuin RA door de fietstunnel. Vlak voor de volgende tunnel ga je RA en meteen LA omhoog over de Hoge Spoorbrug uit 1883. Ga beneden LA, steek het fietspad en de straat over en loop schuin RA langs de Hertenstraat. Ga op het kruispunt LA, Venestraat, aan het eind RA naar het station.

L Hoge Spoorbrug

Voor de overspanning van de fiets- en voetgangersbrug uit 1883 zijn lensvormige liggers toegepast, een constructie die omstreeks 1855 door de Duitse ingenieur F.A. von Pauli was ontwikkeld. Bruggen met deze constructie zijn in Nederland sporadisch gebouwd. Rijksmonument de Hoge Spoorbrug is de enige die nog rest.

WESTERVELDSE AA-PAD

LENGTE

12 km

BEGIN- EN EINDPUNT

Station Zwolle

OPENBAAR VERVOER

Station Zwolle

Na 5 km: bushalte Isala ziekenhuis, Zwolle

PARKEREN

Q-Park P+R Zwolle, Hanzelaan 101, Zwolle (betaald)

HORECA

Starbucks, Stationsplein

Stadkamer Centrum, stadkamer.nl

Horeca sportcomplex Victorium, victorium.nl

Restaurant in het Isala ziekenhuis

Kantine Bij de Boer, dehorecamannen.nl

Theehuis Earthship in de Nooterhof, nooterhof.nl

Parkpaviljoen de Wezenlanden, parkpaviljoenzwolle.nl

Everyday bread & Coffee, everydaybread.nl

Lisa's Deli, lisasdeli.nl

Restaurant De Nieuwe Keuken, denieuwekeuken.nl

BIJZONDERHEDEN

Oliemolen De Passiebloem, molendepassiebloem.nl

Langs de stadsgracht en andere waterlopen

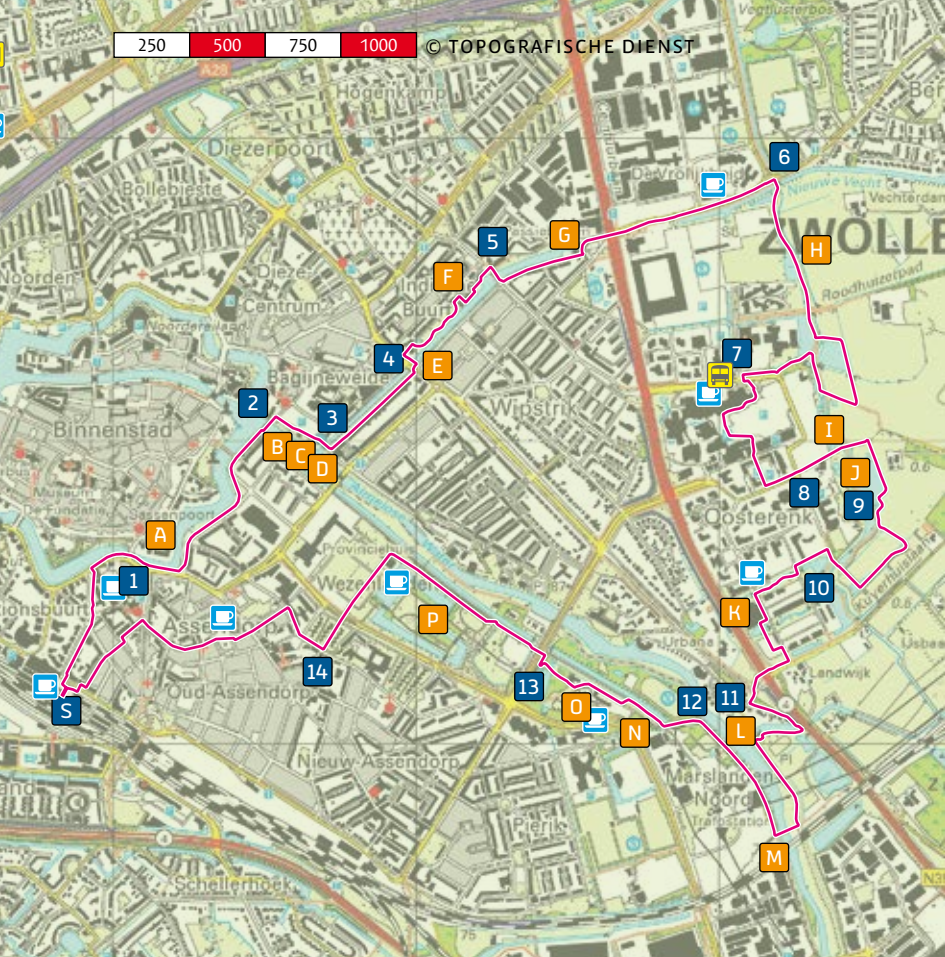
Op de route langs diverse waterwegen en door een waterbergingsgebied passeer je drie gemalen, een oude sluis, een oliemolen en het hoofdkantoor van Waterschap Drents Overijsselse Delta.

Zwolle is ontstaan op een zandkop tussen de IJssel en de Vecht langs het riviertje de Aa, dat via het Zwarte Water in verbinding stond met de Zuiderzee. Na het verkrijgen van stadsrechten in 1230 mocht Zwolle zich versterken met muren en een grachtengordel. De stad stond via het Zwarte Water in verbinding met Zuiderzee. De gracht en de rivier werden gevoed door middeleeuwse weteringen, die de functie van de Aa overnamen. Later zijn ook vaarten aangelegd om de stad met de Vecht en de IJssel te verbinden. De Aa heeft nog een tijd door de binnenstad van Zwolle gestroomd in de vorm van de Grote en de Kleine Aa, maar deze raakten steeds meer vervuild, waardoor zij meermalen tyfus- en cholera-epidemieën veroorzaakten. Daarom is de Grote Aa in 1800 overkluisd en de Kleine Aa in 1859 gedempt.

In 1448 is Zwolle toegetreden tot het Hanzeverbond, waardoor een gouden tijd aanbrak. Begin 17e eeuw is de stad op last van prins Maurits versterkt met een bredere gracht en elf bastions, waardoor de stervorm ontstond. Hoewel veel poorten en torens met name in de 19e eeuw zijn afgebroken, zijn delen van de stadsmuur, de Sassenpoort en twee torens bewaard gebleven. Bovendien is de binnenstad van Zwolle nog omringd door de volledige stadsgracht.

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandeloekpagina

S Loop vanaf de roltrappen uitgang centrum LA en RA door de poortjes. Steek het zebrapad over, loop RD (Terborchstraat) en loop bij het kruispunt schuin LA over het tegelpad. Loop RD, steek aan het eind RA de Zeven Alleetjes over, ga LA over het zebrapad en RA over het tegelpad langs de stadsgracht.

1 Loop bij de verkeerslichten RD (links zie je de 15e-eeuwse Sassenpoort). Het gebouwtje aan je linkerhand uit 1915 is een voormalig rioolgemaal. Volg de gracht naar links via het parkeerterrein en het tegelpad, Kerkbrug negeren.

A Rioolgemaal Groot Wezenland

Vanaf 1860 werd in Zwolle de eerste riolering aangelegd. De lozing vond plaats op de stadsgrachten en de poldersloten buiten de stad. In 1900 konden de grachten en sloten het toegenomen vervuilde afvalwater van de sterk groeiende stad niet meer verwerken. De gemeente besloot een nieuw rioleringsstelsel aan te leggen. Het rioolgemaal uit 1915, een gemeentelijk monument, pompte tot 1972 het afvalwater weg uit de Stationswijk en Assendorp.

B Almelose Kanaal

Vanaf 1855 werd vanuit Zwolle het Overijssels Kanaal gegraven, dat via Lemelerveld en Vroomshoop naar Almelo loopt. Het deel van het kanaal vanaf de stadsgracht tot Laag Zuthem volgt het tracé van de Nieuwe Wetering. Deze is in de middeleeuwen gegraven voor de waterafvoer van Salland via het Zwarte Water in plaats van de IJssel. Omdat de nieuwe vaarverbinding tot Almelo liep, werd de Nieuwe Wetering vanaf de stadsgracht tot de huidige Weteringbrug in de Leo Mayorlaan omgedoopt in Almelose Kanaal.

2 Loop aan het eind van het pad RD over de Schoenkuipenbrug uit 1907. Aan je rechterhand heb je zicht op het Almelose Kanaal. Ga daarna RA (Turfmarkt). Het oude brugwachtershuisje heet tegenwoordig het Brood Huisje; mensen met een laag inkomen kunnen er donderdags van 2 tot 4 uur houdbare spullen halen, een initiatief van het Deltion College en de Oosterkerk. Je loopt langs een rioolgemaal.

C Rioolgemaal Turfmarkt

Dit is het op één na grootste rioolgemaal van de gemeente Zwolle. Het rioolwater van de wijken Assendorp, Oosterenk, Wipstrik, Diezerpoort, de Marslanden en het gehele industrieterrein wordt via dit gemaal naar rioolwaterzuiveringsinstallatie Zwolle afgevoerd. In 2019 is het gemaal vernieuwd, waarbij de elf jaar oude pompen zijn vervangen, omdat ze steeds vaker verstopt raakten. Een van de vijf nieuwe pompen is een 'bypasspomp', die 24 uur per dag draait. In de drogere periodes hoeven de grote pompen niet opgestart te worden, wat veel energie bespaart.

D Menistensluis

De sluis, die de Nieuwe Vecht met het Almeloze Kanaal verbindt, ontleent zijn naam aan sluiswachter Egbert van der Veen met als bijnaam 'het Menistje'. Hij was doopsgezind ofwel menist, naar de Nederlandse hervormer Menno Simons. In 1923 is de 17e-eeuwse schutsluis vervangen door een hoogwaterkeersluis met een sluiswachtershuisje in de stijl van Berlage. De

Menistenbrug is de eerste elektrisch beweegbare brug van Zwolle. Aan de kant van de Vecht bij Berkum ligt nog een tweede sluis, het Nieuwe Verlaat.

3 Je passeert de watertoren uit 1892, die verbouwd is tot 21 huurappartementen. Het onderste deel is origineel. Het bovengedeelte refereert aan de ommanteling van de toren. Die was in 1959 aangebracht na een ongeval door

een vallende steen. De brug loopt over de Menistensluis tussen de Nieuwe Vecht en het Almeloze Kanaal. Ga meteen daarna LA (Filosofenallee). Steek de Vechtstraat over aan de linkerkant van de rotonde en ga LA over de brug. Daarvandaan heb je een mooi zicht op de Nieuwe Vecht.

E Nieuwe Vecht

Het kanaal is rond 1600 gegraven voor een snellere verbinding tussen de Vecht en de stad. De schepen, veelal beladen met Bentheimer zandsteen, hoefden zo niet meer om te varen over het Zwarte Water. Tot in de 19e eeuw werd ook turf vervoerd naar Twente en Holland, waarvoor de Turfmarkt is aangelegd. Het huidige parkeerterrein maakt in april plaats voor de jaarlijkse voorjaarskermis.

4 Ga RA door het smeedijzeren hek, Binnengasthuisstraat, na de witte villa RA over het schelpenpad en houd steeds rechts aan. De huisjes aan je linkerhand dateren uit 1924. Zij kwamen in de plaats van het begin 14e-eeuwse Heilige Geestgasthuis in het centrum, dat vanaf 1660 Binnengasthuis werd genoemd. Ga aan het eind van het pad RA over de klinkerstraat en meteen RA over het tegelpad langs de zogenaamde zaadragershuisjes. Volg het pad met een aantal bochten.

F Zaadragershuisjes

De woningen zijn vermoedelijk aan het eind van de 18e eeuw gebouwd voor arbeiders die lijnzaad naar de oliemolens langs het kanaal droegen. Het zaad was afkomstig van de vlasakkers in de buurt of werd vanuit Twente over de Nieuwe Vecht aangevoerd. Naast de nog bestaande Passiebloem stonden er van 1724 tot 1934 nog vier andere oliemolens: de Roode molen, de Aloë, de Hoop en de Fortuin. De zaadragershuisjes zijn in 1964 gerestaureerd.

G Oliemolen De Passiebloem

De achtkante stellingmolen met voorraadschuren en unieke oliehelders dateert van 1776. Nadat de molen in 1928 was gestopt met het produceren van lijnolie is deze aangekocht door de Gemeente Zwolle. In de jaren '30 is de molen als werkverschaffingsproject gerestaureerd. Tijdens de oorlog werd er voedsel voor de gaarkeuken bereid, daarna werd er de inboedel bewaard van mensen met schulden. In 1965 werd de molen gerestaureerd, maar door geldgebrek was het onderhoud een probleem, waardoor de molen snel achteruitging. In 1984 werd De Passiebloem opnieuw gerestaureerd, waarna deze weer in gebruik werd gesteld. Een aantal keren werd voorgesteld de molen te verplaatsen, bijvoorbeeld naar de IJsseldijk, waar hij meer wind zou vangen. Gelukkig staat hij nog steeds op zijn plek aan de Nieuwe Vecht.

5 Ga aan het eind RA over de brug en meteen LA, Vondelkade. Je passeert windoliemolen De Passiebloem. Ga daarna LA en volg het fietspad door de tunnel, loop daarna RD.

6 Voorbij de rotonde ga je RA over de brug. Rechts daarvan komt via een duiker de Westerveldse Aa uit op de Nieuwe Vecht, om voorbij de rotonde weer verder te stromen. Ga na de kruising met een asfaltpad LA over het metalen bruggetje, daarna RD over het graspad. Ga aan het eind RA over het halfverharde pad en loop RD over de brug. Volg het betonfietspad tot de driesprong, houd daar tweemaal links aan, ga aan het eind RA.

H Westerveldse Aa

Deze laaglandbeek aan de oostrand van Zwolle vindt zijn oorsprong in een moerassig gebied tussen de buurtschappen Herfte en Zalne en volgt een oude bedding van de Vecht. Het beekdal werd toentertijd als weide- en hooiland van de boerenhoeves op de dekzandhoogten gebruikt, zoals op de Oosterenk, tegenwoordig de naam van het bedrijventerrein. De beek stroomt vanaf de spoorlijn bij Zalne door het achterland van

Zwolle, om via de naar hem genoemde wijk Aa-landen, gemaal Westerveld en de Noorderkolk uit te komen in het Zwarte Water.

7 Na de bushalte ga je LA over het zebrapad, dan LA en RA langs de toegang naar het parkeerterrein. Ga RA over het betonpad en meteen LA langs het Isala ziekenhuis uit 2003, bij de achteringang daarvan LA langs het parkeerterrein. Houd daarna links aan en ga RA over het klinkerpad, met de parkeergarage aan je linkerhand. Loop RD over het tegelpad, ga aan het eind LA.

I Kunstwerk

Het keramische bankje is gemaakt door Guusje Beverdam, in opdracht van het toenmalige Waterschap Groot Salland, dat zijn kantoor links van het pad had. Het stelt een schip voor met als boegbeeld de bisschop van Utrecht,

Gwijde (Guy) van Avesnes. Deze kondigde in 1308 het Dijkrecht van Salland af om de dijken beter te laten onderhouden. Dat vormde het begin van het georganiseerde waterbeheer in Overijssel.

J Waterbergingsgebied

Het masterplan Revitalisering Westerveldse Aa van de gemeente Zwolle (en toen nog) het Waterschap Groot Salland stamt uit 2009. Sinds de uitvoering daarvan mag de Aa weer meanderen door een natuurlijk beheerd beekdal. Het weidegebied aan weerszijden van de beek fungeert tegenwoordig als waterberging om het water langer vast te houden in natte tijden en als buffer in droge tijden.

8 Steek de Dr. van Thienenweg over en loop RD over het halfverharde pad langs het Ronald McDonald Huis. Aan het eind van het pad zie je aan je linkerhand een kleurig kunstwerk. Na de brug loop je RD, Herinneringslaan, met links een verhalenpaal over de watersnoodramp van 1825. Ga het 1e graspad RA, op de driesprong schuin RA.

9 Even later ga je LA met een poel aan je rechterhand. Ga aan het eind van het pad schuin LA over het halfverharde pad (Herinneringslaan), op de Y-splitsing schuin RA. Loop in de bocht naar links RD over het graspad, ga op het halfverharde pad RA. Houd aan het eind links aan over de brug, Westerveldse Aa-pad. Ga ca. 50 m voor het eind van het betonpad LA over het graspad langs de metalen omheining, bij de asfaltweg LA.

K Hoofdkantoor waterschap

Het Waterschap Drents Overijsselse Delta is in 2016 ontstaan door een fusie tussen de waterschappen Reest en Wieden en Groot Salland. Het waterschap zorgt voor veilig wonen met water en voor voldoende en schoon water voor boeren, ondernemers en bewoners, in de stad en ommeland. Dat doet het met beheer en onderhoud van dijken (circa 1000 kilometer), sloten, kanalen en andere watergangen (circa 7000 kilometer). Het water wordt op peil gehouden met behulp van ongeveer 370 gemalen en 1980 stuwen. Daarnaast zuivert het waterschap ons afvalwater via 16 rioolwaterzuiveringsinstallaties.

10 Even later, na de met riet begroeide vijver, ga je RA over het graspad, met een eenzame eik aan je rechterhand. Steek aan het eind de asfaltweg over en ga LA. Op nr. 186 bevindt zich het hoofdkantoor van Waterschap Drents Overijsselse Delta. Ga direct na het gebouw RA en LA over de brug en loop RD. Bijna aan het eind van het parkeerterrein ga je LA langs de slagboom en RA over het fietspad. Voor je zie je de achterkant van huize Landwijk uit het midden van de 18e eeuw. Ga RA over het fietspad, loop bij de verkeerslichten RD over het fietspad en ga meteen schuin LA over het zandpad. Steek de asfaltweg over en loop RD, Oude Almeloseweg.

L Gemaal Herfte

In 1925 werd het Waterschap Herfte opgericht door landeigenaren in Zwollerkerspel, om de wateroverlast in dit gebied rond de stad terug te dringen. Dit waterschap gaf opdracht voor de bouw van een elektrisch

gemaal, op het punt waar de Herfterwetering uitmondt in de Nieuwe Wetering. Het werd in 1936 in gebruik genomen. De twee in het gebouw geïnstalleerde verticale schroefpompen zijn nog steeds in bedrijf. Naast de ingang van het gemaal is een gedenksteen ingemetseld met de tekst 'In het jaar negentienhonderddertig min een werd gelegd de eerste steen. Nadat veel tegenstand was overwonnen is met den bouw van dit gemaal begonnen. In een gebied

8000 bunder groot kwam zoo een eind aan den watersnood. Salus populi suprema lex esto.'. De Latijnse tekst betekent 'De voorspoed van een volk moet de hoogste wet zijn'.

11 Ga aan het eind LA (langs de minibieb), aan het eind van de straat schuin LA over het graspad. Volg dat door twee hekken (achter je sluiten), houd daarna rechts aan langs de (Herfter)wetering. Loop RD door een houten hek en volg het smalle pad tot de dijk. Aan je rechterhand zie je gemaal Herfte tussen de Herfter- en de Nieuwe Wetering. Ga LA over de grasdijk, aan het eind RA over het betonpad, na de brug over de Nieuwe Wetering RA, langs een bijzondere woonboot.

M Nieuwe Wetering

Dit is één van de Sallandse weteringen die in de 13e eeuw zijn gegraven om Salland beter te ontwateren richting het Zwarte Water. Tot rond 1900 werden de weteringen nog benut voor kleine scheepvaart met gebruik van jaagpaden. De kades beschermden het gebied tegen opstuwend hoogwater vanuit de Zuiderzee, wat niet altijd lukte, zoals bij de watersnoodramp van 1825. De bovenloop van de Nieuwe Wetering begint in Broekland. Er komen meerdere kleinere watergangen op uit, zoals de Raalterwetering ter hoogte van Kasteel het Nijenhuis. Voorbij gemaal Langeslag in Laag Zuthem takt het Overijssels Kanaal aan en bij bedrijventerrein de Marslanden voegt de Soestwetering zich bij de Nieuwe Wetering. Na de Weteringbrug gaat deze over in het Almelose Kanaal, om via de stadsgracht en het Zwarte Water uiteindelijk in het IJsselmeer uit te monden.

N Koelwaterkanaal

Het water parallel aan de Nieuwe Wetering is het koelwaterkanaal van de eerste Zwolse Elektrische Centrale, die op de plek van Enexis stond. De centrale is in 1915 in gebruik genomen en heeft tot 1955 gefunctioneerd, toen de nieuwe IJsselcentrale bij Harculo het overnam. Het complex aan de Weteringkade is in 1981 gesloopt.

12 Volg de asfaltweg met een bocht naar links. Aan je linkerhand zie je het bedrijf Enexis, daar tegenover een watergang. Ga meteen daarna RA over het smalle pad en het 2e paadje LA de dijk af. Aan het eind ga je schuin RA over de asfaltweg. Na de bocht naar links kun je een kijkje nemen in de Nooterhof. Ga na de kinderopvang RA over het halfverharde pad, na de brug op de T-splitsing LA.

O Nooterhof

In het ecologisch beheerde park staat het grotendeels zelfvoorzienende Earthship met kleinschalige horeca. Ook vind je er een waterspeelplaats, een moestuin en een kruidentuin. In 1961 werd gestart met de aanleg van park de Nooterhof, toentertijd nog met schooltuinen. Door de inzet van oud-wethouder Nooter en het hoofd plantsoenendienst Gerard Mostert kreeg de Nooterhof een extra bestemming: natuur- en milieueducatie. Eind 1996 kwam het voortbestaan van het park op losse schroeven te staan, toen de Gemeente er woonbebouwing wilde realiseren. Een raadgevend referendum

stak daar echter een stokje voor. Sinds die tijd is het park, voornamelijk met hulp van veel vrijwilligers van de Milieuraad, in stand gehouden.

13 Direct daarna, bij een infobordje over de 'Choreografie van pure armoede' van Matthijs Bosman, ga je RA naar beneden langs zijn kunstwerk, dan LA

door het tunneltje. Steek na het trapje de klinkerweg over, loop RD over het betonpad, ga na de flauwe bocht naar rechts schuin LA over het smalle pad. Loop RD omhoog, op het betonpad RD en meteen schuin LA naar beneden, Park De Wezenlanden in.

P Park De Wezenlanden

De naam verwijst naar het Burgerweeshuis, dat vanaf het eind 16e eeuw het gebied in eigendom had. Oorspronkelijk was het een moerasgebied waar het wemelde van de kievitsbloemen. Rond 1900 bevonden er zich de Zwolse ijsbanen, waarop een aantal maal de Nederlandse Kampioenschappen zijn verreden. Het park is rond 1970 aangelegd, tegelijk met de bouw van het provinciehuis. Bij de uitbreiding daarvan in 1991 zijn in de grond restanten van het riviertje de Aa gevonden. Het park is tegenwoordig een evenementenlocatie, maar heeft zijn functie als waterbergingsgebied behouden.

14 Ga op de driesprong schuin RA, loop RD en ga na het Parkpaviljoen LA. Steek de voorrangsweg over en loop RD. Aan het eind van het asfaltstraatje ga je RA, Assendorperdijk. Oud-Assendorp is vanaf 1860 gebouwd, met name voor de werknemers van de Centrale Werkplaats van de Staatsspoorwegen die in 1870 werd geopend. Na het parkeerterrein van de supermarkt ga je de 2e straat LA, Eigenhaardstraat. Steek de winkelstraat over en loop RD, Eigenhaardstraat. Steek het Assendorperplein met de muzikant schuin naar rechts over en loop RD, Enkstraat. Loop op twee kruispunten RD, steek de Van Karnebeekstraat over en loop RD over het tegelpad. Ga de 1e straat LA, Elbertsstraat, aan het eind LA en de 1e straat RA (Venestraat). Loop op het kruispunt RD en ga aan het eind RA naar het station, dat dateert uit 1866.

VECHTDALPAD

LENGTE

16 km (wintervariant 14 km)

BEGIN- EN EINDPUNT

 Station Dalfsen

OPENBAAR VERVOER

 Station Dalfsen
 Na 7 km: Bushalte Hessem
 Voetveer De Stokte-Hessem, april t/m oktober
dalfsen.nl/pontje-hessem

PARKEREN

 P+R station Dalfsen

HORECA

 Grand Café Het Oude Station, hetoudestation.nl
 Café Restaurant Madrid, expomadrid.nl
 Rustpunt Hessem, Veerweg 2, Dalfsen
 Bij de Molen, bijdemolendalfsen.nl
 Grand Café de Fabriek, defabriekdalfsen.nl
 Bistro Moetje aan de Vecht, eenmoetje.nl
 Brasserie De Zeven Deugden, dezevendeugden.nl

BEZIENSWAARDIG

Westermolen
 Molenstraat 16
 Dalfsen
westermolen-dalfsen.nl

's Lands kleinste grote rivier

De route volgt de middenloop van de 167 kilometer lange Overijsselse Vecht langs beboste flanken met historische landgoederen. De rivier vindt zijn oorsprong in het Duitse Münsterland en mondt via het Zwarte Meer uit in het IJsselmeer.

De Vecht is een echte regenrivier met een zeer fluctuerende afvoer, die alleen goed bevaarbaar was in de waterrijke tijd, ongeveer van oktober tot april. Om zo lang mogelijk door te kunnen varen werden Vechtezomen gebruikt, platbodems met een geringe diepgang maar met een groot laadvermogen. Bij een te lage waterstand werden er door de schippers dammetjes in de rivier opgeworpen. Zodra er voldoende water was verzameld stak men de dam door en kon men weer verder varen. Begin 20e eeuw werd de rivier gekanaliseerd en werden er veel bochten afgesneden, waarna karakteristieke meanders gingen verlanden. Rond 1910 werden er stuwen met schutsluizen gebouwd om de geul op diepte te houden. Over de Vecht werd veel Bentheimer zandsteen, een belangrijk bouw materiaal, vervoerd. Zwolle had het stapelrecht op alle goederen die over de Overijsselse Vecht werden vervoerd. Om de vaartijd naar Zwolle te verkorten werd in 1602 de Nieuwe Vecht gegraven. Door de aanleg van de Dedemsvaart begin 19e eeuw was de vaartijd tussen Coevorden en Zwolle aanmerkelijk verkort. Toch heeft de Vecht tot ver in de 19e eeuw een belangrijke rol gespeeld in de scheepvaart. Tegenwoordig wordt de Vecht alleen gebruikt door de recreatievaart.

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandeloekpagina

Als de pont niet vaart (dat kan ook in de zomer) is er een korter en minder verhard alternatief over landgoed Rechteren.

S Ga vanaf de uitgang van het station RA over het fietspad, aan het eind RA, na de spoorwegovergang LA, Millingersteeg. Ga na ca. 500 m op de V-splitsing schuin LA, Millingersteeg, al gauw een zandweg.

1 Ga op de V-splitsing schuin LA, een karrenspoor (Houtmars) over landgoed Rechteren. Na ca. 1,5 km kruist deze de Marswetering. Ga direct daarna LA langs een afsluitboom en volg de wetering. Verderop zie je aan je linkerhand een klepstuw in het

water. *(Als het pad daar onder water staat, loop dan terug, ga LA, aan het eind LA, een zandweg met fietspad, aan het eind daarvan schuin LA over de klinkerweg en zie verder bij 2.)* Houd op de V-splitsing rechts aan, van de wetering af. Ga na een smalle doorgang aan het eind LA over het zandpad en RD over de klinkerweg.

A Marswetering

De oost-west lopende wetering, van oorsprong een kronkelende oude arm van de Vecht, begint voorbij Vilsteren en mondt bij gemaal Linterzijl uit in de Nieuwe Wetering.

De uitgang 'mars' herinnert aan het oorspronkelijk moerasachtige gebied, dat na de ontginning geregeld onder water stond. De wetering is sinds eind jaren '50 over de gehele lengte aanzienlijk verbreed en deels verlegd. Alles om zoveel en zo snel mogelijk water uit het gebied af te voeren. Sinds de eeuwwisseling ligt de focus juist op het vasthouden van water, naast verbetering van de waterkwaliteit en bevordering van de visstand. Tussen 2017 en 2019 zijn natuurvriendelijke oevers aangelegd en bij verscheidene stuwen vistrappen met boomstammen gerealiseerd. De rode kleur van het water wijst op voeding met ijzerhoudend grondwater (kwel). Bij extreme regenval kan de wetering buiten zijn oevers treden.

2 Steek de Dalmsholterweg over (links van de boerderij uit 1832 kun je een glimp opvangen van kasteel Rechteren) en loop RD over de klinkerweg. Ga voor de boerderij RA over het karrenspoor en langs de afsluitboom bij de Marswetering.

B Landgoed Rechteren

Het landgoed heeft een omvang van ruim 1200 hectare. De tot het landgoed behorende boerderijen en woonhuizen zijn te herkennen aan de ossenbloedrood en okergeel geruite luiken met een groene rand. Al in 1190 stond er een versterkte boerenhoeve met de naam Rechteren vlakbij de plaats waar nu het kasteel staat. Het is een imposant kasteel en

een van de weinige in Overijssel met middeleeuwse delen. De donjon dateert uit de 14e eeuw en het woongedeelte is in de 15e eeuw gebouwd. De familie Van Heeckeren, die het landgoed vanaf de 14e eeuw in bezit had, ging zich na verloop van tijd Van Rechteren noemen. Het kasteel wordt nog steeds door deze familie bewoond.

3 Ga direct na de bocht naar links (bij keuzepunt W76) schuin LA over het brede graspad en volg deze ca. 1,5 km, zijpaden negeren. Ga na de afsluitboom aan het eind LA over de betonweg (later asfaltweg, Venneweg). Voorbij de Rekveldweg zie je aan je rechterhand de klepstuw Venneweg in de Marswetering. Vlak voor het spoor ga je RA, Hammerweg.

4 Waar de zandweg overgaat in een asfaltweg ga je LA over het karrenspoor, Het Lage Veld. Ga mee met de hoek naar rechts en naar links. Loop na de spoorwegovergang en een hoek naar links en naar rechts RD over de klinkerweg. Steek aan het eind de Tolhuisweg over en ga LA over het fietspad, dan de 1e weg RA, Bosweg. Na de speeltuin ga je LA langs de afsluitboom en over de halfverharde weg, op de T-splitsing LA.

5 Ga na de flauwe bocht naar rechts, voor het kampeerveld, RA het bos in. Na de afsluitboom loop je weer over landgoed Rechteren. Volg het brede bospad tot het eind, ga daar na de afsluitboom RA over de brede zandweg / karrenspoor (Hessumseweg). Houd aan het eind rechts aan over de

klinkerweg en ga de 1e doodlopende weg LA, Veerweg. (Voor wintervariant: let op of aan het begin van de weg een bord 'Pont uit de vaart' staat.) Op nr. 2 bevindt zich Rustpunt Hessum met zelfbediening en toilet in de schuur. De weg kruist een dijk en gaat over in een zandpad met betonfietspad.

'Wintervariant' (13,5 km): Als de pont niet vaart, loop dan waar het fietspad een hoek naar rechts maakt (Gradie Noordmanpad) RD over het karrenspoor het bos in. Houd op de Y-splitsing rechts aan en loop schuin RD over het brede graspad tussen de akkers. Het pad maakt een hoek naar links langs een bomenrij. Bij een zandweg naar links met 'verboden toegang' op het hek ga je RA, rood-geelmarkering. Het smallere graspad maakt een hoek naar rechts en naar links, loop daarna schuin RD (rood-geelmarkering) over het brede graspad, verderop karrenspoor. Links in de verte zie je kasteel Rechteren.

Ga direct na het verharde stuk over de dijk schuin RA over het graspad de dijk op en na 50 m RA omlaag. Loop beneden RD over het smalle pad tussen de sloot en de wilgenrij. (Je kunt ook rechts van de sloot lopen.) Blijf RD lopen langs het water (de Zuurgraven). Loop RD over het karrenspoor, steek aan het eind de asfaltweg over en loop LA langs het fietspad. Zie verder bij 10

C Pontje Hessum

Sinds 2013 kun je 's zomers de rivier oversteken met het zelfbedieningspontje bij Hessum dat op zonnestroom werkt. In de vorige eeuw kon dat met de roeiboot van de Hessemsche Schipper. Op de historische kaart uit 1900 is te zien hoe de rivier toen meanderde en dat de oversteek meer stroomopwaarts lag.

6 Het fietspad maakt een hoek naar rechts, Gradie Noordmanpad. Steek na een aantal bochten de Vecht over met het zelfbedieningspontje (volg de aanwijzingen daarop). Ga aan de overkant na de bocht naar rechts scherp LA omhoog over het smalle betonpad. Loop de trap op naar het uitzichtpunt, ga daarna terug. Ga na de trap schuin LA over het betonpad en volg dat naar beneden.

D Pleisterplaats De Stokte

In 2012 realiseerde het netwerk Ruimte voor de Vecht op de voormalige vuilstortplaats De Stokte een uitkijkpunt als onderdeel van het Tien-Torenplan. Het ontwerp was van OKRA Landschapsarchitecten. Zittend op één van de barkrukken op het stiltebalkon kun je het Vechtdal goed overzien.

7 Houd aan het eind van het pad links en rechts aan over het asfaltpad, ga aan het eind (bij keuzepunt V45) LA over de asfaltweg (De Stokte). Ga de 1e zandweg met fietspad LA, Keizersteeg. Deze gaat over in een asfaltweg. Ga aan het eind LA, Brinkweg, en voorbij huisnr. 32 de 1e klinkerweg LA, verboden voor snelverkeer. De weg gaat over in een betonpad, dat na een paar bochten langs de Vecht loopt.

E Bellingeweer

Het multifunctionele natuurpark met onder meer een ijsbaan is genoemd naar huize Bellingeweer dat aan de oostrand staat. Het is in de jaren '80 van de vorige eeuw aangelegd. De vijvers zijn gegraven op de plek van een oude afgesneden Vechtarm en via een afsluitbare inlaat verbonden met de Vecht. Bij de nieuwe inrichting van het park, begin deze eeuw, is veel aandacht besteed aan ontwikkeling van natuur en ecologisch beheer, met een extra poel voor kikkers, padden en salamanders. Er komen dan ook zo'n 40 vogelsoorten voor, waaronder de ijsvogel.

8 Waar het pad de dijk oploopt ga je meteen RA over het grasbetonpad naar beneden. Je loopt in park Bellingeweer. Loop RD over het zandpad langs de vijver. Ga aan het eind daarvan scherp LA over het halfverharde pad en volg dat RD, zijpaden negeren. Loop na het infopaneel RD langs het betonpad. Ga aan het eind LA over het fietspad, steek in de bocht naar rechts RA de asfaltweg over en loop RD over het fietspad en langs de klinkerweg. Je passeert de Grote kerk. Volg daarna de straat naar links. Op nr. 35 heeft een rosmolen (aangedreven door een paard) gestaan.

F Grote Kerk

In de 12e eeuw werd de kerk, gewijd aan de heilige Cyriacus, in gotische stijl opgetrokken. Dat gebeurde op de restanten van een eenbeukige romaanse kerk, gebouwd op een rivierduin van de Vecht, zodat deze bij overstromingen droog bleef. Begin 14e eeuw werd een kapel van de familie Van Rechteren aangebouwd. Daarin bevindt zich nog steeds het grafmonument van de familie. In 1590 verjoegen troepen van Willem van Oranje de Spaanse bezetting uit Kasteel Rechteren. De Grote Kerk werd toen gereformeerd, de beelden werden verwijderd en de muren overgekalkt. De toren en klokken zijn van de burgerlijke gemeente Dalfsen. Vroeger werd de toren ook gebruikt voor het opslaan van brandweermateriaal en het drogen van de waterslangen. De klokken slaan de tijd maar werden ook geluid in tijden van nood, bijvoorbeeld als er brand was. De Grote Kerk wordt nog steeds gebruikt door de protestantse gemeente in Dalfsen.

G Westermolen

De molen uit 1818 en het molenaarshuis uit 1823 werden gebouwd in opdracht van Gerrit Helmus Snel. Tot halverwege de 20e eeuw was zijn nageslacht de eigenaar. Behalve korenmolen was het een pelmolen, waar gerst tot gort werd gepeld door het scheiden van het kaf van de graankorrel. In 1842 werd de molen uitgebreid met een oliewerk. Begin 20e eeuw werden pelwerk en oliewerk verwijderd. In 1947 werd de familie Makkinga eigenaar van de molen. De gemeente Dalfsen is sinds 1987 eigenaar. De molen is meerdere keren gerestaureerd en de exploitatie is in handen van de Stichting Westermolen Dalfsen.

9 Ga de 2e straat RA, Molenstraat, en blijf RD lopen. Na de Westermolen ga je op het kruispunt LA, Raadhuisstraat, op de driesprong schuin RA en de 1e straat LA, Kleine Veerstraat. Loop RD het plein over langs de fontein met mozaïekstenen en via de trappen naar de kade, ga daar LA. Loop aan het eind de trap op, ga RA over het klinkerpad, aan het eind scherp RA over de brug.

H De Vechtbrug

Sinds de middeleeuwen bezat de Heer van Rechteren het recht van water en wind. De inwoners van Dalfsen waren verplicht om tegen betaling hun graan bij de Rechterense molen te laten malen. Daarnaast bezat de edelman twee pontveren, waarvan één bij Dalfsen. De gebruikers moesten betalen met 'veerboter', wat later werd omgezet in - voor dagloners niet of nauwelijks op te brengen - muntgeld. Pas in 1836 kon de gemeente Dalfsen het recht

foto: Jos Werkhoven

van water afkopen en kwam op de plaats van het veer een houten ophaalbrug. Het bruggeld (de helft van het veergeld) werd gebruikt voor het onderhoud daarvan. Nadat het ophaalgedeelte tweemaal was vervangen werd de brug zelf zo onbetrouwbaar dat deze in 1939 werd

vervangen door een bredere betonnen brug met metalen opbouw en leuning. Bij het naderen van de Canadese troepen hebben de Duitsers deze op 13 april 1945 opgeblazen. De na de oorlog gerepareerde brug is, vanwege het toenemende en zwaardere verkeer, in 1994 vervangen door de nog bredere en zwaardere brug. De blauwe bogen, voorzien van neonlicht, zijn ontworpen door Marijke de Goey.

10 Loop RD langs de rotonde. Aan je rechterhand zie je de 'Zwevende Kei' van Bas Maters. Ga LA langs de bushalte, daarna RA over de houten brug. Aan je rechterhand zie je gemaal Station Dalfsen. Loop vervolgens naar het station.

I Gemaal Station Dalfsen

Het gemaaltje is in 2022 vervangen door een nieuw kunstwerk. Het Waterschap Drents Overijsselse Delta kan daardoor beter inspelen op wateroverlast of watertekorten in het landbouwgebied. Bij de bouw is gelet op duurzaamheid. Zo werd er gewerkt met cementloos beton, waardoor minder CO₂-uitstoot. Ook werd er geëxperimenteerd met grenen damwandplanken, overspoten met gerecycled kunststof, om het gebruik van staal en tropisch hardhout te verminderen.

REELAERPAD

LENGTE

15 km

BEGIN- EN EINDPUNT

 Station Raalte

OPENBAAR VERVOER

 Station Raalte

PARKEREN

P+R station Raalte

HORECA

 Lemonade,
Stationsstraat 41
lemonade-raalte.nl

 Bakker Jorink,
Varkensmarkt 1
echtebakker.nl

 Brasserie BON Aparte,
Kerkstraat 2, hotelraalte.nl

 'Rustpunt' bij landwinkel
De Knapenvelder
Knapenveldsweg 29,
deknappenvelder.nl

 Brasserie Hotel Inn
Salland, Zwolsestraat 63D
hotelinnsalland.nl

 Taveerne Tivoli
Zwolsestraat 63
taveernetivoli.nl

 De Frietboetiek
Stationsplein 1
frietboetiek.nl

BIJZONDERHEDEN

In natte tijden is een deel van de route niet begaanbaar. Er is een alternatief.

Door het hart van Salland

Vanaf het 900-jarige dorp Raalte loop je langs het 19e-eeuwse Overijssels Kanaal, door het Dorpsbos en langs de voormalige landbouwgronden van het Knapenveld en het Raalterwoold. Deze maken deel uit van het Raalterveld met vochtige hooilanden en bijzondere planten. Vervolgens bereik je landgoed 't Reelaer. Daarna voert de route langs het terrein van de voormalige psychiatrische inrichting Sint Franciscusoord en langs Rioolwaterzuivering Raalte terug naar het station.

De omgeving van Raalte bestaat uit zacht glooiende zandruggen die vroeger met moeras waren omgeven met maar weinig natuurlijke waterlopen. Om het gebied te ontwateren zijn in de late middeleeuwen watergangen van oost naar west door mensenhanden gegraven. De namen ervan eindigen op vloedgraven, waterleiding, leide of wetering. De grootste is de Raalterwetering. Deze begint ten noorden van Raalte, stroomt langs het Raalterwoold en over landgoed 't Reelaer. Via de in de vorige eeuw gegraven Nieuwe Raalterwetering mondt de watergang uit in de Soestwetering. In de jaren 2010 heeft het Waterschap Drents Overijsselse Delta de Raalterwetering, de Wooldvloedgraven en de zijwatergangen ondieper en breder gemaakt. Ook zijn waterbergingen gerealiseerd en is bij een van de stuwen in de Raalterwetering een vispassage aangelegd. Dit alles om wateroverlast te voorkomen en de natuurwaarde en waterkwaliteit te verbeteren. Toch kan het Raalterwoold in geval van overvloedige regenval te nat zijn om te wandelen. Dan is er een alternatief beschreven.

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandeloekpagina

S Ga vanaf de uitgang van het perron LA langs eetcafé De Frietboetiek, steek de weg over en ga RA langs de Korenstraat. Aan je linkerhand staat de watertoren uit 1933.

A voormalige synagoge

Als vervanging van een synagoge uit 1838 is dit gebouw in 1889 ingewijd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog is verreweg het grootste deel van de joodse bevolking van Raalte in de vernietigingskampen omgekomen. De synagoge is in 1943 leeggeroofd en vervolgens als opslagplaats gebruikt. Het is niet bekend wat er met het interieur, de Thora-rollen en de rituele voorwerpen is gebeurd. Het archief is door de SS gestolen. De joodse gemeente is in 1947 bij die van Deventer gevoegd en de synagoge is verkocht en gebruikt door respectievelijk de Vrije Evangelische Gemeente en de Vrij Katholieke kerk. In 1985 is aan de voorgevel een plaquette aangebracht ter nagedachtenis aan de vermoorde joodse inwoners van Raalte. Tegenwoordig wordt het gebouw verhuurd voor allerlei bijeenkomsten.

B basiliek van de heilige kruisverheffing

De driebeukige hallenkerk is in eigen beheer in neogotische stijl gebouwd naar ontwerp van Alfred Tepe. De kerk is op 19 oktober 1892 door mgr. P.M. Snickers, aartsbisschop van

Utrecht, ingewijd en in 1974 op de monumentenlijst geplaatst. Aan het gebouw heeft De Romeinse Congregatie voor de Goddelijke Eredienst op 25 april 1992 de eretitel van basilica minor toegekend. De proclamatie daarvan door kardinaal Simonis vond plaats in de viering rond het honderdjarig bestaan van de kerk.

1 Ga de 1e straat LA, Brinkerstraat, aan het eind RA, met de voormalige synagoge aan je linkerhand. Ga aan het eind RA (Varkensmarkt), loop RD en ga na het zebrapad LA langs de Basiliek van de heilige Kruisverheffing. Deze is te bezichtigen via de ingang links van de toren. Steek ter hoogte daarvan LA de weg over via het zebrapad, ga RA, meteen LA en loop RD door het

poortje, Herenhof. Houd links aan langs het parkeerterrein, loop RD en volg de straat naar rechts. Ga meteen LA langs de Plaskerk, daarna LA en loop schuin RD langs de Grote Markt, ga aan het eind daarvan RA.

C Plaskerk

Volgens bouwhistorisch onderzoek zou de kerk rond 1100 zijn gebouwd. Deze is in de loop der eeuwen regelmatig verbouwd en vergroot. In de Tachtigjarige Oorlog werd de kerk verwoest. Eind 16e eeuw begon men met de herbouw. In 1673 zijn trekstangen en muurankers aangebracht omdat de muren het dreigden te begeven. In 1694 stortte de toren in. Bij de herbouw bleek dat de romaanse fundamenteën, die bestonden uit blokken ijzeroer, niet erg sterk waren. Daarom werd de toren niet hoger dan de kerk zelf, een situatie die tot de restauratie van 1969 voortduurde. De kerk is een rijksmonument.

D MOK-werf

De monumentale MOK-werf aan het Overijssels Kanaal is in 1888 aangelegd door de O.K.M. (Overijsselsche Kanalisatie Maatschappij), waarvan de Maatschappij van de Overijsselse Kanalen (M.O.K.) de rechtsopvolger was. Belangrijkste functie van de werf was het maken en onderhouden van vlotbruggen en sluisdeuren. Daarnaast werden beschoeiingen, meerpalen, brugdekken en steigerdekken voor het Overijssels Kanaal vervaardigd en onderhouden. De werf bestond uit een droogloods en een werkplaats met daartussen een hellingbaan met twee raapstanders, om hout en defecte vlotbruggen en sluisdeuren aan te voeren. Na de sluiting van het kanaal verviel de functie van de MOK-werf. De houten gebouwtjes zijn in 2023 gerestaureerd. Naar een definitieve invulling ervan wordt nog gezocht.

2 Houd op de Y-splitsing links aan (Marktstraat), ga de 1e straat LA, Schapenstraat, en loop bij de driesprong RD over het voetpad. Aan het eind ga je LA (Mettingenlaan), met aan je rechterhand de gebouwtjes van de MOK-werf. Ga RA over de Enkbrug, meteen LA, Kanaalstraat OZ, langs het Overijssels Kanaal, en loop na het spoor RD. De klinkerweg gaat over in een halfverharde weg. Blijf na het viaduct onder de N35 RD lopen. Ga kort voor het bord 'Doodlopende weg' schuin RA naar beneden over het smalle pad, aan het eind schuin RA over de klinkerweg.

E Overijssels kanaal

Rond 1850 werd de Overijsselsche Kanalisatie Maatschappij opgericht. Deze kreeg de concessie om een aantal kanalen in Overijssel te graven, met name om de textielindustrie in Twente te bevorderen. Het eerste kanaal, gegraven in 1855, was het Overijssels Kanaal van Zwolle via Lemelerveld en Vroomshoop naar Almelo. Het zijkanaal Lemelerveld-Raalte-Deventer werd in 1858 geopend. Door de aanleg van het Twentekanaal werden vanaf de jaren '30 de kanalen Zwolle-Vroomshoop en Lemelerveld-Deventer verbodig voor de scheepvaart. Het traject Lemelerveld-Raalte werd in 1964 gesloten en overgedragen aan het toenmalige Waterschap Salland. Voor het traject Raalte-Deventer dreigde in de jaren '70 hetzelfde lot. Uit protest togen enkele raadsleden en bewoners van Raalte, verkleed als Vikingen, naar Den Haag. De financiële middelen waren echter niet aanwezig om het kanaal open te houden en op 29 juli 1988 werd het definitief gesloten. Het kanaal is nog steeds belangrijk voor de waterhuishouding van Salland met name voor de wateraanvoer.

3 Steek de asfaltweg over en ga LA, steek het fietspad over, ga LA en voor de brug RA over het halfverharde pad langs het kanaal. Loop na de houten brug RD over het klinkerpad. Ga aan het eind daarvan LA, Kievit, op de kruising RA, Buizerd (fietspad naar rechts negeren). De weg langs het kanaal gaat over in een fietspad. Ga ter hoogte van de brug schuin LA over het brede tegelpad. Kruisende straten negeren, ga aan het eind van het pad LA.

4 Op de driesprong ga je RA, Kempphaan. Na het woonzorgcentrum Kempphaan Raalte gaat de klinkerweg, bij een infobord over het Sallandpad, over in een betonpad. Loop aan het eind RD over de asfaltweg, ga aan het eind daarvan RA over de asfaltweg. Oprit naar 27/27A negeren, ga daarna LA over het halfverharde

karrenspoor. Je betreedt het Dorpsbos. Klaphek naast het houten hek achter je sluiten! Blijf het karrenspoor volgen, ga aan het eind ervan LA over het graspad. Voor de bocht naar rechts leidt een pad naar een picknicktafel bij een bijenstal.

F Dorpsbos

In het kader van de ruilverkaveling Raarhoek-Veldhoek heeft de gemeente Raalte vanaf 2010 het 8,3 hectare grote bos aangelegd, als recreatiegebied voor de bewoners van Raalte-Noord. Het laaggelegen terrein is verdeeld in velden met allemaal hun eigen karakter: rietveld (op de drassige plekken), kruidenrijk grasland, hoogopgaand bos en wilgenbos dat eens in de zoveel tijd gekapt wordt. In 2013 heeft de Sallandse Bijenvereniging Sint Imelda er een gemeenschappelijke bijenstal gebouwd. Stal de Raarhoek heeft een Sallands veldschuurmodel, met zonnepanelen en sedum-dakbegroeiing.

5 Ga het 1e pad RA langs een sloot en na twee hoeken naar rechts ter hoogte van een houten hek LA over de dam en het graspad. Loop RD over het karrenspoor, ga aan eind schuin RA over de klinkerweg. Ga tegenover huisnr. 17 RA over het fietspad. Na de bocht naar links en naar rechts ga je voor de twee bankjes LA over het graspad (blauwe en paarse pijl).

In natte tijden is deze route minder mooi, omdat de weilanden zompig of zelfs ondergelopen zijn. Alternatief: loop RD over fietspad resp. betonweg, ga aan het eind LA over de asfaltweg, na huisnr. 33 schuin LA langs een afsluitboom over het bospad. Loop RD langs de houten afsluitboom, zijpaden negeren. Bij een driesprong van brede paden, met een boom in het midden, ga je schuin RA. Zie verder bij 8.

G Raalterwoold

Natuurgoed het Raalterwoold bestaat uit 19 hectare natuurlijk grasland en 4 hectare inheems bos. Het schrale

grasland wordt biologisch beheerd met behulp van Hereford koeien. De naam is afgeleid van de marke Raalterwoold, die naast het dorp Raalte uit de buurtschappen Tije, Raan, Linderte en Boetele bestond. Naast Luttenberg, Ramele, Pleegste en Heeten was Raalterwoold een van de vijf marken van het schoutambt Raalte. De marken, die zijn ontstaan in de 13de eeuw, beheerden de onverdeelde gronden: hooi- en weilanden, heide, veen en bossen.

6 Het pad voert over een smal bruggetje en langs de Raalterwetering, met het Raalterwoold aan je rechterhand. Ga RA via een overstapje. Loop langs de rand van het weiland en ga in de hoek van de bomenrij LA via een volgend overstapje. Ga in de hoek van het weiland RA, daarna LA langs prikkeldraad over de dam en meteen RA onder of over het prikkeldraad (wandelpijlen) en over het smalle pad door een boomsingel. Ga LA over een houten bruggetje, loop RD over het weiland en over een volgend bruggetje het bos in.

7 Ga aan het eind van het slingerpad LA over het brede graspad en voor het bankje aan de rand van het bos (met een schatkistje: een geocache met informatie over het gebied) RA. Na de betonnen vlinder aan het eind van het pad ga je RA over het brede pad langs bouwland. Je loopt over landgoed 't Reelaer. Ga in het bos op de driesprong van brede paden, met een boom in het midden, LA.

H landgoed 't Reelaer

Het tegenwoordig 240 hectare grote landgoed 't Reelaer werd voor het eerst genoemd in 1330 als een erfpachtgoed van de bisschop van Utrecht en later van de Staten van Overijssel. In de daaropvolgende eeuwen behoorde het toe aan verschillende families, zoals Van Ittersum en De Vidal de Saint Germain. Het landschap is besloten en kleinschalig te midden van een grootschalig weidelandschap. De dekzandruggen rondom het landhuis zijn in gebruik als kleine landbouwpercelen die veelal begrensd worden door houtwallen of -singels. De lagere gronden zijn voornamelijk in gebruik als weide, de hogere voor akkerbouw. Op de grotere hoger gelegen dekzandruggen bevinden zich bossen.

8 Paden naar rechts negeren, ga op de kruising LA, een eikenlaan. Houd bij de vervallen boerderij rechts aan over de klinkerweg, met het koetshuis van het landgoed aan je rechterhand. Volg na de brug (over de Raalterwetering) de halfverharde weg met een bocht naar rechts, met de koeienstal aan je

linkerhand, en na het huis naar links. Je passeert een villa aan je linkerhand.

I huis 't Reelaer

Op de fundamenteën van de oorspronkelijke 17e-eeuwse havezate is in 1841 een nieuw huis gebouwd. In 1911 kwam het landgoed in bezit van de familie Van Welderen baron

Rengers. In opdracht van het echtpaar zijn toen onder meer een nieuw hoofdhuis en een koetshuis gebouwd, naar ontwerp van de Zwolse architect H. Meyerink. Luiken en deuren van de bijgebouwen en boerderijen dragen een gele zandloper op een blauwe achtergrond, de kleuren van de familie Rengers.

9 Ga daarna op de kruising met links een privéweg schuin RA over de eiken- en beukenlaan. Loop in de bocht naar rechts RD, ga even later RA en aan het eind schuin LA over het brede pad. Ga het 1e smalle pad schuin LA, aan het eind RA over de klinkerweg. Volg deze naar links langs Landwinkel De Knapenvelder met een onofficieel rustpunt. Loop in de bocht naar rechts schuin LA, langs nr. 33. De klinkerweg gaat over in een smal pad. Ga op de V-splitsing schuin LA langs een sloot. Ga met de bocht mee naar rechts

en naar links langs water en loop de bomenlaan op, een klinkerweg. Op de plaats van de nieuwbouwwijk aan je linkerhand bevond zich van 1965 tot 2009 de psychiatrische inrichting Sint Franciscusoord. Het HOFtheater, dat ooit bedoeld was voor creatieve therapie, bleef bestaan als theater van de gemeente Raalte. Ga daarna RA over de klinker- / asfaltweg en houd rechts aan.

10 Vlak voor het eind ga je schuin RA over het smalle pad. Ga aan het eind RA en meteen LA over het tegelpad en steek de voorrangsweg over bij de verkeerslichten. Steek meteen LA over bij de verkeerslichten en ga RA over het fietspad. Buig na het spoor mee naar links. Bij sportcentrum Tijenraan ga je RA over het parkeerterrein langs het gebouw. Loop aan het eind RD over het halfverharde pad langs een tweetal waterbergingen. Aan de overkant van de weg zie je Rioolwaterzuivering Raalte.

11 Ga aan het eind LA over het fietspad, dan de 1e weg LA, Zwolsestraat 63, langs hotel-restaurant Inn Salland, het American Motorcycle Museum en Taveerne Tivoli. Steek aan het eind de fietsstraat over, ga RA en via het tegelpad bij de rotonde LA, Ceintuurbaan. Even verderop ga je schuin LA langs de rechterkant van de (Hondemots)wetering. Ga aan het eind RA en dan LA langs speeltuin Blekkerhoek. Volg het pad evenwijdig aan de weg naar station Raalte.

J rioolwaterzuivering Raalte

Dit is een van de negen rioolwaterzuiveringsinstallaties in West-Overijssel. In totaal komt hier per uur ongeveer 2200 kubieke meter afvalwater van inwoners en bedrijven terecht uit Raalte, Heeten, Nieuw-Heeten, Wesepe, Mariënheem, Broekland, Luttenberg, Haarle en Lemelerveld. Met de restwarmte wordt het zwembad Tijenraan verwarmd. En ook zonnepanelen op het terrein dragen bij aan de energietransitie.

WETERINGENPAD

LENGTE

12 km

BEGIN- EN EINDPUNT

 Station Wijhe

OPENBAAR VERVOER

 Station Wijhe

PARKEREN

 P+R Prins Bernhardlaan
bij station Wijhe

HORECA

 Taverna de molen 1703
Molenbelt 5

tavernademolen1703.nl

 Restaurant Bella Roma
Langstraat 70
bellaroma-online.nl

 Cafetaria Fifty-nine
Langstraat 59
cafetaria-fiftynine.nl

 Eet- en drinkcafé
't Praothuus, Langstraat 44
hetpraothuus.nl

 Gasterij GAAV
Langstraat 18
gaavwijhe.nl/daghoreca

 Terras De Loswal
Veerweg 1
deloswalwijhe.nl

 Chinees-Indisch
restaurant Golden Duck
golden-duck.nl

BEZIENSWAARDIGHEID

Nicolaaskerk, Kerkstraat 15,
Wijhe. Open: juni t/m aug.
za 14.00-16.00, ook op Open
Monumentendag in september

Weteringen in de IJsselvallei rond Wijhe

Het dorp Wijhe is gelegen op een oeverwal langs de IJssel. Lang geleden zijn verspreid in de IJsselvallei rivierduinen ontstaan. Om de vallei te beschermen tegen hoogwater werden deze hogere delen in de middeleeuwen met elkaar verbonden door het aanleggen van dijken. Het water uit Salland kon daardoor niet meer naar de IJssel afstromen. Het gebied tussen de Sallandse Heuvelrug en de IJssel bestond veelal uit moeras met op de hogere zandkopjes en -ruggen bewoning. Om ontginning van dit drassige gebied mogelijk te maken werden vanaf de 13e eeuw vloedgraven en weteringen gegraven, eerst in oost-westelijke richting, en vervolgens richting het noorden naar het Zwarte Water bij Zwolle. Deze waterlopen verbonden lokale natuurlijke stroompjes en verbeterden de afwatering, zodat in de hele IJsselvallei landbouw mogelijk werd. Tot 1900 werden ze eeuwenlang gebruikt voor het vervoer per zomp van onder meer veldproducten, hout en mest.

De route volgt drie van deze middeleeuwse weteringen en loopt dan via landgoed De Gelder naar het dorp Wijhe, met de oude Nicolaaskerk op een rivierduin van de IJssel. Vandaar loop je naar de IJssel en erlangs of bij hoogwater (zie wijheseveer.nl) over de Dijk. Via huize Wijhezicht, heemtuin Veermans Hof IJsselflora en de RK Onze Lieve Vrouwe Onbevlekt Ontvangenkerk bereik je het station.

check de meest actuele
routebeschrijving op
wandeloekpagina

S Verlaat het station aan de kant van spoor 2 door de voetgangerssluis en ga LA over het parkeerterrein, aan het eind van de klinkerweg RA, Prins Bernhardlaan.

A Zandwetering

De Zandwetering ontspringt ten oosten van Deventer in het gebied van de Gooiermars. Bij Diepenveen buigt ze naar het noorden, richting Zwolle, langs Olst, door Wijhe en landgoed De Gelder, om bij Sekdoorn uit te monden in de Soestwetering. In de loop der tijd zijn er bij Olst en ten noorden van Wijhe verbindingen gemaakt met de Soestwetering. De Zandwetering is een langzaam stromende waterloop, met de midden- en benedenloop op zandgrond. In de afgelopen jaren heeft het waterschap de waterkwaliteit verbeterd, met aanleg van natuurvriendelijke oevers en vispassages bij stuwen.

1 Ga aan het eind RA, Onder de Gelder. Je loopt langs de Zandwetering. Ga de 1e halfverharde weg LA langs de afsluitboom, over landgoed De Gelder. Dat werd in 1382 voor het eerst genoemd. Aan je rechterhand bevinden zich de bossen van het Gelderblok. Voorbij de kruising zie aan je linkerhand boerderij de Noordberg op een dekzandkopje in het Noordbergerblok. De eigendommen van landgoed de Gelder in deze omgeving zijn te herkennen aan witte zandlopers met een wisselrondje op een rode achtergrond.

B Gemalen Pontons west en oost

De gemalen Pontons oost en west zijn in 1967 aangelegd naar ontwerp van TAUW, destijds het Technisch Bureau van de Unie van Waterschapsbonden NV. Ze bestaan elk uit twee drijvende stalen pontons, waarin de motor en de pompeenheid zijn ondergebracht. Via de scharnierende persleiding en een daarop gemonteerde loopbrug zijn ze verbonden met het dijklichaam. Het unieke en toendertijd innovatieve pompconcept maakt deze kunstwerken tot bijzonder watererfgoed.

C Stuw Soestwetering

In 2021 is het stuwcomplex Soestwetering gerenoveerd terwijl de stuw in bedrijf was en met oog voor duurzaamheid. Hierbij is een dubbele kabeltrommel-klepstuw toegepast en zijn de betonnen damwanden vervangen door stalen damwanden. De volledige vervanging van de stuw was niet nodig, wat een aanzienlijke besparing op de kosten en CO₂-uitstoot opleverde.

2 Ga in de bocht naar rechts LA over het smalle pad langs de (Soest) wetering. Loop bij de stuw nog even RD. Aan je linkerhand zie je het Gemaal Pontons west, waar een zijtak van de Zandwetering uitmondt in de Soestwetering. Loop terug en ga LA over de stuw in de Soestwetering, daarna LA over de asfaltweg. Aan je rechterhand zie je het Gemaal Pontons oost, waar de Oude Wetering uitmondt in de Soestwetering. Loop RD en ga na huisnr. 16 RA. Na een bordje 'Eigen terrein, betreden op eigen risico' loop je RD over het erf van een boerderij. Daarna gaat de weg over in een harrenspoor. Ga aan het eind RA over de asfaltweg (Lierderholthuisweg).

D Oude Wetering

De wetering ontspringt bij Kranenkamp ten oosten van de Soestwetering en kwam oorspronkelijk voorbij Lierderholthuis in de Nieuwe Wetering uit. Tegenwoordig buigt de watergang voorbij Boerhaar naar het westen af door het gebied Tongeren, om bij het gemaal Pontons oost uit te monden in de Soestwetering. Langs de Lierderholthuisweg is de waterloop niet overal meer herkenbaar. Wat noordelijker is het weer een bredere stroom die de Raalterwetering kruist en daarna weer Oude Wetering heet.

ANDERE STREKEN VAN GEGARANDEERD ONREGELMATIG

2024

winnaar prijs voor
de beste wandelgids
van Drenthe naar
Dordrecht

2023

winnaar prijs voor
de beste wandelgids
in Nederland
Nieuwegrutto

2019

winnaar prijs voor
de beste wandelgids
in Nederland
Wolfsers
wandelingen

2018

winnaar prijs voor
de beste wandelgids
in Nederland
Een wandelboek
van Zuid-Limburg
tot de Achterhoek
★★★★★

WINNAAR
Gouden
Wandelschaar

de beste
wandelschaar
van Nederland

2015

WANDELTROFEE
De mooiste
bestedingen
van Nederland

2014

WANDELTROFEE
Kroeglopers

Deze gids is één van de streekgidsen van Uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig. Naast de Drents Overijsselse Delta bezochten onze wandelauteurs nog heel veel andere streken in Nederland. Voor iedereen die er op uit trekt voor een dagje uit of een meerdaagse wandelvakantie hebben we wel een wandelgids. Van de Utrechtse Heuvelrug tot Zuid-Limburg en van Drenthe tot de Achterhoek of Twente. Op onze website hoef je je wandelbestemming maar in te typen en een wereld aan wandelmogelijkheden gaat voor je open.

Routemaakster Marycke Janne Naber uit Zwolle ging op verkenning in het werkgebied van het waterschap Drents Overijsselse Delta. Tussen Deventer en Assen zette ze 11 prachtige wandelingen uit. Ze zwierf over heidevelden en langs vennen, trof een schaapskudde en ontdekte hoe leuk Meppel was. Bij Wijhe, Zwolle en Kampen struinde ze door de uiterwaarden en over dijken van -wat sommigen wel de mooiste rivier ter wereld noemen- de IJssel. Ook langs de Reest en de Vecht, waar de ooievaar inmiddels gemeengoed is geworden, dwaalde ze wandelingen bij elkaar. En in het zuidelijker gelegen Salland vergaapte ze zich aan landhuizen in het prachtige coulissenlandschap. Het waterschap voorzag haar van leuke weetjes over waterwerken en regelmatig streek ze neer op een fijn terras om zich te verdiepen in de geschiedenis van de prachtige, waterrijke gebieden die ze aandeed. Met de uitgebreide routebeschrijvingen, kaartjes en te downloaden tracks deelt ze haar enthousiasme over dit gebied met de wandelaar die van een stevige wandeling van tussen 12 en 17 kilometer houdt.

Steeds meer waterschappen realiseren zich dat wandelend het landschap zich het beste laat lezen. Ze beheren vaak de prachtigste gebieden en geven er vanuit het waterschap betekenis aan. Dat de wandelaar daarvan kan meegenieten bewijzen de gidsen uit de Waterschapsbox van Gegarandeerd Onregelmatig. Wandelen in waterrijke gebieden leeft als nooit tevoren.